

การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต
สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5

นางสาวสุชาดา พันธุ์รัตน์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE DEVELOPMENT OF AN ENHANCEMENT PROGRAM ON PROSOCIAL BEHAVIORS
USING OBSERVATIONAL LEARNING PROCESSES FOR FIFTH GRADE STUDENTS

Miss Suchada Phanrat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Educational Psychology
Department of Educational Research and Psychology
Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic Year 2015
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5
โดย	นางสาวสุชาดา พันธุ์รัตน์
สาขาวิชา	จิตวิทยาการศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรณี เจตจำนงนุช

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.บัญชา ชลาภิรมย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.ชนิศา ตันติเฉลิม)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรณี เจตจำนงนุช)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. ประยุทธ์ ไทยธานี)

สุชาติ พันธุ์รัตน์ : การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 (THE DEVELOPMENT OF AN ENHANCEMENT PROGRAM ON PROSOCIAL BEHAVIORS USING OBSERVATIONAL LEARNING PROCESSES FOR FIFTH GRADE STUDENTS) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร. วรณี เจตจำนงนุช, 105 หน้า.

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต 2) เพื่อศึกษาผลของการใช้โปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 3) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ระหว่างก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนวัดไผ่ตัน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 50 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตจำนวน 25 คน และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติจำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือ แบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ การทดสอบค่าที (T-test) ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลอง ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .017$) แต่ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลไม่แตกต่างกัน

ภาควิชา   วิจัยและจิตวิทยาการศึกษา   ลายมือชื่อนิสิต .....

สาขาวิชา   จิตวิทยาการศึกษา   ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

ปีการศึกษา 2558

5583349627 : MAJOR EDUCATIONAL PSYCHOLOGY

KEYWORDS: PROSOCIAL BEHAVIOR / OSERVATIONAL LEARNING PROCESSES

SUCHADA PHANRAT: THE DEVELOPMENT OF AN ENHANCEMENT PROGRAM ON PROSOCIAL BEHAVIORS USING OBSERVATIONAL LEARNING PROCESSES FOR FIFTH GRADE STUDENTS. ADVISOR: ASST. PROF. WANNEE JETCHAMNONGNUCH, Ph.D., 105 pp.

The purposes of this research were:- 1) to develop the enhancement program on prosocial behaviors using observational learning processes for fifth grade students 2) to study the effects of enhancement program on prosocial behaviors using observational learning processes for fifth grade students 3) to compare mean of prosocial average scores between experimental group and control group. The participants comprised 50 fifth grade students from Watphaiton School who were enrolled in the 2016 academic year. The participants were allocated to two groups: an experimental group which received the enhancement program on prosocial behaviors using observational learning processes and a control group. The research instrumentals were a prosocial behaviors questionnaire and the the enhancement program on prosocial behaviors using observational learning processes. Data analysis by using t-test. The results were as follows: After receiving program, the experimental group students in the stage of posttest had higher prosocial behaviors test average scores than control group at .05 level of significance but prosocial behaviors test average scores of the experimental group in stage of pretest, posttest and Follow-up test were not significantly different.

Department: Educational Research and Student's Signature .....

Psychology Advisor's Signature .....

Field of Study: Educational Psychology

Academic Year: 2015

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี ด้วยความกรุณาอย่างสูงจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ เจตจำนงนุช อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความเมตตาช่วยเหลือ และสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทาง แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความปรารถนาดีตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.ชนิศา ตันติเฉลิม ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ประยุทธ์ ไทยธานี กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐภรณ์ หลาวทอง อาจารย์ ดร.ปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ และอาจารย์เพียว พันธ์นิตย์ ที่ให้ความกรุณาสละเวลาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตลอดจนให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณะผู้บริหาร ครู และบุคลากรโรงเรียนวัดไผ่ตัน ที่ได้ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการดำเนินการวิจัย และขอขอบพระคุณอาจารย์ประจำสายชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 ทุกท่านที่คอยให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยอย่างดีตลอดระยะเวลาการทำวิจัย รวมถึงนักเรียนทุกคนที่มีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณคุณพลากร ศรีพูนทอง คุณธันยพร มหาติลกรัตน์ คุณเพ็ชรวลี คำรนเดช เพื่อนร่วมรุ่นสาขาจิตวิทยาการศึกษา เพื่อน รุ่นพี่ และรุ่นน้องคณะจิตวิทยา ที่ได้คอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ คำปรึกษา และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และพี่สาวสองคนที่ได้มอบความรักช่วยเหลือดูแล ให้กำลังใจตลอดการดำเนินชีวิตที่ผ่านมา พร้อมทั้งส่งเสริมและให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้วิจัย จนสามารถสำเร็จการศึกษาได้ตามที่ปรารถนาทุกประการ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1	1
บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
คำถามวิจัย	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
สมมติฐานการวิจัย.....	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย	7
บทที่ 2	10
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
ตอนที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเอื้อสังคม.....	11
1.1 ความหมายและความสำคัญของพฤติกรรมเอื้อสังคม	11
1.2 ประเภทของพฤติกรรมเอื้อสังคม	14
1.3 การพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม	17
1.3.1 พัฒนาการทางจริยธรรมและพฤติกรรมเอื้อสังคม	17
1.3.2 วิธีการพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม.....	20

1.4	วิธีการประเมินพฤติกรรมเอื้อสังคม.....	22
1.5	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเอื้อสังคม	23
ตอนที่ 2	แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต	30
2.1	ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา.....	30
2.2	กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต (Observational Learning).....	31
2.3	การเสนอตัวแบบ	34
2.3.1	ความหมาย ประเภทของตัวแบบและเทคนิคการเสนอตัวแบบ	34
2.3.2	ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการเสนอตัวแบบ	35
2.4	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต.....	38
ตอนที่ 3	กรอบแนวคิดในการวิจัย	43
บทที่ 3	.....	46
วิธีดำเนินการวิจัย	.....	46
ตอนที่ 1	การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	46
1.1	ประชากร.....	46
1.2	กลุ่มตัวอย่าง	46
ตอนที่ 2	การออกแบบการวิจัย.....	48
ตอนที่ 3	การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	48
3.1	แบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.....	48
3.2	โปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต ...	51
ตอนที่ 4	การดำเนินการทดลองและเก็บข้อมูล	55
4.1	ก่อนการทดลอง.....	55
4.2	ขั้นดำเนินการทดลอง.....	55
4.3	ขั้นหลังการทดลอง.....	56

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล	56
บทที่ 4	57
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	64
บทที่ 5	65
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	65
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	65
สมมติฐานของการวิจัย	65
ขอบเขตของการวิจัย	65
สรุปผลการวิจัย	67
อภิปรายผลการวิจัย.....	67
ข้อเสนอแนะในการวิจัย.....	72
รายการอ้างอิง	74
ภาคผนวก.....	78
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	105

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคม	26
ตารางที่ 2	สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต.....	41
ตารางที่ 3	ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย คะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมระยะก่อนการทดลอง (Pretest) ของกลุ่มตัวอย่าง	47
ตารางที่ 4	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	47
ตารางที่ 5	รูปแบบการวิจัย.....	48
ตารางที่ 6	ประเภทของพฤติกรรมเอื้อสังคมและพฤติกรรมในการวิจัย	49
ตารางที่ 7	แผนแสดงเนื้อหาการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคม.....	53
ตารางที่ 8	ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่ม ทดลอง และกลุ่มควบคุม ในระยะก่อนการทดลอง	59
ตารางที่ 9	ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่ม ทดลอง และกลุ่มควบคุม ในระยะหลังการทดลอง.....	59
ตารางที่ 10	ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่ม ทดลอง และกลุ่มควบคุม ในระยะติดตามผล	60
ตารางที่ 11	ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่ม ทดลอง ในระยะก่อนการทดลองและระยะหลังการทดลอง	61
ตารางที่ 12	ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่ม ทดลอง ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล	62
ตารางที่ 13	ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่ม ควบคุม ในระยะก่อนการทดลองและระยะหลังการทดลอง	62
ตารางที่ 14	ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่ม ควบคุม ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล	63

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมความช่วยเหลือ พฤติกรรมเอื้อสังคมและการเอื้อเพื่อ
(Bierhoff, 2002) 12

ภาพที่ 2 ประเภทของพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ใช้ในงานวิจัย 16

ภาพที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างสามปัจจัยในโมเดลเชิงสาเหตุของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม
เชิงพุทธิปัญญา (Bandura, 2001) 30

ภาพที่ 4 องค์ประกอบกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต (Bandura, 1977) 32

ภาพที่ 5 กระบวนการของการเรียนรู้จากการสังเกต 33

ภาพที่ 6 กรอบแนวคิดในการวิจัย 45

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ในสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542) ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษามีจุดมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อเน้นการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนนั้น นอกเหนือจากการสอนเนื้อหาวิชาความรู้เพื่อเพิ่มพูนความรู้และสติปัญญาแล้ว ควรที่จะส่งเสริมพฤติกรรมหรือคุณลักษณะต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันที่สามารถทำให้ผู้เรียนอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขด้วย ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต พฤติกรรมเอื้อสังคม (Prosocial Behavior) เป็นพฤติกรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์หนึ่งที่จะส่งเสริมและพัฒนาให้กับเด็กและเยาวชน เนื่องจากในสังคมหากมีผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือแล้วมีผู้ที่ยินดีและเต็มใจช่วยเหลือ ทยอยยื่นความน้ำใจแก่กัน แม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อย เช่น การช่วยคนถือของที่หนัก การพบบุคคลที่มีความพร่องทางการมองเห็น หรือคนตาบอดข้ามถนนหรือขึ้นรถโดยสารประจำทาง การทยอยยื่นความช่วยเหลือเล็กน้อยนี้ให้แก่กัน ย่อมดีกว่าและทำให้สังคมน่าอยู่มากกว่าการเพิกเฉยต่อความต้องการการช่วยเหลือ หากคนในสังคมช่วยเหลือซึ่งกันและกันอาจเป็นการช่วยลดความขัดแย้งที่มีในสังคมได้อีกด้วย นอกจากนี้การพัฒนาอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจและเทคโนโลยีในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยอย่างมาก ทั้งวิถีชีวิตและค่านิยมที่มุ่งไปสู่ระบบทุนนิยมให้ความสำคัญกับวัตถุเงินทองมากกว่าตัวบุคคลหรือจิตใจ คนในสังคมเห็นแก่ประโยชน์ของตนเองมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม การเอื้อเพื่อแบ่งปันน้อยที่ถ้อยอาศัย การช่วยเหลือซึ่งกันและกันลดน้อยลง ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ที่รุนแรงขึ้นในสังคมไทย สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงนี้ได้ส่งผลกระทบต่อเด็กวัยเรียนโดยตรง ทั้งการดำเนินชีวิตท่ามกลางกระแสเทคโนโลยีที่ล้ำสมัย ตลอดจนการเผชิญสิ่งยั่วยุ หรือตัวแบบที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ รอบตัวก่อให้เกิดปัญหาเด็กและเยาวชนทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เด็กและเยาวชนที่มีทักษะชีวิตในระดับต่ำหรือ ขาดภูมิคุ้มกันทางสังคมทำให้เมื่อพ้นวัยการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้ว อาจเป็นคนที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต มีปัญหาเรื่องการปรับตัว และการดำเนินชีวิตในสังคม (สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) และเนื่องจากคนในสังคมขาดภูมิคุ้มกันที่แข็งแรง ในการคิดและตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนและเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตไปในทางที่เหมาะสม พร้อมและควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและเทคโนโลยี พฤติกรรมที่

เหมาะสมและวิถีชีวิตที่ดั่งามถูกกลืนหายไปท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง ดังนั้นจึงควรสร้าง ปูกลฝัง และพัฒนาพฤติกรรมที่ดั่งามของไทยให้กับเด็กและเยาวชน เพื่อเป็นภูมิต้านทานในการรักษา พฤติกรรมที่ดีเหมาะสม และเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม

พฤติกรรมความช่วยเหลือต่าง ๆ เช่น ช่วยผู้สูงอายุที่กำลังล้ม ช่วยเพื่อนจัดของย้ายบ้าน การเป็นอาสาสมัคร การบริจาคเงินให้กับหน่วยบรรเทาทุกข์ การให้ความช่วยเหลือเหล่านั้นมาจาก จุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน แต่ผลลัพธ์ที่เกิดจากการทำพฤติกรรมเหล่านั้นเหมือนกันคือ เป็นการช่วยเหลือ แต่ละพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการทำประโยชน์กับผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ซึ่งพฤติกรรมเหล่านั้นเรียกว่า พฤติกรรมเอื้อสังคม (Bar-Tal, 1976) ซึ่งเป็นพฤติกรรมทางสังคม ด้านบวกพฤติกรรมหนึ่งที่มีผู้ให้ความสนใจในการพยายามที่จะศึกษาและเข้าใจธรรมชาติของการเกิด พฤติกรรมมาเป็นระยะเวลายาวนาน โดยความสนใจและการศึกษานั้นไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่ใน วัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่ง หรือ ณ ช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น แนวคิดและมุมมองที่หลากหลายใน การศึกษาเพื่อทำความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคมนั้น มีรากฐานในการศึกษา มาจากงานเขียนทางศาสนาและความคิดของนักปรัชญาที่สำคัญ ทำให้การนิยามความหมายที่แท้จริง และชัดเจนในการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคมเป็นไปได้ยาก (Dovidio, Piliavin, Schroeder, & Penner, 2006) ดังนั้นในแต่ละงานวิจัยจึงมีการให้คำจำกัดความและจำแนกประเภทของ พฤติกรรมเอื้อสังคมที่ค่อนข้างหลากหลายขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่ง เช่น การใช้แนวโน้มมในการเกิดพฤติกรรมในการจำแนกประเภทพฤติกรรมเอื้อสังคมออกเป็น สภาวะอารมณ์ การเห็นใจผู้อื่น ความเป็นสาธารณะ และการยอมทำตาม (Carlo & Randall, 2002) หรือแบ่งจากลักษณะของ พฤติกรรมออกเป็น พฤติกรรมทางการพูด เช่น การปลอบโยน การให้กำลังใจ และพฤติกรรมทางกาย เช่น การช่วยเหลือ การแบ่งปัน (Padilla-Walker, Coyne, Fraser, & Stockdale, 2013) งานวิจัย จำนวนหนึ่งที่น่าสนใจศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคม พบว่าเด็กที่มีอาการซึมเศร้าระดับสูงขึ้นไป มีระดับ พฤติกรรมเอื้อสังคมลดลง (Johnson, 2012) นอกจากนี้พฤติกรรมเอื้อสังคมยังมีความสัมพันธ์ ทางบวกกับการรับรู้ความสามารถด้านวิชาการของตนเอง (Academic Self-Efficacy) และพฤติกรรม ด้านวิชาการ (Academic Behavior) (Bandura, 2001; Bierhoff, 2002) งานวิจัยที่กล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของพฤติกรรมเอื้อสังคมต่อตัวแปรที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาที่สำคัญหลาย ตัวแปร จึงเป็นที่น่าสนใจในการทำการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม เพื่อนำไปสู่การส่งผล ที่ดีจากความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างพฤติกรรมเอื้อสังคมและตัวแปรทางการศึกษา เช่น ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้นเรียน และการรับรู้ความสามารถด้านวิชาการของตนเอง เป็นต้น

ในส่วนของการพัฒนาหรือส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมนั้น งานวิจัยที่ศึกษาพฤติกรรม เอื้อสังคมในช่วงปี 1960s และ 1970s ได้กล่าวถึงการพัฒนาและการเรียนรู้พฤติกรรมเอื้อสังคมว่า

มีวิธีการพัฒนาและเรียนรู้ 2 วิธี ได้แก่ การเรียนรู้จากการเสริมแรง (Reinforcement learning) และตัวแบบ (Modeling) (Bierhoff, 2002) ซึ่งกระบวนการตัวแบบนั้นเป็นกระบวนการทางสังคมในการส่งผ่านและการพัฒนาทักษะรูปแบบพฤติกรรมทั้งแบบธรรมดาและแบบซับซ้อน ตัวแบบทางสังคมนั้นสามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาของ Bandura เป็นการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบ โดยตัวแบบนั้นจะมีลักษณะแตกต่างกันทั้งตัวแบบมีชีวิต เช่น ครู พ่อแม่ ตัวแบบจากโทรทัศน์ หรือแม้กระทั่งการพูดหรือการกระทำเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคมก็เป็นตัวแบบที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมของ Dovidio et al. (2006) ได้อธิบายถึงการเรียนรู้และพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมผ่านการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning) โดยการสังเกตจากตัวแบบหรือผ่านทาง การพูดคุยเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคม โดยมีวิธีการสื่อสารทางการพูด 3 วิธี ได้แก่ การให้คำแนะนำโดยตรง การฟังเทศน์ และการอธิบายของพ่อแม่เกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคม ซึ่งการพูดเหล่านี้ถือเป็นตัวแบบหนึ่งที่สามารถทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้

เนื่องจากพฤติกรรมเอื้อสังคมเป็นพฤติกรรมที่มีรากฐานมาจากการพิจารณาและการศึกษา งานเขียนทางศาสนาและความคิดของนักปรัชญา ทำให้ในการกระทำพฤติกรรมแต่ละครั้งนั้นมีความเชื่อมโยงกับการตัดสินใจทางศีลธรรมจริยธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรมของการเสริมสร้างสังคมเป็น ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจริยธรรม (Bierhoff, 2002) ดังนั้นนอกจากวิธีการที่มีประสิทธิภาพจะมีความสำคัญในการส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมแล้ว พัฒนาการทางจริยธรรม ความพร้อมและช่วงวัยยังมีความสำคัญและเป็นตัวแปรที่สำคัญอีกด้วย พฤติกรรมเอื้อสังคมและการพัฒนาทางด้านจริยธรรมนั้นมีความสอดคล้องกับ แนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญาและทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม โดยที่พัฒนาการปัญญาและจริยธรรมนั้นจะถูกพัฒนาไปเป็นขั้นตามแต่ละช่วงวัย เด็กที่มีอายุมากกว่าจะเห็นแก่ผู้อื่นมากกว่าเด็กที่อายุน้อย นอกจากจะเป็นเพราะว่าเด็กที่โตกว่ามีโอกาสได้เรียนรู้พฤติกรรมวัฒนธรรมที่มีคุณค่ามากกว่าแล้วนั้น ยังเป็นเพราะเด็กที่โตขึ้นนั้นมีการพัฒนาการตัดสินใจทางจริยธรรม ศีลธรรมมาสู่การยอมรับของสังคมมากขึ้น เนื่องจากมนุษย์ไม่ได้กระทำพฤติกรรมเอื้อสังคม เพียงเพราะเป็นหน้าที่หรือความจำเป็นเท่านั้น ยังขึ้นอยู่กับเหตุผลและการให้เหตุผลในการกระทำพฤติกรรมด้วย แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาการจริยธรรมว่าเด็กต้องมีความพร้อมในการให้เหตุผลทางจริยธรรมในระดับหนึ่งจึงจะสามารถพัฒนาหรือส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมได้ (Bar-Tal, 1976) ในส่วนของพัฒนาการทางปัญญานั้นเป็นส่วนที่สร้างความเข้าใจทางจริยธรรมและความเข้าใจในการพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยการให้ความชัดเจนชี้ให้เห็นถึงธรรมชาติของแต่ละช่วงอายุในการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจทางจริยธรรม และความสามารถในการแสดงบทบาท (Mussen & Eisenberg, 1977) การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งอยู่ในช่วงวัยเด็กตอนปลาย ตรงกับชั้น

การพัฒนาของทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg ชั้นที่ 3 ความคาดหวังและการยอมรับจากสังคม ซึ่งในขั้นนี้จะเป็นพฤติกรรมของคนดีตามมาตรฐานหรือความคาดหวังของพ่อแม่หรือเพื่อน โดยจะแสดงพฤติกรรมที่ผู้อื่นชอบและยอมรับ (Kohlberg & Hersh, 1977) และมีขั้นพัฒนาการทางปัญญาเป็นช่วงวัยที่มีความเหมาะสมในการพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม

จากวิธีที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาและส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ได้กล่าวข้างต้น ทำให้พบว่าการเรียนรู้จากการสังเกตจากตัวแบบ เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคม ซึ่งกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตนั้นมีแนวคิดมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา (Social cognitive theory) ของ Bandura โดยกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตนี้ประกอบด้วย 4 กระบวนการหลัก ได้แก่ กระบวนการใส่ใจ กระบวนการเก็บจำ กระบวนการเลียนแบบ และกระบวนการจูงใจ (Bandura, 1977) ซึ่งมีงานวิจัยจำนวนหนึ่งที่สนใจนำแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา การเรียนรู้จากการสังเกตโดยจากตัวแบบไปใช้ในการส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์และพฤติกรรมทางสังคมต่าง ๆ ได้แก่ พฤติกรรมรับผิดชอบ พฤติกรรมจริยธรรม พฤติกรรมเอื้อเพื่อ พฤติกรรมความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบและความมีระเบียบวินัย (กรุณา ศรีแสน, 2546; ประภาพร มั่นเจริญ, 2544; รัตนาภรณ์ ผลชา, 2544; วิภาวี วงศ์อินทร์, 2546) และยังมีงานวิจัยต่างประเทศที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้จากการสังเกต ทั้งใช้ตัวแบบที่มีชีวิต และจากการอ่านเรื่องราว (Johnson, 2012; Williamson, Donohue, & Tully, 2013) งานวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพและความน่าสนใจของการให้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ นอกจากนี้ครูและผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้ใหญ่ที่มีความใกล้ชิดกับเด็ก และมีหน้าที่อบรมสั่งสอนให้เด็กมีความรับผิดชอบประกอบกับพฤติกรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม อยู่ในกรอบของวัฒนธรรมและประเพณี ดังนั้นผู้ปกครองและครูจึงควรมีความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้จากการสังเกต (Observational learning) เป็นต้นว่าคุณลักษณะของตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบทั้งพฤติกรรมเอื้อสังคม และพฤติกรรมต่อต้านสังคม รวมถึงสิ่งที่เป็นนามธรรมต่าง ๆ ทศนคติเหล่านี้จะช่วยให้ทั้งครูและผู้ปกครองเป็นตัวอย่างที่ดีและสามารถช่วยให้เด็กมีความรับผิดชอบ มีพฤติกรรมอันเป็นที่ยอมรับของสังคม (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2554)

พฤติกรรมเอื้อสังคมเป็นพฤติกรรมทางสังคมที่มีความสำคัญและควรให้การส่งเสริมในภาวะสังคมปัจจุบันที่เทคโนโลยีพัฒนาไปอย่างรวดเร็วดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เราจึงควรที่จะปลูกฝังพฤติกรรมเอื้อสังคมนี้โดยเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก เพื่อที่จะสร้างเสริมให้เป็นพฤติกรรมที่ปฏิบัติได้อย่างเคยชิน ไม่รู้สึกขัดใจหรือเสียใจในการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น และเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันสำหรับเด็กและเยาวชนในอนาคต เพื่อให้พื้นฐานและคุณลักษณะนิสัยที่ดีนี้ถูกพัฒนาและปลูกฝังอยู่ในตนเอง และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน เพื่อนำไปสู่การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาอย่างหนึ่ง จึงนำมาสู่งานวิจัยครั้งนี้ที่มุ่งพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต จากงานวิจัยที่ศึกษาชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของพฤติกรรมเอื้อสังคม ว่าเป็นพฤติกรรมทางสังคมและเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ควรส่งเสริมเพื่อให้สามารถนำไปใช้กับการอยู่ร่วมกันในสังคม ถึงแม้ว่าในปัจจุบันมีงานวิจัยทางจิตวิทยาการศึกษาจำนวนหนึ่ง ให้ความสนใจและทำการศึกษเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตและพฤติกรรมเอื้อสังคม แต่งานวิจัยส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นไปที่การศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเอื้อสังคมกับตัวแปรทางการศึกษาต่าง ๆ เช่น การเรียนในห้องเรียน ผลการเรียนที่ดี การรับรู้ความสามารถของตนเอง และสุขภาวะทางจิตของเด็ก ซึ่งเป็นงานวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของพฤติกรรมเอื้อสังคมว่ามีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์ทางบวกกับตัวแปรทางการศึกษามากมาย แต่มีเพียงงานวิจัยไม่กี่ชิ้นเท่านั้นที่ศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนการพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม (McMahon, Wernsman, & Parnes, 2006) งานวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งเน้นทำการศึกษาและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต ในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นวัยที่ต้องการแสดงออกให้เหมือนกับวัยผู้ใหญ่ (Kohlberg, 1976) จึงเหมาะสมสำหรับการเรียนรู้และส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสม ในการสร้างและส่งเสริมพฤติกรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้เป็นบุคคลที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรมตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของประเทศ

คำถามวิจัย

1. หลังจากได้เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลอง หลังการทดลอง และในระยะติดตามผล จะสูงกว่าก่อนการทดลองหรือไม่
2. หลังจากได้เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลอง หลังการทดลอง และในระยะติดตามผล จะสูงกว่ากลุ่มควบคุมหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต
2. เพื่อศึกษาผลของการใช้โปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3. เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ระหว่างก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล

สมมติฐานการวิจัย

1. หลังการทดลอง กลุ่มที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต จะมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. หลังการทดลอง กลุ่มที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต จะมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
3. ในระยะติดตามผล กลุ่มที่ได้เข้าร่วมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต จะมีคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่าหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
4. ในระยะติดตามผล กลุ่มที่ได้เข้าร่วมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต จะมีคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

พฤติกรรมเอื้อสังคม (Prosocial behavior) หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมที่ช่วยเหลือ ทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นโดยที่ไม่หวังผลตอบแทนภายนอก โดยวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมด้วยแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากแนวคิดและเกณฑ์การวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมของ Carlo et al., (1992) เป็นแบบวัดประเภทสถานการณ์มีจำนวนทั้งหมด 30 ข้อ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ที่ผู้วิจัยได้จำแนกพฤติกรรมเอื้อสังคมออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ การช่วยเหลือ การแบ่งปัน การบริจาค และการร่วมมือ

โปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต หมายถึง ชุดกิจกรรมที่ใช้สำหรับการพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมทั้ง 4 ด้าน โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบ ประกอบด้วย 4 กระบวนการหลัก ได้แก่ กระบวนการใส่ใจ กระบวนการเก็บจำ กระบวนการเลียนแบบ และกระบวนการจูงใจ มีทั้งหมด 10 ชุดกิจกรรม ตลอดโปรแกรมทำกิจกรรมจำนวน 10 ครั้งใช้เวลาครั้งละ 50 นาที แต่ละกิจกรรมจะมีใบงานเพื่อสรุปและประเมินสิ่งที่เรียนรู้จากการทำกิจกรรม โดยมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมดังต่อไปนี้

ขั้นนำ

1) ครูผู้สอนชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมและเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคม

2) ครูผู้สอนอธิบายถึงตัวแบบที่กำลังจะนำเสนอแก่นักเรียน และชี้แจงว่าเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมและอยากให้นักเรียนปฏิบัติตาม (กระบวนการใส่ใจ)

ขั้นกิจกรรม

1) ครูผู้สอนนำเสนอตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมเอื้อสังคม และให้นักเรียนสรุปถึงสิ่งที่สังเกตได้จากการดูตัวแบบ โดยอภิปรายในห้องเรียนและเขียนลงในใบงานที่ 1 (กระบวนการเก็บจำ)

2) นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ ในเรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ครูผู้สอนกำหนด (กระบวนการเลียนแบบ)

3) ครูผู้สอนสรุปกิจกรรม พร้อมนำเสนอการเสริมแรงตัวแบบเมื่อแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคม เพื่อเป็นการจูงใจให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ (กระบวนการจูงใจ)

4) ประเมินผลสิ่งที่เรียนรู้จากกิจกรรมโดยให้นักเรียนทำใบงานที่ 2

ขั้นสรุป

ครูผู้สอนสรุปกิจกรรม และเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนรัฐบาลที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีโรงเรียนในสังกัดทั้งหมด 438 โรงเรียน เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 36,633 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนวัดไผ่ตัน สำนักงานเขตพญาไท สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 50 คน นักเรียนตัวอย่างได้มาจากวิธีการสุ่มแบบใช้ความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยทำการสุ่มจากโรงเรียนรัฐบาลที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 438 โรงเรียน เริ่มจากการสุ่มในระดับกลุ่มเขตโซนกรุงเทพมหานคร 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มกรุงเทพกลาง กลุ่มกรุงเทพเหนือ กลุ่มกรุงเทพใต้ กลุ่มกรุงเทพตะวันออก กลุ่มกรุงเทพมหานครเหนือ และกลุ่มกรุงเทพมหานครใต้ ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก ได้มาหนึ่งกลุ่มเขตโซน คือ กลุ่มกรุงเทพกลาง ซึ่งในกลุ่มกรุงเทพกลางประกอบด้วย 9 สำนักงานเขต ทำการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีการจับฉลากอีกครั้ง ได้สำนักงานเขตพญาไท ซึ่งในเขตพญาไท มีโรงเรียนรัฐบาลที่เปิดสอนระดับ

ประถมศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครหนึ่งโรงเรียน คือ โรงเรียนวัดไผ่ตัน ซึ่งโรงเรียนวัดไผ่ตัน มีนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 106 คน ผู้วิจัยทำการสุ่มห้องเรียนที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมไม่แตกต่างกัน ได้นักเรียนตัวอย่างจำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 25 คน จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับฉลากแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

3. ตัวแปรในการวิจัย

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ โปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมเอื้อสังคม

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 แบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จากแนวคิดและเกณฑ์การวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมของ Carlo et al., 1992 ลักษณะแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมเป็นแบบวัดประเภทสถานการณ์ แต่ละข้อมีตัวเลือก 5 ข้อในการเลือกตอบ (Carlo et al., 1992 อ้างถึงใน Eisenberg, Zhou, & Koller, 2001) มีจำนวนทั้งหมด 30 ข้อ ใช้เวลาในการทำ 45 นาที โดยใช้ประเภทพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย ซึ่งได้แบ่ง 4 ประเภท ได้แก่ การช่วยเหลือ การแบ่งปัน การบริจาค และการร่วมมือ

4.2 โปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต ประกอบด้วยชุดกิจกรรมจำนวน 10 ครั้งใช้เวลาครั้งละ 50 นาที เป็นชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา ผ่านกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต โดยทุกชุดกิจกรรมมีการดำเนินการและวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) นักเรียนได้เรียนรู้พฤติกรรมเอื้อสังคมผ่านกระบวนการสังเกต โดยเน้นที่กระบวนการหลักทั้ง 4 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการใส่ใจ กระบวนการเก็บจำ กระบวนการเลียนแบบ และกระบวนการจูงใจ 2) กิจกรรมกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบ โดยกิจกรรมจะเป็นการเรียนรู้ผ่านตัวแบบสัญลักษณ์ มีวิธีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การชมวีดิทัศน์ การแสดงบทบาทสมมติ เรื่องเล่านิทานเสียง เป็นต้น 3) ให้นักเรียนได้มีการปฏิบัติพฤติกรรมที่ได้เรียนรู้จริง จากการสร้างสถานการณ์จำลอง 4) นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างทั่วถึง 5) นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการนำพฤติกรรมทางสังคมที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และในแต่ละกิจกรรมจะมีการประเมินผลกิจกรรมด้วยใบงานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้โปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา
2. ครูผู้สอนและผู้ปกครองสามารถนำโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตไปประยุกต์หรือใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนและบุตรหลานได้ และเป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคม ให้ผู้ที่สนใจนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยต่อไปในอนาคต

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการทำวิจัย โดยได้นำเสนอสาระสำคัญโดยแบ่งเป็น 3 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเอื้อสังคม

- 1.1 ความหมายและความสำคัญของพฤติกรรมเอื้อสังคม
- 1.2 ประเภทของพฤติกรรมเอื้อสังคม
- 1.3 การพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม
  - 1.3.1 พัฒนาการทางจริยธรรมและพฤติกรรมเอื้อสังคม
    - 1.3.1.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg
    - 1.3.1.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญาของ Piaget
  - 1.3.2 วิธีการพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม
- 1.4 วิธีการประเมินพฤติกรรมเอื้อสังคม
- 1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเอื้อสังคม

ตอนที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต

- 2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา
- 2.2 กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต
- 2.3 การเสนอตัวแบบ
  - 2.3.1 ความหมาย ประเภทของตัวแบบและเทคนิคการเสนอตัวแบบ
  - 2.3.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการเสนอตัวแบบ
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต

ตอนที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตอนที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเอื้อสังคม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ สามารถแบ่งสาระสำคัญเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคมได้ทั้งหมด 5 ส่วน ได้แก่ ความหมายของพฤติกรรมเอื้อสังคม ประเภทของพฤติกรรมเอื้อสังคม การพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม วิธีการประเมินพฤติกรรมเอื้อสังคม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเอื้อสังคม ซึ่งในแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ความหมายและความสำคัญของพฤติกรรมเอื้อสังคม

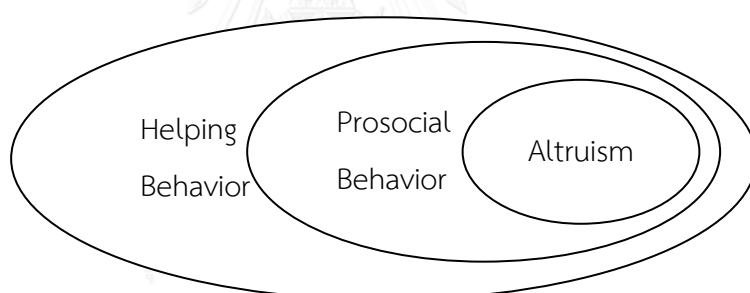
การศึกษารวมชาติของพฤติกรรมมนุษย์ คุณลักษณะหรือคุณค่าในตัวมันเองของแต่ละพฤติกรรมสะท้อนให้เห็นว่า การกระทำความดีในพฤติกรรมทางบวก เช่น การเห็นแก่ผู้อื่น การเอื้อเฟื้อ การให้ความร่วมมือ เป็นพฤติกรรมที่มีอำนาจหรือมีกำลังน้อยกว่าการทำลายล้างหรือความโหดร้าย สื่อมวลชนนำเสนอข่าวความโหดร้ายและการฆาตกรรม แต่ละเลยการนำเสนอข่าวในด้านความเมตตา การเสียสละ หรือการแบ่งปัน และในสังคมที่ซับซ้อนแต่ละบุคคลจะมีความหลากหลายของพฤติกรรม ซึ่งจะมีการสร้างและหล่อหลอมรูปแบบของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในชีวิตประจำวันทั้งที่บ้าน ในชุมชน ที่ทำงาน หรือโรงเรียน ทุกคนค้นหาตัวเองเกี่ยวกับรูปแบบพฤติกรรมที่ใช้ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น บางคนอาจทำตามเป้าหมายและความต้องการของตนเองโดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น ในขณะที่หลายคนกระทำพฤติกรรมโดยคำนึงถึงผู้อื่นและส่วนรวม ซึ่งมนุษย์ทุกคนย่อมเลือกยืนอยู่ด้านใดด้านหนึ่ง แต่หากมนุษย์ทุกคนเลือกที่จะไม่คำนึงถึงผู้อื่นเพียงอย่างเดียวแล้ว ย่อมทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งตามมา ดังนั้นพฤติกรรมเอื้อสังคมจึงมีความสำคัญในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้เกิดความความสมดุลในสังคม และสามารถทำให้ระบบสังคมสามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างราบรื่น (Mussen & Eisenberg, 1977)

พฤติกรรมหนึ่งที่มนุษย์ให้ความสนใจและพยายามที่จะศึกษาเพื่อเข้าใจธรรมชาติของการเกิดพฤติกรรมมาเป็นระยะเวลายาวนาน โดยมีความสนใจในหลากหลายวัฒนธรรม คือ พฤติกรรมเอื้อสังคม แนวคิดและมุมมองที่หลากหลายในการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจเชิงลึกในพฤติกรรมเอื้อสังคม มีรากฐานในการพิจารณาและการศึกษาจากงานเขียนทางศาสนาและความคิดของนักปรัชญาที่สำคัญ (Dovidio et al., 2006) การให้ความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักจิตวิทยาสังคม ทำให้เกิดความหลากหลายและความแตกต่างของการให้ความหมายหรือคำจำกัดความของพฤติกรรมเอื้อสังคม ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัย สรุปเป็นสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

Dovidio et al. (2006) อธิบายเกี่ยวกับการให้ความหมายของพฤติกรรมเอื้อสังคมไว้ว่าเป็นการยากที่จะให้ความหมาย คำจำกัดความอย่างแม่นยำหรืออย่างแท้จริงสำหรับพฤติกรรมหรือ

ปรากฏการณ์น่าสนใจที่เกิดขึ้นรวมถึงพฤติกรรมเอื้อสังคมด้วย ปัญหาที่พบคือพฤติกรรมเอื้อสังคมมีลักษณะของการกระทำที่ค่อนข้างกว้าง และมีความแตกต่างหลากหลายของประเภทพฤติกรรมเอื้อสังคมของมนุษย์ และบางครั้งอาจจะกว้างเกินกว่าจุดประสงค์ที่ต้องการจะศึกษา ในการศึกษาครั้งนี้ จึงเลือกศึกษาเฉพาะเพียง 3 ประเภทย่อย ได้แก่ การช่วยเหลือ (Helping) การเห็นแก่ผู้อื่น (Altruism) และการร่วมมือ (Cooperation)

Bierhoff (2002) ได้อธิบายถึงลักษณะความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมช่วยเหลือ (Helping behavior) พฤติกรรมเอื้อสังคม (Prosocial behavior) และการเอื้อเพื่อ (Altruism) ซึ่งมีความแตกต่างกันในวัตถุประสงค์และการมุ่งใจที่อยู่ภายใต้พฤติกรรม พฤติกรรมช่วยเหลือ เป็นพฤติกรรม การกระทำที่รวมทั้งหมดของการช่วยเหลือ การสนับสนุนส่งเสริมทั้งหมดที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคล ในขณะที่พฤติกรรมเอื้อสังคม มีความหมายแคบลงมาโดยเป็นการกระทำหรือพฤติกรรมที่ช่วยให้สถานการณ์ของผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือดีขึ้น โดยที่ผู้ช่วยเหลือไม่ได้ถูกมุ่งใจด้วยความพึงพอใจหรือกระทำไปเพราะเป็นหน้าที่ ส่วนการเอื้อเพื่อนั้นเป็นพฤติกรรมช่วยเหลือที่ผู้ช่วยเหลือมีแรงจูงใจ และมีความรู้สึกร่วม (Empathy) ในการช่วยเหลือนั้น

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมช่วยเหลือ พฤติกรรมเอื้อสังคมและการเอื้อเพื่อ (Bierhoff, 2002)

แผนภาพข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมช่วยเหลือ พฤติกรรมเอื้อสังคมและการเอื้อเพื่อ ซึ่งจะเห็นได้ว่าลักษณะ หรือความหมายของพฤติกรรมการช่วยเหลือนั้นมีความหมายที่กว้างมากที่สุด กล่าวคือเป็นพฤติกรรมที่รวมทั้งหมดของการช่วยเหลือ ซึ่งหมายรวมถึง การกระทำ การสนับสนุนส่งเสริมทั้งหมดที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคล ในขณะที่พฤติกรรมเอื้อสังคมจะมีความหมายที่แคบลงมา จากแรงจูงใจที่ทำให้เกิดพฤติกรรม ผู้ที่ให้การช่วยเหลือจะไม่ได้รับผลตอบแทน หรือประโยชน์จากผู้ที่ได้รับการช่วยเหลือโดยตรง หรือให้การช่วยเหลือเพราะเป็นหน้าที่ แต่เป็นการช่วยเหลือเพื่อต้องการช่วยให้สถานการณ์ของผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือดีขึ้น

ในขณะที่การเอื้อเฟื้อนั้น จะเกิดพฤติกรรมการช่วยเหลือเมื่อผู้ช่วยเหลือมีแรงจูงใจในการให้ความช่วยเหลือและมีความรู้สึกร่วม (Empathy) ในการช่วยเหลือนั้น

Mussen and Eisenberg (1977) อธิบายคำจำกัดความของพฤติกรรมเอื้อสังคมว่าเป็นการกระทำซึ่งมีเจตนาเพื่อช่วยเหลือหรือทำประโยชน์ให้กับบุคคลอื่นหรือกลุ่มบุคคล โดยปราศจากการคาดหวังผลตอบแทนภายนอกหรือรางวัล และสิ่งจูงใจที่ทำให้เกิดพฤติกรรมเอื้อสังคมนั้น จะเป็นสิ่งจูงใจภายในหรือการให้รางวัลกับตนเอง เช่น การเพิ่มขึ้นของการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) หรือความรู้สึกพึงพอใจ ภาคภูมิใจหลังจากกระทำพฤติกรรม

Bar-Tal (1976) อธิบายถึงพฤติกรรมการช่วยเหลือต่าง ๆ ได้แก่ ช่วยคนแก่ที่กำลังล้ม ช่วยเพื่อนจัดของย้ายบ้าน การเป็นอาสาสมัคร การบริจาคเงินให้กับหน่วยบรรเทาทุกข์ ว่าการให้ความช่วยเหลือเหล่านั้นมาจากจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน แต่ผลลัพธ์ที่เกิดจากการทำพฤติกรรมเหล่านั้นเหมือนกันคือเป็นการช่วยเหลือ แต่ละพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการทำประโยชน์กับผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน พฤติกรรมที่เกิดขึ้นนี้เป็นพฤติกรรมทางสังคมเชิงบวก หรือเรียกว่าพฤติกรรมเอื้อสังคม นอกจากนี้ Bar-Tal ได้ให้คำจำกัดความของพฤติกรรมเอื้อสังคมว่าเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากความสมัครใจที่จะทำประโยชน์ในกับผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทนภายนอก และอยู่ภายใต้สองสถานการณ์ คือ พฤติกรรมที่กระทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ (Altruism) และพฤติกรรมที่ทำเพื่อชดเชย (Restitution)

พจนานุกรมศัพท์จิตวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน กำหนดความหมายของพฤติกรรมเอื้อสังคมไว้ว่า เป็นพฤติกรรมที่บุคคลทำเพื่อให้ประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมหรือเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2553)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเพื่อหาความหมายหรือคำจำกัดความของพฤติกรรมเอื้อสังคมนั้น พบว่ามีการให้คำจำกัดความที่ค่อนข้างหลากหลาย ส่วนใหญ่ความมีความหมายที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เป็นการกระทำหรือพฤติกรรมที่ช่วยเหลือ ทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทนภายนอก (Bar-Tal, 1976; Bierhoff, 2002; Mussen & Eisenberg, 1977) ซึ่งทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับขอบเขตของพฤติกรรมที่ต้องการศึกษาของแต่ละคน ยังมีส่วนหนึ่งที่ทำให้เห็นว่าไม่สามารถระบุคำจำกัดความที่ชัดเจนได้ แต่ได้ให้ความหมายและกำหนดขอบเขตไปที่ประเภทของพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ต้องการศึกษาโดยตรง (Dovidio et al., 2006) ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ต้องการศึกษาว่า เป็นการกระทำหรือพฤติกรรมที่ช่วยเหลือทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นโดยที่ไม่หวังผลตอบแทนภายนอก เพื่อให้เป็นแนวทางที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

1.2 ประเภทของพฤติกรรมเอื้อสังคม

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคม พบว่าแต่ละงานวิจัย มีการจำแนก หรือแบ่งประเภทของพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ศึกษาค่อนข้างหลากหลายและแตกต่างกันไปในแต่ละงานวิจัย โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและสรุปสาระสำคัญของแต่ละงานวิจัยในส่วนของ การแบ่งประเภทของพฤติกรรมเอื้อสังคมดังนี้

Padilla-Walker et al. (2013) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาการตัดสินใจที่เกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคม โดยในการศึกษาได้แบ่งพฤติกรรมเอื้อสังคมออกเป็น พฤติกรรมส่งเสริมสังคมที่เป็นคำพูด (Verbal prosocial behavior) เช่น การให้กำลังใจ การยกย่องชมเชย และพฤติกรรมทางกาย (Physical prosocial behavior) เช่น การช่วยเหลือ การแบ่งปัน

Altay and Gure (2012) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูของพ่อแม่ ความสามารถทางสังคม และพฤติกรรมเอื้อสังคม โดยในการวิจัยนี้ใช้แบบประเมินพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยพ่อแม่ และครู แบ่งพฤติกรรมเอื้อสังคมออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ การแบ่งปัน (sharing) การช่วยเหลือ (helping) การปลอบโยน (comforting) และการให้ความร่วมมือ (cooperating)

Dovidio et al. (2006) ได้ทำการศึกษาเพื่อจำแนกความแตกต่างพฤติกรรมเอื้อสังคม ทำการศึกษาโดยแบ่งพฤติกรรมเอื้อสังคมออกเป็น 3 ประเภทย่อย ได้แก่ การช่วยเหลือ (Helping) การเห็นแก่ผู้อื่น (Altruism) และการร่วมมือ (Cooperation) ซึ่งได้ให้คำจำกัดความของแต่ละประเภทไว้ดังนี้

1) การช่วยเหลือ (Helping) การกระทำที่ทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น หรือทำให้ผู้อื่น มีสถานการณ์ที่ดีขึ้น เช่น การให้ของขวัญ การช่วยให้งานสำเร็จ การบริจาคเงิน

2) การเห็นแก่ผู้อื่น (Altruism) มีความหมายใกล้เคียงกับการช่วยเหลือแต่จะคำนึงถึงจุดมุ่งหมายหรือผลประโยชน์ของผู้กระทำการช่วยเหลือ โดยที่ตัวผู้กระทำการช่วยเหลือจะทำการช่วยเหลือโดยไม่หวังผลหรือประโยชน์อันใดแก่ตัวเอง ซึ่งทุกการกระทำของการเห็นแก่ผู้อื่นเป็นการช่วยเหลือ แต่การช่วยเหลือไม่จำเป็นต้องเป็นการเห็นแก่ผู้อื่นทุกการกระทำ

3) การร่วมมือ (Cooperation) การกระทำที่เป็นการร่วมมือกัน การให้ความร่วมมือเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย หรือได้รับประโยชน์ที่ทุกคนตระหนักถึง

Eisenberg, Fabes, and Spinrad (2006) ได้อธิบายถึงลักษณะของพฤติกรรมเอื้อสังคมซึ่งสามารถจำแนกได้เป็นสองประเภทหลัก ๆ ตามลักษณะของพฤติกรรม ได้แก่ พฤติกรรมทางการพูด เช่น การปลอบโยน (Comforting) การสนับสนุน (Encourage) และพฤติกรรมทางกาย เช่น การแบ่งปัน (Sharing) การช่วยเหลือ (Helping)

Bierhoff (2002) ได้อธิบายถึงพฤติกรรมเอื้อสังคมว่ามีลักษณะหรือประเภททั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการให้ (giving) เป็นพฤติกรรมที่เน้นการบริจาคสิ่งของที่เป็นประโยชน์ให้กับผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นเงินหรือสิ่งของ ด้านการแบ่งปัน (Sharing) การนำสิ่งต่าง ๆ มีเป็นของตนไปแบ่งปัน หรือใช้ร่วมกับผู้อื่น ด้านการช่วยเหลือ (Helping) การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ต้องการและ ด้านการปลอบโยน (Comforting) การทำให้ผู้อื่นสบายใจ หรือช่วยให้ผู้ที่ผิดหวังเสียใจ สบายใจขึ้น

Carlo and Randall (2002) ได้ศึกษาการพัฒนาการวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมสำหรับวัยรุ่นตอนปลาย และได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ ตัวแปรทางปัญญา อารมณ์ คุณค่าของคุณลักษณะ (Trait Value) และ พฤติกรรมเอื้อสังคมสากล (Global prosocial behavior) ทำการศึกษาโดยแบ่งประเภทของพฤติกรรมเอื้อสังคมจากแนวโน้มในการเกิดพฤติกรรม เป็น 4 ประเภทใหญ่ ได้แก่

1) เห็นแก่ผู้อื่น (Altruistic) พฤติกรรมเอื้อสังคมโดยการเห็นแก่ผู้อื่นเป็นการสมัครใจ ในการช่วยเหลือผู้อื่นโดยคำนึงถึงความต้องการและสวัสดิการของผู้อื่นเป็นหลัก โดยเกิดจากความเห็นอกเห็นใจกัน ขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานและหลักการในการช่วยเหลือ

2) ยอมทำตาม (Compliant) เป็นพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยการตอบสนองต่อคำร้องขอของผู้อื่นทั้งที่เป็นคำพูดและไม่เป็นคำพูด

3) เกี่ยวกับอารมณ์ (Emotional) เป็นพฤติกรรมเอื้อสังคมที่มีแนวคิดในการช่วยเหลือผู้อื่นภายใต้สภาวะทางอารมณ์ที่ถูกปลุกขึ้นมา การช่วยเหลือบางเหตุการณ์อาจจะมีสภาวะอารมณ์สูง เช่น การที่พบคนได้รับบาดเจ็บที่แขนแล้วมีเลือดออกจำนวนมาก อาจจะมีสภาวะอารมณ์ในการช่วยเหลือสูงกว่า พบคนที่บาดเจ็บที่แขนเพียงเล็กน้อย

4) สาธารณะ (Public) พฤติกรรมเอื้อสังคมในที่สาธารณะ ต่อหน้าผู้ชมมีแนวโน้มที่จะจูงใจในการช่วยเหลืออย่างน้อยก็ในบางส่วน โดยความปรารถนาที่จะได้รับการยอมรับนับถือจากผู้อื่น เช่น เพื่อน พ่อแม่ และเป็นการเพิ่มคุณค่าในตนเอง

นอกจากนี้ยังมี 2 ประเภทย่อย คือ สภาวะเลวร้าย (Dire) เป็นส่วนที่แยกจากพฤติกรรมที่เกี่ยวกับอารมณ์กล่าวคือ การอยู่ในสภาวะหรือสถานการณ์ฉุกเฉิน และอีกประเภทหนึ่ง คือ นิรนาม (Anonymous) ซึ่งแยกออกมาจากพฤติกรรมสร้างเสริมสังคมในที่สาธารณะ คือ การช่วยเหลือที่ไม่ระบุตัวตน ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ จึงประกอบไปด้วยพฤติกรรมเอื้อสังคม 6 ประเภทย่อย

Bar-Tal (1976) ได้แบ่งพฤติกรรมเอื้อสังคมภายใต้สถานการณ์ เป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่หนึ่งพฤติกรรมที่กระทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ (Altruism) โดยเป็นพฤติกรรมที่กระทำด้วยความสมัครใจเพื่อช่วยเหลือ ทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น โดยไม่หวังผลตอบแทนหรือรางวัล และประเภทที่สอง คือ พฤติกรรมที่ทำเพื่อชดเชย (Restitution) เป็นพฤติกรรมช่วยเหลืออื่น ๆ ที่กระทำเพื่อ

ขาดความช่วยเหลือที่เกิดขึ้นรวมถึงพฤติกรรมของผู้ที่เคยได้รับความช่วยเหลือที่ต้องการตอบแทน การช่วยเหลือที่ได้รับ และพฤติกรรมที่ผู้ที่เคยกระทำผิดพลาดพยายามที่จะชดใช้ให้ผู้ถูกระทำ

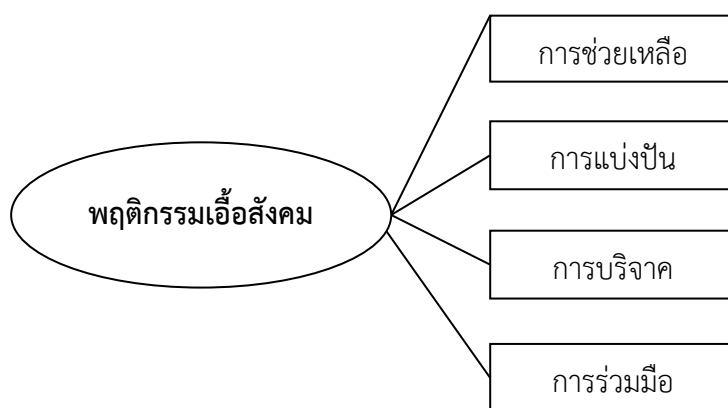
จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการแบ่งองค์ประกอบหรือประเภทของพฤติกรรมเอื้อสังคม จากงานวิจัยที่หลากหลายแสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมเอื้อสังคม สามารถแบ่งออกได้เป็นหลายประเภท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่ง เช่น ใช้แนวโน้มในการเกิดพฤติกรรม (สภาวะอารมณ์ การเห็นใจผู้อื่น ความเป็นสาธารณะ และการยอมทำตาม) หรือแบ่งจากลักษณะของพฤติกรรม (พฤติกรรมทางการพูดและพฤติกรรมทางกาย) ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยทั้งหมดเกี่ยวกับประเภทของพฤติกรรมเอื้อสังคม ผู้วิจัยได้ทำการสรุปและจำแนกประเภท หรือพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้า ออกเป็น 4 ประเภทได้แก่ การช่วยเหลือ การแบ่งปัน การบริจาค และการร่วมมือ โดยมีรายละเอียดของแต่ละประเภทดังนี้

1) การช่วยเหลือ (Helping) พฤติกรรมที่ช่วยเหลือผู้อื่นในสถานการณ์ที่ต้องการความช่วยเหลือ เพื่อช่วยให้สถานการณ์นั้นดีขึ้น พฤติกรรมการช่วยเหลือที่ต้องการศึกษา ได้แก่ การช่วยยกของหนัก การให้ความช่วยเหลือผู้พิการ

2) การแบ่งปัน (Sharing) พฤติกรรมการแบ่งปันหรือการให้สิ่งของต่าง ๆ ที่เป็นของตนแก่ผู้อื่น รวมไปถึงการใช้สิ่งของ ๆ ตนร่วมกับผู้อื่น พฤติกรรมการแบ่งปันที่ต้องการศึกษา ได้แก่ การแบ่งปันให้กับเพื่อนหรือคนรู้จัก การแบ่งปันให้กับผู้อื่น (คนที่ไม่รู้จัก)

3) การบริจาค (Donation) พฤติกรรมการให้หรือบริจาคสิ่งของของตนเองให้กับผู้ที่มีความต้องการ ไม่ว่าจะเป็เงินหรือสิ่งของ พฤติกรรมการบริจาคที่ต้องการศึกษา ได้แก่ การบริจาคเงิน การบริจาคเสื้อผ้า การบริจาคสิ่งของต่าง ๆ ให้กับผู้ที่ต้องการ

4) การร่วมมือ (Cooperation) พฤติกรรมการให้ความร่วมมือกับกลุ่มในการทำ ให้บรรลุเป้าหมาย หรือได้รับประโยชน์ที่ทุกคนตระหนักถึง พฤติกรรมการร่วมมือที่ต้องการศึกษา ได้แก่ การทำกิจกรรมกลุ่ม การทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์

ภาพที่ 2 ประเภทของพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ใช้ในงานวิจัย

1.3 การพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม

การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมนั้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาโปรแกรม การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร เนื้อหาสาระสำคัญและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม รวมทั้งศึกษาวิธีการพัฒนาพฤติกรรม พบว่าการพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมนั้น มีความสอดคล้องกับพัฒนาการทางจริยธรรมและพัฒนาการทางปัญญาในแต่ละช่วงวัย ซึ่งมีความพร้อมในการเรียนรู้และพัฒนาพฤติกรรมที่แตกต่างกัน อีกทั้งได้ศึกษาวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาพฤติกรรม มีสาระสำคัญในการนำเสนอ ดังต่อไปนี้

1.3.1 พัฒนาการทางจริยธรรมและพฤติกรรมเอื้อสังคม

พัฒนาการของพฤติกรรมเอื้อสังคมของเด็กนั้นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับอายุ การแสดงออกซึ่งความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่นนั้นจะเพิ่มขึ้นตามอายุผ่านการสังเกตจากพฤติกรรมของผู้ใหญ่หรือเด็กที่โตกว่า โดยเด็กจะได้เรียนรู้วิธีการช่วยเหลือผู้อื่นและเข้าใจความรู้สึก จนนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคม (Bar-Tal, 1976) ซึ่งสามารถอธิบายถึงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเอื้อสังคมและการพัฒนาทางด้านจริยธรรม โดยมีทฤษฎีที่สอดคล้อง ได้แก่ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมและทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญา เหตุซึ่งมีสาระสำคัญของแต่ละทฤษฎีพอสังเขปดังนี้

1.3.1.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg (Kohlberg's theory of moral development) ตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg นี้ได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่

ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Pre-conventional level)

ระดับที่ 2 ระดับตามกฎเกณฑ์สังคม (Conventional level)

ระดับที่ 3 ระดับเหนือเกณฑ์สังคม (Post-conventional level)

ซึ่งในแต่ละระดับแบ่งออกเป็น 2 ชั้น ดังนั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg จึงมีทั้งหมด 6 ชั้น โดยสามารถอธิบายรายละเอียดของชั้นพัฒนาการทางจริยธรรมในแต่ละระดับได้ดังต่อไปนี้ (Kohlberg & Hersh, 1977)

ชั้นที่ 1 การลงโทษและการเชื่อฟัง (Heteronomous morality) ในขั้นนี้เด็กจะหลีกเลี่ยงการทำพฤติกรรมที่จะถูกลงโทษ วิตความถูกผิดจากผลของพฤติกรรม หากพฤติกรรมใดทำแล้วถูกลงโทษแสดงว่าผิด เด็กในขั้นนี้จะหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษโดยการเชื่อฟัง

ชั้นที่ 2 กฎเกณฑ์เป็นเครื่องมือ เพื่อประโยชน์ของตน (Individualism instrumental purpose and exchange) เด็กจะทำตามข้อบังคับ ทำเพื่อประโยชน์ ความพอใจหรือ

ตามความสนใจของตนเอง ให้คนอื่นทำในสิ่งที่เหมือนกับตนเอง หากจะยอมทำตามผู้อื่นมักจะเป็นในรูปแบบของการแลกเปลี่ยน หรือการทำข้อตกลง

ขั้นที่ 3 ความคาดหวังและการยอมรับ (Mutual interpersonal expectations, relationships, and interpersonal conformity) ในขั้นนี้จะเป็นพฤติกรรมของคนตีความคาดหวังของคนใกล้ชิด เช่น พ่อแม่หรือเพื่อน หรือเป็นคนตีตามมาตรฐานของคนทั่วไป โดยจะแสดงพฤติกรรมที่ผู้อื่นชอบและยอมรับ เพื่อเป็นคนดีในสายตาผู้อื่นและรักษากฎระเบียบที่สนับสนุนพฤติกรรมที่ดี

ขั้นที่ 4 ระบบสังคมและความรู้สึกผิดชอบ (Social system and conscience) เหตุผลทางจริยธรรมขั้นนี้ให้ความสำคัญกับการรักษาระบบสังคม ให้สังคมอยู่ด้วยความมีระเบียบเรียบร้อย กฎหมายจะมีความสำคัญเมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นในสังคม

ขั้นที่ 5 สัญญาสังคมและสิทธิส่วนบุคคล (Social contract or utility and individual rights) ตระหนักถึงมาตรฐานทางจริยธรรมที่ทุกคนหรือคนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับ โดยพิจารณาถึงประโยชน์และสิทธิของบุคคลก่อนที่จะใช้เป็นมาตรฐานทางจริยธรรม สิ่งใดผิดสิ่งใดถูกขึ้นอยู่กับค่านิยมและความคิดเห็นของแต่ละบุคคล

ขั้นที่ 6 หลักการคุณธรรมสากล (Universal ethical principles) เป็นหลักจริยธรรมสากล หลักการเพื่อนมนุษย์ธรรม เพื่อความยุติธรรม และความเสมอภาค สิ่งที่ถูกหรือผิดขึ้นอยู่กับค่านิยมของแต่ละบุคคลที่เลือกยึดถือ

1.3.1.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญาของ Piaget (Piaget's cognitive development theory) แนวคิดทฤษฎีนี้เชื่อว่าโครงสร้างทางปัญญา (Schema) ของคนเราเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อม ระบบจัดการทางปัญญาจะแสวงหาความสมดุล และพัฒนาการทางปัญญานั้นจะเกิดขึ้นจาก 2 กระบวนการ คือ การปรับโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) และการซึมซับ (Assimilation) (Goswami, 2008) จากการศึกษาที่คนเราทุกคนต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอยู่เสมอ และต้องมีการปรับตัวอยู่เรื่อย ๆ เป็นเหตุให้คนเรามีพัฒนาการทางปัญญา ซึ่ง Piaget ได้แบ่งขั้นพัฒนาการทางปัญญาออกเป็น 4 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 Sensorimotor (แรกเกิดถึง 2 ปี) เป็นขั้นของพัฒนาการทางสติปัญญาและความคิด เป็นช่วงระยะเวลาที่เด็กจะพัฒนาไปสู่การพูด การใช้ภาษาและทักษะสังคมได้ สติปัญญาความคิดของเด็กในวัยนี้แสดงออกผ่านการกระทำ เด็กสามารถแก้ปัญหาได้แม้ว่าจะไม่สามารถอธิบายได้

ขั้นที่ 2 Preoperational stage (2 ถึง 7 ปี) ความคิดของเด็กวัยนี้ขึ้นอยู่กับความรู้เป็นส่วนใหญ่ ไม่สามารถใช้เหตุผลอย่างลึกซึ้ง ช่วง 2 ถึง 4 ปี เป็นขั้นที่เริ่มใช้ภาษาสามารถที่จะเรียนรู้และใช้สัญลักษณ์ได้ ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ไม่มีสังคม ไม่สามารถเข้าใจความคิดเห็นของผู้อื่น แต่ในช่วงอายุ 6-7 ปี การสื่อสารด้วยการสนทนาจะกว้างและมีสังคมมากขึ้น

ขั้นที่ 3 Concrete Operations (7 ถึง 11 ปี) ในช่วงอายุนี้เด็กมีพัฒนาการทางปัญญาและความคิดเป็นไปอย่างรวดเร็ว ไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและการรับรู้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับรูปร่างเท่านั้น สามารถที่จะอ้างอิงด้วยเหตุผล และสามารถมองในมุมมองของผู้อื่นได้ สามารถเข้าใจกรอบความคิดเกี่ยวกับตัวเลขได้ดีขึ้น

ขั้นที่ 4 Formal Operations (12 ปี ถึงวัยผู้ใหญ่) ในขั้นนี้พัฒนาการทางปัญญาและเป็นขั้นสุดของความคิดเด็ก เด็กก้าวสู่วัยรุ่นจะเริ่มคิดเป็นผู้ใหญ่ สามารถที่จะคิดหาเหตุผลนอกเหนือจากข้อมูลที่มีอยู่ สามารถให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ได้ มองเห็นว่าความเป็นจริงที่เห็นกับการรับรู้ไม่สำคัญเท่าการคิดถึงสิ่งที่เป็นไปได้ มีความพอใจที่จะคิดพิจารณาเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่มีความจริงหรือสิ่งที่เป็นนามธรรม

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญาของ Piaget และทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg แสดงให้เห็นว่าทั้งพัฒนาการปัญญาและจริยธรรมนั้นจะถูกพัฒนาไปเป็นขั้นตามแต่ละช่วงวัย และตามที่ Bar-Tal (1976) ได้อธิบายถึงการพัฒนาจริยธรรมกับพฤติกรรมเอื้อสังคมไว้ว่า เด็กที่มีอายุมากกว่า จะเห็นแก่ผู้อื่นมากกว่าเด็กที่อายุน้อย นอกจากจะเป็นเพราะว่าเด็กที่โตกว่ามีโอกาสได้เรียนรู้พฤติกรรมวัฒนธรรมที่มีคุณค่ามากกว่าแล้วนั้นยังเป็นเพราะเด็กที่โตขึ้นนั้นมีการพัฒนาการตัดสินใจทางจริยธรรม ศีลธรรมมาสู่การยอมรับของสังคมมากขึ้น ความสัมพันธ์ของพัฒนาการทางจริยธรรมกับพฤติกรรมเอื้อสังคมนั้น ในแต่ละลำดับขั้นพัฒนาการมนุษย์ไม่ได้กระทำพฤติกรรมเพียงเพราะเป็นหน้าที่หรือความจำเป็นเท่านั้น ยังขึ้นอยู่กับเหตุผลและการให้เหตุผลในการกระทำพฤติกรรมด้วย แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของขั้นพัฒนาการจริยธรรมว่าเด็กต้องมีความพร้อมในการให้เหตุผลทางจริยธรรมในระดับหนึ่งจึงจะสามารถพัฒนาหรือส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมได้

ในส่วนของพัฒนาการทางปัญญาของ Piaget นั้น กล่าวถึงการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาที่พฤติกรรมของคนจะเกิดขึ้นได้นั้นต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม ในส่วนของความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางเอื้อสังคมนั้น พัฒนาการทางปัญญาเป็นส่วนที่สร้างความเข้าใจทางจริยธรรมและความเข้าใจในการพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม โดยการให้ความชัดเจนชี้ให้เห็นถึงธรรมชาติของแต่ละช่วงอายุในการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจทางจริยธรรม และความสามารถในการแสดงบทบาท (Mussen & Eisenberg, 1977) ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งอยู่ในช่วงวัยเด็กตอนปลาย ตรงกับขั้นการพัฒนาของทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg ขั้นที่ 3 ความคาดหวังและการยอมรับจากสังคม ซึ่งในขั้นนี้จะเป็นพฤติกรรมของคนตีตามมาตรฐานหรือความคาดหวังของพ่อแม่ หรือเพื่อน โดยจะแสดงพฤติกรรมที่ผู้อื่นชอบและยอมรับ และมีขั้นพัฒนาการทางปัญญาที่มีความเหมาะสมและความสอดคล้อง เป็นช่วง

วัยที่พร้อมสำหรับการส่งเสริมหรือปลูกฝังพฤติกรรมที่สังคมยอมรับให้กับเด็กโดยมีความเหมาะสมกับช่วงวัยและพัฒนาการทั้งทางปัญญาและทางจริยธรรม

1.3.2 วิธีการพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม

Dovidio et al. (2006) อธิบายถึงวิธีการเรียนรู้และส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมเอื้อสังคมไว้ว่า กระบวนการที่สำคัญในการเกิดการพัฒนากายที่เปลี่ยนแปลงคือการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning) สังคมที่แตกต่าง ประเพณี ค่านิยม บรรทัดฐานที่แตกต่างของแต่ละสังคมจะหล่อหลอมพฤติกรรมเอื้อสังคมที่แตกต่างให้กับคนในสังคม โดยได้แบ่งการเรียนรู้ทางสังคมออกเป็น 3 ประเภทดังนี้

1) การให้การเสริมแรงโดยตรง (Direct Reinforcement) เมื่อแสดงพฤติกรรมแล้วผลที่ตามมาเป็นบวก หรือได้รับการเสริมแรงทางบวก จะมีแนวโน้มที่จะเกิดพฤติกรรมขึ้นอีกหากอยู่ในสภาวะที่เหมาะสม หากพฤติกรรมใดที่แสดงออกมาแล้วมีผลที่ตามมาเป็นลบ หรือได้รับการลงโทษ การแสดงพฤติกรรมนั้นก็จะลดลง

2) การสังเกตตัวแบบ (Observing Helpful and Altruistic Models) เป็นวิธีที่มาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura ตัวแบบส่งผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม โดยเด็กจะได้เรียนรู้พฤติกรรมเอื้อสังคมที่ตนไม่เคยพบมาก่อน และตัวแบบจะแสดงให้เห็นถึงผลที่จะเกิดขึ้นหากแสดงพฤติกรรมทั้งพฤติกรรมเอื้อสังคมหรือพฤติกรรมที่เห็นแก่ตัว โดยเด็กจะทำการสังเกตจากสิ่งที่ตัวแบบพูดหรือทำ

3) การพูดเกี่ยวกับการเห็นแก่ผู้อื่นและการช่วยเหลือ (Talking About Helping and Altruism) เป็นการเรียนรู้พฤติกรรมนอกเหนือจากการสังเกตจากการกระทำ คือเรียนรู้จากคำพูด โดยมีวิธีการสื่อสารทางการพูด 3 วิธี ได้แก่ การให้คำแนะนำโดยตรง (Direct instruction) การฟังเทศน์ (Preaching) และการอธิบายของพ่อแม่เกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคม

Bierhoff (2002) ได้กล่าวถึงการพัฒนาและการเรียนรู้พฤติกรรมเอื้อสังคมว่า งานวิจัยที่ศึกษาพฤติกรรมเอื้อสังคมในช่วงปี 1960s และ 1970s มีวิธีการในการพัฒนาและการเรียนรู้ 2 วิธี ได้แก่

1) การเรียนรู้จากการเสริมแรง (Reinforcement learning) การเสริมแรงทางสังคมนั้นขึ้นอยู่กับทำให้รางวัลหรือการลงโทษเพื่อสนับสนุนพฤติกรรมเอื้อสังคม

2) ตัวแบบ (Modeling) ซึ่งกระบวนการเรียนรู้จากตัวแบบนั้นเป็นกระบวนการทางสังคมในการส่งผ่านและการพัฒนาทักษะรูปแบบพฤติกรรมทั้งแบบธรรมดาและแบบซับซ้อน ซึ่งตัวแบบทางสังคมนั้นสามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาของ

Bandura โดยตัวแบบจะมีลักษณะแตกต่างกันไป เช่น ตัวแบบมีชีวิต ตัวแบบจากวีดิทัศน์ หรือ แม้กระทั่งการพูดหรือการทำเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคมก็ก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ ซึ่งประสิทธิภาพของการเรียนรู้ของการปฏิบัติตามคำแนะนำ ก็กับการปฏิบัติเป็นตัวอย่างนั้น ไม่สามารถชี้วัดประสิทธิภาพได้ชัดเจนทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปริมาณข้อมูลที่ได้จากทั้งการให้คำแนะนำกับการปฏิบัติเป็นตัวอย่าง

ในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม ทั้งความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจริยธรรมและพัฒนาการทางปัญญา รวมถึงวิธีที่มีประสิทธิภาพในการเรียนรู้และพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม พบว่าทั้งพัฒนาการทางจริยธรรม พัฒนาการทางปัญญา และวิธีในการพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมนั้นมีความสอดคล้องและส่งเสริมซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ในส่วนของวิธีการส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคม Bierhoff (2002) และ Dovidio (2006) ได้เสนอถึงวิธีการใช้ตัวแบบที่หลากหลายในการเรียนรู้พฤติกรรมเอื้อสังคม หรือหลักในการพัฒนาจริยธรรมและพัฒนาการทางปัญญาที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมจึงจะเกิดการพัฒนาล้วนแล้วแต่มีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา โดยกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต ซึ่งเด็กจะสามารถเลียนแบบพฤติกรรมได้จากการสังเกตตัวแบบทั้งจากการเลียนแบบพฤติกรรมของพ่อแม่ หรือ การเรียนรู้จากการแสดงบทบาทสมมติทั้งของตนเองและการแสดงของเพื่อน หรือการเรียนรู้จากตัวแบบในรูปแบบอื่น เช่น ทางการพูด เรื่องเล่า และในส่วนของพัฒนาการปัญญาและจริยธรรมนั้นจะถูกพัฒนาไปเป็นขั้นตามแต่ละช่วงวัย การที่จะส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมนั้นความพร้อมของเด็กแต่ละช่วงวัยมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg นั้น ขั้นที่ 3 ความคาดหวังและการยอมรับจากสังคม จะตรงกับช่วงวัยเด็กตอนปลาย ซึ่งในขั้นนี้จะเป็นพฤติกรรมของคนดีตามมาตรฐานหรือความคาดหวังของพ่อแม่ หรือเพื่อน โดยจะแสดงพฤติกรรมที่ผู้อื่นชอบและยอมรับ และในงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมหลายชิ้นที่ได้ให้ความสนใจในการพัฒนาเด็กในช่วงวัยเรียนระดับประถมศึกษา งานวิจัยภายในประเทศ เช่น การพัฒนาความมีน้ำใจ พฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคม พฤติกรรมเอื้อเพื่อ (ประภาพร มั่นเจริญ, 2544; ปวีรี กาญจนภี, 2552; วิภาวี วงศ์อินทร์, 2546) และงานวิจัยต่างประเทศ เช่น การศึกษาพฤติกรรมเอื้อสังคม ผลของกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตต่อผลงานนักเรียน เป็นต้น (Groenendijk, Janssen, Rijlaarsdam, & van den Bergh, 2013; Williamson et al., 2013) ดังนั้นในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งอยู่ในช่วงวัยเด็กตอนปลาย เพื่อที่จะส่งเสริมปลูกฝังพฤติกรรมที่สังคมยอมรับให้กับเด็ก ให้เหมาะสมกับช่วงวัยและพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก

1.4 วิธีการประเมินพฤติกรรมเอื้อสังคม

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ผ่านมา นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของการจำแนกประเภท หรือการแบ่งองค์ประกอบของพฤติกรรมเอื้อสังคมแล้ว ยังพบว่าในแต่ละงานวิจัยที่ทำการศึกษาดัวยวิธีประเมินพฤติกรรมเอื้อสังคม มีวิธีการประเมินพฤติกรรมเอื้อสังคมที่แตกต่างกัน ทั้งจากการใช้แบบประเมินโดยตนเอง ผู้ปกครอง ครู หรือเพื่อน (Altay & Gure, 2012; Busch & Hofer, 2011; Carlo, Mestre, Samper, Tur, & Armenta, 2010; Eivers, Brendgen, & Borge, 2010; McMahon et al., 2006; Street, Hoppe, Kingsbury, & Ma, 2004) การประเมินโดยการสร้างสถานการณ์จำลอง เช่น สร้างสถานการณ์ทำปากกาทกพื้น (Johnson, 2012) การประเมินพฤติกรรมด้วยวิธีการสังเกต (Guzman, Edwards, & Carlo, 2005) เพื่อใช้ในการประเมินพฤติกรรมเอื้อสังคมให้เหมาะสมกับงานวิจัยนั้น ๆ Mussen and Eisenberg (1977) นำเสนอวิธีการประเมินพฤติกรรมเอื้อสังคมไว้ 4 วิธีดังนี้

1) การทดสอบด้วยสถานการณ์จำลอง (Situational test) มีการออกแบบและควบคุมเพื่อกระตุ้นให้เกิดการตอบสนองพฤติกรรมเอื้อสังคม เช่น การสร้างสถานการณ์ให้เด็กเล่นเกม และได้รับของรางวัลเป็นขนม หลังจากนั้นสร้างโอกาสในการที่เด็กที่ได้รับรางวัลจะแบ่งปันหรือบริจาคของรางวัลให้กับผู้อื่น

2) การให้คะแนน (Rating) การให้คะแนนจะได้มาจากผู้ที่รู้จักกับตัวผู้ที่เราต้องการประเมินเป็นอย่างดี ผ่านการสังเกตความถี่ของการเกิดพฤติกรรม และในหลากหลายสถานการณ์ เช่น ครู ผู้ปกครอง เพื่อน

3) การใช้แบบสอบถาม (Sociometric Questionnaires) การใช้ข้อความคำถามเพื่อหาข้อมูลของบุคคลที่แสดงพฤติกรรมเอื้อสังคม ผ่านเพื่อนร่วมชั้นเรียน อาจเป็นการให้เขียนชื่อผู้ที่เด็กคิดว่า เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมเอื้อสังคม ต่าง ๆ เช่น แบ่งปัน เข้าใจผู้อื่น แต่อาจส่งผลกระทบเล็กน้อย เนื่องจากเด็กมีแนวโน้มที่จะตอบชื่อเพื่อนที่เรียนเก่งกว่าเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมเอื้อสังคม

4) การสังเกตพฤติกรรม (Naturalistic Observations) มุ่งเน้นที่การสังเกตพฤติกรรมของเด็กในสถานการณ์ หรือสภาพแวดล้อมจริง ในกิจกรรมปกติ โดยที่ไม่สร้างสถานการณ์ หรือทำการกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรม เช่น ที่สนามเด็กเล่น ห้องเรียน

จากการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการประเมินพฤติกรรมเอื้อสังคมพบว่า มีวิธีการประเมินที่แตกต่างกัน ทั้งการสังเกตพฤติกรรม การใช้สถานการณ์จำลอง การให้คะแนนจากผู้อื่น และการใช้แบบวัด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในแต่ละงานวิจัยที่ศึกษา ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการประเมินตนเองโดยใช้แบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเอื้อสังคม

ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเอื้อสังคมทั้งงานวิจัยต่างประเทศ ซึ่งมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและน่าสนใจโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

Richaud, Mesurado, and Lemos (2013) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การกระทำของพ่อแม่กับพฤติกรรมเอื้อสังคม กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กนักเรียนอาเจนติหน้าอายุเฉลี่ย 10-16 ปี จำนวน 289 คน ทำการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมเอื้อสังคม แบบประเมินการสอนของพ่อแม่ในพฤติกรรมเอื้อสังคม แบบประเมินการรับรู้ของเด็กในความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของพ่อแม่ และแบบประเมินการรับรู้ความสัมพันธ์ของเด็กที่มีต่อพ่อแม่ ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ของเด็กต่อการกระทำพ่อแม่ที่ต้องการศึกษา ได้แก่ รูปแบบการเลี้ยงดู การสอน และความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นมีความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันไปตามแต่ละประเภทของพฤติกรรมเอื้อสังคม รูปแบบการเลี้ยงดูโดยเฉพาะจากแม่สัมพันธ์กับพฤติกรรมเอื้อสังคมที่เป็นสาธารณะ การสอนของพ่อแม่สัมพันธ์อย่างมากกับด้านการเอื้อเพื่อและการไม่เปิดเผยตัวตนในขณะที่ช่วยเหลือ ในขณะที่ด้านการรับรู้การมีความรู้สึกร่วมกับผู้อื่น มีความแปรปรวนมากในแต่ละประเภทของพฤติกรรมเอื้อสังคม

Johnson (2012) ทำการศึกษาการเพิ่มความรู้สึกเข้าใจผู้อื่นและพฤติกรรมเอื้อสังคม โดยผ่านจากการอ่านนิยาย ในการศึกษาเป็นออกเป็น 2 ตอน ซึ่งในตอนที่ 1 เป็นการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคม โดยศึกษาว่าการอ่านนิยายจะทำให้ความรู้สึกเข้าใจผู้อื่นและพฤติกรรมเอื้อสังคมเพิ่มขึ้นหรือไม่ ซึ่งศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาที่มีอายุเฉลี่ย 21.37 ปี จำนวน 62 คน ใช้แบบประเมินในการวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม ความรู้สึกเข้าใจผู้อื่น อารมณ์ และการส่งผ่านอารมณ์ ผลการศึกษาพบว่า หลังจากได้อ่านเรื่องราวที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเข้าใจผู้อื่น ทำให้ผู้เข้าร่วมการทดลองมีความรู้สึกเข้าใจผู้อื่นเพิ่มขึ้น และมีแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมเพิ่มมากขึ้นด้วย

Eivers et al. (2010) ทำการศึกษาความคงที่และการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Antisocial behavior) และพฤติกรรมเอื้อสังคมในวัยเด็กตอนต้น ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 11-77 เดือนทั้งหมด 248 คน ได้ทำการประเมินพฤติกรรมต่อต้านสังคมและเอื้อสังคมโดยกลุ่มเพื่อนและครูในครั้งหนึ่ง และหลังจากนั้น 1 ปีทำการประเมินอีกครั้ง ผลการศึกษาพบว่าจากการรายงานของครู พฤติกรรมเด็กคงที่อย่างมีนัยสำคัญทั้งพฤติกรรมต่อต้านและเอื้อสังคม ในขณะที่การรายงานของเพื่อนมีความคงที่เฉพาะในพฤติกรรมต่อต้านสังคม

McMahon et al. (2006) ศึกษาการมีความรู้สึกร่วมและเพศ เพื่อเป็นตัวแปรในการทำนายพฤติกรรมเอื้อสังคมของวัยรุ่นตอนต้นสัญชาติแอฟริกัน อเมริกัน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักเรียนที่ศึกษาในช่วงเกรด 5-8 จำนวน 150 คน ทำการวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมเอื้อสังคม โดยเป็นการรายงานจากครู และวัดการมีความรู้สึกร่วมกับผู้อื่นด้วยแบบประเมินด้วยตนเอง ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่อายุมากกว่าและนักเรียนที่ประเมินว่าตนมีความรู้สึกร่วมกับ

ผู้อื่นมาก จะมีคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมสูง และพฤติกรรมเอื้อสังคมมีความแตกต่างกันระหว่างเพศ โดยจากการประเมินของครูพบว่าเพศชายมีพฤติกรรมเอื้อสังคมมากกว่าเพศหญิง ซึ่งในกลุ่มที่มีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงมีความสอดคล้องกับการรายงานตนเองด้านการมีความรู้สึกร่วมกับผู้อื่นในกลุ่มสูงของเพศชาย แสดงให้เห็นถึงความชัดเจนในการเป็นตัวแปรทำนายของการมีความรู้สึกร่วมต่อพฤติกรรมเอื้อสังคมในเพศชายมากกว่าในเพศหญิง

Guzman et al. (2005) ทำการศึกษาพฤติกรรมเอื้อสังคมของเด็กชาวเคนย่าในบริบทประจำวัน การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความแตกต่างของอายุ เพศและความเข้มแข็งของบริบทเกี่ยวกับแต่ประเภทของพฤติกรรมเอื้อสังคมของเด็ก ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ทำการศึกษาโดยสังเกตพฤติกรรมของเด็กจำนวน 89 คน อายุ 2-10 ปี อายุเฉลี่ย 5.25 ปี ศึกษาพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภทได้แก่ Nurturant คือการกระทำเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้อื่น Responsible behavior การกระทำที่ให้ประโยชน์แก่ผู้อื่นแต่ไม่เห็นผลในทันที และ Prosocial dominant เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นในบริบททั่วไป เช่น การดูแลเด็ก การช่วยทำงานที่ใช้แรงงาน ทำการศึกษาโดยการสังเกตกลุ่มตัวอย่างหลายครั้ง โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นสามกลุ่มได้แก่ เด็กวัยหัดเดิน วัยก่อนเข้าโรงเรียน และวัยเด็กตอนต้น ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมเอื้อสังคมส่วนใหญ่พบ บริบทของการทำงานมากกว่าการเล่น พฤติกรรมประเภท Nurturant พบในระหว่างกิจกรรมการดูแลเด็ก และ Responsible behavior ส่วนใหญ่จะพบในบริบทของการทำงาน พฤติกรรม Nurturant และ Responsible behavior มีความแตกต่างในบริบทของการเกิดพฤติกรรม พบในกลุ่มเด็กที่มีอายุมากกว่า และเด็กที่มีอายุมากกว่าจะมีพฤติกรรมเอื้อสังคมมากกว่าเด็กที่อายุน้อยกว่าด้วย

Street et al. (2004) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมเกมที่ใช้ความร่วมมือซึ่งมีชื่อว่า The Game Factory ในการส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคม โดยทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างเด็กนักเรียนประถมศึกษาในประเทศออสเตรเลีย จำนวน 90 คน ผลการศึกษาพบว่า เกมที่ใช้ความร่วมมือนั้นสามารถพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมได้อย่างมีนัยสำคัญทั้งสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและที่บ้าน

ชัชวีรธรณ วังนาค (2552) ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาการรับรู้พฤติกรรมแห่งตนทางบวกต่อพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดหลักสี่ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 30 คนแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 15 คน กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมพัฒนาการรับรู้พฤติกรรมสังคมแห่งตนทางบวก ผลการวิจัยพบว่า ในกลุ่มทดลองคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมและคะแนนการรับรู้พฤติกรรมสังคมแห่งตนก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกัน และพบว่าแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมและคะแนนการรับรู้พฤติกรรมสังคมแห่งตนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลอง

ปวีร์ กาญจนภี (2552) ศึกษาการพัฒนาความมีน้ำใจโดยใช้การเรียนรู้จากตัวแบบมีชีวิต และตัวแบบสัญลักษณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 114 คน จากการศึกษาไม่พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่ได้รับการเรียนรู้จากตัวแบบมีชีวิต กลุ่มที่ได้รับการเรียนรู้จากตัวแบบสัญลักษณ์ และกลุ่มควบคุม หลังการทดลองครั้งที่ 1 และการทดลองครั้งที่ 2 แต่พบว่าคะแนนความมีน้ำใจในกลุ่มที่ใช้ตัวแบบสัญลักษณ์สูงขึ้นหลังการทดลองครั้งที่ 2

จรรยา นาคะรัต (2528) ทำการศึกษาผลของตัวแบบสัญลักษณ์ที่มีต่อพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยจัดกลุ่มเด็กเข้าสภาพการณ์ที่แตกต่างกัน 5 สภาพการณ์ ได้แก่ สภาพการณ์ตัวแบบแสดงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อและพูดสนับสนุน แสดงพฤติกรรมไม่เอื้อเฟื้อแต่พูดสนับสนุนการเอื้อเฟื้อ แสดงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อแต่ไม่พูดสนับสนุน ไม่แสดงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อแต่พูดสนับสนุน สภาพการณ์ควบคุม โดยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 50 คน พบว่า เด็กในสภาพการณ์ที่ 1 แสดงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อมากกว่าสภาพการณ์ที่ 2, 4 และ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่แตกต่างกับสภาพการณ์ที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคม ที่ผู้วิจัยได้ศึกษานั้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความน่าสนใจของตัวแปรพฤติกรรมเอื้อสังคม ในการวิจัยทางจิตวิทยาการศึกษา เนื่องจากมีงานวิจัยที่ให้ความสนใจในการศึกษา ในกลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายทั้งวัยทารก วัยเด็กไปจนถึงวัยรุ่น ซึ่งจากงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ศึกษา ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นตารางดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการซื้อสื่อสังคม

ผู้วิจัย/ปี	งานวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือที่ใช้	ผลการวิจัย
Richard, Mesurado, & Lemos (2013)	ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้การกระทำของพ่อแม่ กับพฤติกรรมการซื้อสื่อสังคม	เด็กมัธยมศึกษาอายุเฉลี่ย 10-16 ปี จำนวน 289 คน	1.แบบประเมินพฤติกรรมซื้อสื่อสังคม 2.แบบประเมินการสอนพ่อแม่ในพฤติกรรมซื้อสื่อสังคม	ผลการศึกษพบว่า รูปแบบการเลี้ยงดูโดยเฉพาะจากแม่สัมพันธ์กับ พฤติกรรมซื้อสื่อสังคมที่เป็นสาเหตุ การสอนของพ่อแม่สัมพันธ์ อย่างมากกับด้านการซื้อ และการไม่เปิดเผยตัวตนในขณะ ช่วยเหลือ ในขณะที่ดีานการรับรู้การมีความรู้สึกร่วมกับผู้อื่น มีความแปรปรวนมากในแต่ละประเภทของพฤติกรรมการซื้อสื่อสังคม
Johnson (2012)	ทำการศึกษการเพิ่มความ รู้สึก เข้าใจผู้อื่นและพฤติกรรมการซื้อสื่อสังคม โดยผ่านจากการอ่าน นิตยสาร	นักศึกษาที่มีอายุเฉลี่ย 21.37 ปี จำนวน 62 คน	1.แบบประเมินพฤติกรรมซื้อสื่อสังคม 2.แบบประเมินการสอนพ่อแม่ในพฤติกรรมซื้อสื่อสังคม 3.แบบประเมินการรับรู้ของเด็กในความ รู้สึก เห็นอกเห็นใจผู้อื่นของพ่อแม่ 4.แบบประเมินการรับรู้ ความสัมพันธ์ที่มีต่อพ่อแม่	ผลการศึกษาพบว่าหลังจากได้อ่านเรื่องราวที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการ เข้าใจผู้อื่นทำให้ผู้เข้าร่วมการทดลองมีความรู้สึกเข้าใจผู้อื่นเพิ่มขึ้น และมีแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรมการซื้อสื่อสังคมเพิ่มมากขึ้น

ตารางที่ 1 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเอื้อสังคม (ต่อ)

ผู้วิจัย/ปี	งานวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือที่ใช้	ผลการวิจัย
Eivers, Brendsen, & Borge (2010)	ศึกษาความคงที่และการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมต่อต้านสังคมและพฤติกรรมเอื้อสังคมในวัยเด็กตอนต้น	กลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 11-77 เดือนจำนวน 248 คน	แบบประเมินพฤติกรรมต่อต้านสังคมและเอื้อสังคม โดยครู	ผลการศึกษาพบว่าจากการรายงานของครู พฤติกรรมเด็กคงที่อย่างมีนัยสำคัญทั้งพฤติกรรมต่อต้านและเอื้อสังคม ในขณะที่การรายงานของเพื่อนมีความคงที่เฉพาะในพฤติกรรมต่อต้านสังคม
McMahon et al., (2006)	ศึกษาการมีส่วนร่วมและเพศ เพื่อเป็นตัวแปรในการทำนายพฤติกรรมเอื้อสังคมของวัยรุ่นตอนต้นสี่ชาติ ออฟริกัน อเมริกัน	กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักเรียนที่ศึกษาในช่วงเกรด 5-8 จำนวน 150 คน	1.แบบประเมินพฤติกรรมเอื้อสังคม ประเมินโดยครู 2.แบบประเมินความรู้สึกร่วม โดยประเมิน	นักเรียนที่อายุมากกว่าและนักเรียนที่ประเมินว่าตนมีการรู้สึกร่วมกับผู้อื่นมาก จะมีคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมสูง และเพศชายมีพฤติกรรมเอื้อสังคมมากกว่าเพศหญิง ซึ่งในกลุ่มที่มีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงมีความสอดคล้องกับการรายงานตนเองด้านการมีส่วนร่วมในผู้อื่นในกลุ่มสูงของเพศชาย
Guzman, Edwards, & Carlo (2005)	ศึกษาพฤติกรรมเอื้อสังคมของเด็กๆ ในบริบทประจำวัน เพื่อตรวจสอบความแตกต่างของอายุเพศและความเข้มแข็งของบริบทเกี่ยวกับประเภทของพฤติกรรมเอื้อสังคมของเด็กที่ เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน	เด็กอายุ 2-10 ปี อายุเฉลี่ย 5.25 ปี จำนวน 89 คน	ทำการศึกษาด้วยวิธีการสังเกต	พฤติกรรมเอื้อสังคมส่วนใหญ่พบในบริบทของการทำงาน มากกว่าการเล่น พฤติกรรม Nurturant พบในระหว่างกิจกรรมดูแลเด็ก และ Responsible behavior ส่วนใหญ่จะพบในบริบทของการทำงาน พฤติกรรม Nurturant และ Responsible behavior มีความแตกต่างกันในบริบทของการเกิดพฤติกรรมพบในกลุ่มเด็กที่มีอายุมากกว่า และเด็กที่มีอายุมากกว่าจะมีพฤติกรรมเอื้อสังคมมากกว่าเด็กที่อายุน้อยกว่า

ตารางที่ 1 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเอื้อสังคม (ต่อ)

ผู้วิจัย/ปี	งานวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือที่ใช้	ผลการวิจัย
Street, Hoppe, & Ma Kingsbury, (2004)	ศึกษาผลของโปรแกรมเกมที่ใช้เด็กนักเรียนประถมศึกษา ความร่วมมือซึ่งมีชื่อว่า The Game Factory ในการส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคม	เด็กนักเรียนประถมศึกษา ในประเทศออสเตรเลีย จำนวน 90 คน	แบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม	ผลการศึกษาพบว่า เกมที่ใช้ความร่วมมือนั้นสามารถพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมได้อย่างมีนัยสำคัญทั้งสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและที่บ้าน
ชัชনীวรรณ (2552)	ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาการรับรู้พฤติกรรมแม่แห่งตน ทางบวกต่อพฤติกรรมเอื้อสังคม	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน	1.โปรแกรมพัฒนาการรับรู้พฤติกรรมสังคมแห่งตนทางบวก 2.แบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม	ในกลุ่มทดลองคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมและคะแนนการรับรู้พฤติกรรมสังคมแห่งตนก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกัน และพบว่าแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมและคะแนนการรับรู้พฤติกรรมสังคมแห่งตนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลอง
ปวีร์ กาญจนถิ (2552)	ศึกษาการพัฒนาความมีน้ำใจโดยใช้การเรียนรู้จากตัวแบบมีชีวิตและตัวแบบสัญลักษณ์	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 114 คน	แบบวัดความมีน้ำใจ	จากการศึกษาไม่พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่ได้รับ การเรียนรู้จากตัวแบบมีชีวิต กลุ่มที่ได้รับการเรียนรู้ จากตัวแบบสัญลักษณ์และกลุ่มควบคุม หลังการทดลองครั้งที่ 1 และการทดลองครั้งที่ 2 แต่พบว่าคะแนนความมีน้ำใจในกลุ่มที่ใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ สูงขึ้นหลังการทดลองครั้งที่ 2

ตารางที่ 1 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเอื้อสังคม (ต่อ)

ผู้วิจัย/ปี	งานวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือที่ใช้	ผลการวิจัย
จรรยา นาคะรัต (2528)	ศึกษาผลของตัวแบบสัญลักษณ์ที่มีต่อพฤติกรรมเอื้อเพื่อของ โดยจัดกลุ่มเด็กเข้าสภาพการณ์ที่แตกต่างกัน 5 สภาพการณ์ ได้แก่ สภาพการณ์ตัวแบบแสดงพฤติกรรมเอื้อเพื่อและพูดสนับสนุน แสดงพฤติกรรมไม่เอื้อเพื่อแต่พูดสนับสนุนการเอื้อเพื่อ แสดงพฤติกรรมเอื้อเพื่อแต่ไม่พูดสนับสนุนไม่แสดงพฤติกรรมเอื้อเพื่อแต่พูดสนับสนุน สภาพการณ์ควบคุม	เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้งหมด 50 คน	1.เกมสื่อต่อภาพ 2.แบบบันทึกภาพ และทำการศึกษา ด้วยวิธีการสังเกต	พบว่า เด็กในสภาพการณ์ที่ 1 แสดงพฤติกรรมเอื้อเพื่อมากกว่าสภาพการณ์ที่ 2,4 และ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

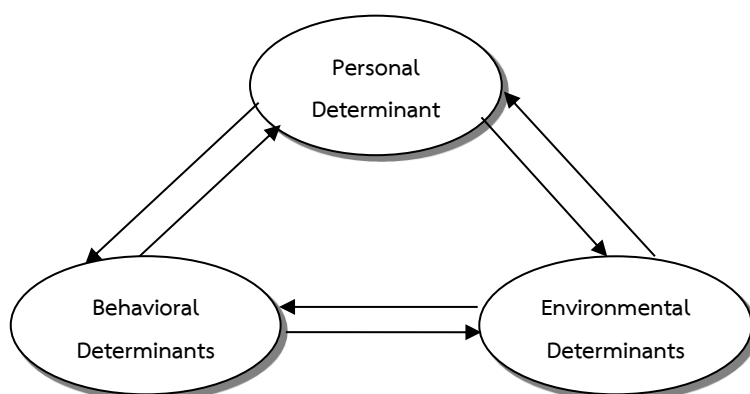
จากการสรุปรงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคมแสดงให้เห็นถึงประโยชน์และความสำคัญของพฤติกรรมเอื้อสังคมของเด็กที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาในด้านต่าง ๆ และช่วงอายุที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเอื้อสังคมของเด็กทั้งจากพ่อแม่ และจากการอ่านเรื่องราวที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือ (Johnson, 2012; Richaud et al., 2013) และการศึกษาพฤติกรรมเอื้อสังคมในบริบทชีวิตประจำวัน (Guzman et al., 2005) แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต สร้างสมดุลในสังคมและเพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ผู้วิจัยได้มองเห็นและตระหนักถึงความสำคัญของพฤติกรรมเอื้อสังคม จึงนำมาสู่การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมสำหรับเต็กระดับชั้นประถมศึกษาครั้งนี้

ตอนที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต

ในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต สามารถจำแนกสาระสำคัญที่ได้จากการศึกษาออกเป็น 4 ส่วนดังนี้ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต การเสนอตัวแบบ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต

2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญามีแนวคิดพื้นฐานโดยให้ความสำคัญกับการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม โดยผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน บุคคลที่ต้องการจะเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมเป็นสาเหตุของการเกิดพฤติกรรม (Bandura, 1977) โดยทั้งสามปัจจัยทั้ง ตัวผู้เรียน สิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมที่เรียนรู้ ต่างส่งผลซึ่งกันและกัน สามารถอธิบายได้ด้วยแผนภาพดังนี้

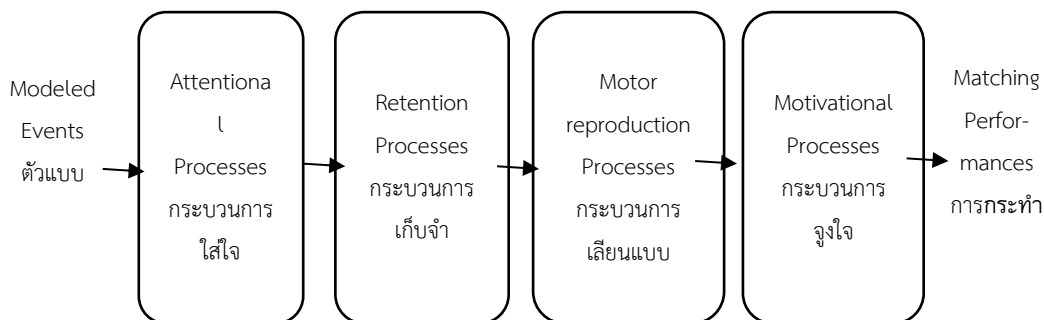
ภาพที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างสามปัจจัยในโมเดลเชิงสาเหตุของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา (Bandura, 2001)

Bandura มีความเชื่อว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้นไม่คงตัว เนื่องจากสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และทั้งสิ่งแวดล้อมกับพฤติกรรมก็มีอิทธิพลซึ่งกันและกัน นอกจากนี้แนวคิดทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้ (Learning) และการกระทำ (Performance) เพราะบุคคลอาจจะเกิดการเรียนรู้อะไรหลายอย่างแต่ไม่กระทำ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าพฤติกรรมมนุษย์อาจแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ พฤติกรรมสนองตอบที่เกิดจากการเรียนรู้ ผู้ซึ่งแสดงออกและกระทำอย่างสม่ำเสมอ พฤติกรรมที่เรียนรู้แต่ไม่เคยแสดงออกหรือกระทำ และพฤติกรรมที่ไม่เคยแสดงออกหรือกระทำ เพราะไม่เคยเกิดการเรียนรู้ (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2554)

ในทางทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา การเรียนรู้จากผลของการกระทำเป็นสิ่งสำคัญของการเรียนรู้จากการสังเกต การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงบุคคลจะสร้างมโนทัศน์ของพฤติกรรมจากการสังเกตผลที่เกิดจากการกระทำของพวกเขา จากรูปแบบพฤติกรรมของตัวแบบที่ได้รับมา แนวคิดของพฤติกรรมที่ซับซ้อนสามารถเรียนรู้จากการสังเกตรูปแบบของพฤติกรรมที่แสดงในแบบบูรณาการแล้วได้เร็วกว่าจากการพยายามที่จะค่อย ๆ สร้างพฤติกรรมที่ละชั้นโดยการกระทำที่แตกต่างกันแล้วดูว่าวิธีการใดจะประสบความสำเร็จ ข้อจำกัดในการเรียนรู้จากผลของการกระทำ คือไม่มีผลลัพธ์ที่ดีที่สุดที่จะพัฒนาต่อไป เนื่องจากแต่ละผลของการกระทำ ย่อมมีความเหมาะสมแตกต่างกันไปในแต่ละสถานการณ์ (Bandura, 1989) ซึ่งกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตนั้น เป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งเป็นองค์ประกอบของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาที่ได้รับการกล่าวถึงและเป็นวิธีการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพวิธีการหนึ่ง

2.2 กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต (Observational Learning)

กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต เป็นวิธีการเรียนรู้หนึ่งซึ่งเป็นแนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา Bandura (1977) อธิบายไว้ว่าตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญานั้น ตัวแบบมีอิทธิพลในการสร้างการเรียนรู้ผ่านระบบการประมวลผลข้อมูล โดยตัวผู้สังเกตจะสังเกตสัญลักษณ์และรับรู้พฤติกรรม การกระทำของตัวแบบเพื่อเป็นแนวทางในการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม ซึ่งตามแนวคิดข้างต้นนี้ สามารถสรุปองค์ประกอบกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต ได้เป็น 4 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการใส่ใจ (Attentional processes) กระบวนการเก็บจำ (Retention processes) กระบวนการเลียนแบบ (Motor reproduction processes) และ กระบวนการจูงใจ (Motivational processes) ดังที่แสดงในแผนภาพที่ 2.4

ภาพที่ 4 องค์ประกอบกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต (Bandura, 1977)

โดย Bandura ได้อธิบายถึงความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบในกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตไว้ดังนี้

1) กระบวนการใส่ใจ บุคคลจะไม่เกิดการเรียนรู้หากปราศจากการรับรู้และการให้ความสนใจต่อตัวแบบ ซึ่งกระบวนการสนใจ คือการที่บุคคลเลือกที่จะสังเกตในพฤติกรรมที่หลากหลายของตัวแบบซึ่งอาจจะเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาทั้งหมด หรือเลือกสังเกตเฉพาะพฤติกรรมบางส่วนก็ได้

2) กระบวนการเก็บจำ บุคคลจะไม่ได้รับอิทธิพลของการสังเกตพฤติกรรมจากตัวแบบ หากไม่สามารถจดจำพฤติกรรมเหล่านั้นได้ ในกระบวนการหลักของการเรียนรู้จากการสังเกตขั้นที่สองนี้ ให้ความสำคัญกับการเก็บจำการกระทำ หรือพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงออกมาซึ่งจะเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเพียงบางส่วน หรือเก็บจำพฤติกรรมทั้งหมด โดยในการเก็บจำนั้นเพื่อประโยชน์ของผู้สังเกตในการจำพฤติกรรมของตัวแบบนั้น จะจดจำในรูปแบบของสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้จากการสังเกตของมนุษย์

3) กระบวนการเลียนแบบ ในกระบวนการนี้เป็นการนำสัญลักษณ์ที่เก็บจำจากการสังเกตตัวแบบ กลับมาเปลี่ยนเป็นพฤติกรรมหรือการกระทำอย่างเหมาะสม ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกไปนั้นจะต้องผ่านการตอบสนองหรือได้รับข้อมูลตอบกลับจากสถานการณ์หรือบุคคลรอบข้าง จะต้องได้รับการฝึกฝน และได้รับการพัฒนาให้เป็นพฤติกรรมที่เหมือนกับตัวแบบ หรือเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสม

4) กระบวนการจูงใจ ในทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญานั้นมีความขัดแย้งระหว่างการได้รับมาซึ่งข้อมูลต่าง ๆ กับการกระทำหรือพฤติกรรมที่แสดงออก เพราะบุคคลไม่สามารถที่จะแสดงพฤติกรรมทุกอย่างที่ได้เรียนรู้มา ดังนั้นบุคคลจะแสดงพฤติกรรมที่ได้จาก กสังเกตหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับว่าพฤติกรรมนั้น ๆ มีความสำคัญหรือมีคุณค่าต่อตัวผู้สังเกตมากกว่าการที่ไม่ได้รับผลตอบแทนหรือการถูกลงโทษจากการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ

จากองค์ประกอบทั้ง 4 กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2553) ได้ทำการสรุปเป็นแผนภาพดังต่อไปนี้

ภาพที่ 5 กระบวนการของการเรียนรู้จากการสังเกต

จากการศึกษากระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญานั้น สามารถสรุปได้ว่ากระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตมีองค์ประกอบทั้งหมด 4 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการใส่ใจซึ่งบุคคลเลือกที่จะใส่ใจกับพฤติกรรมของตัวแบบ กระบวนการเก็บจำโดยที่บุคคลจะเก็บจำพฤติกรรมของตัวแบบในรูปแบบของสัญลักษณ์ กระบวนการเลียนแบบเป็นการที่บุคคลแสดงกระทำพฤติกรรมตามตัวแบบ และกระบวนการจูงใจซึ่งเป็นการที่บุคคลเลือกที่จะแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ หากเป็นพฤติกรรมที่รู้สึกว่ามีคุณค่า

2.3 การเสนอตัวแบบ

2.3.1 ความหมาย ประเภทของตัวแบบและเทคนิคการเสนอตัวแบบ

ตัวแบบ หมายถึง การเสนอตัวอย่างที่ได้รับการคัดเลือกแล้วว่าเป็นตัวอย่างที่ดีที่สามารถใช้เป็นแบบอย่างของพฤติกรรมให้แก่ผู้สังเกตได้ โดยการนำตัวแบบนี้มาใช้เป็นเทคนิคในการสร้างพฤติกรรมใหม่ เรียกว่า เทคนิคการเสนอตัวแบบ ซึ่งหมายถึงกลวิธีในการสร้างหรือสอนพฤติกรรมใหม่โดยผู้สังเกตหรือผู้ที่ต้องการจะเลียนแบบ สังเกต ฟัง หรืออ่านเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคล หรือสัญลักษณ์แทนบุคคล จากนั้นประมวลเป็นข้อมูลเพื่อเลียนแบบ และแสดงพฤติกรรมที่ได้จากการสังเกตออกไป (Bandura, 1986 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2553)

เทคนิคการเสนอตัวแบบนี้ได้รับความนิยมอย่างมาก เพราะนอกจากจะเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพสูงแล้ว ยังเป็นเทคนิคที่มีความใกล้เคียงกับวิถีชีวิตตามธรรมชาติของคนเรา และประกอบกับคนเรามีแนวโน้มที่จะเลียนแบบกันอยู่แล้ว ดังนั้นการใช้เทคนิคการเสนอตัวแบบจึงทำให้ผู้ถูกปรับพฤติกรรมนั้นไม่รู้สึกเขินหรือต่อต้าน จึงทำให้เทคนิคการเสนอตัวแบบมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

Bandura (1977) ได้แบ่งประเภทตัวแบบ ออกเป็น 2 ประเภท คือ ตัวแบบมีชีวิตจริง และตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ตัวแบบมีชีวิตจริง (Live model) เป็นตัวแบบที่บุคคลได้มีโอกาสสังเกตและปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง ผู้สังเกตเห็นตัวแบบในสภาพการณ์จริงโดยไม่ต้องผ่านสื่อหรือสัญลักษณ์อื่นๆ

2) ตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Model) เป็นตัวแบบที่นำเสนอผ่านสื่อหรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น วิทยู โทรทัศน์ การ์ตูน หนังสือพิมพ์ การบอกเล่า เป็นต้น

ตัวแบบนี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล 3 ด้านด้วยกัน คือ (Bandura, 1969 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2553)

1) ช่วยให้คุณเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ ๆ หรือทักษะใหม่ ๆ ซึ่งจากผลของตัวแบบในลักษณะเช่นนี้ทำให้เราสามารถนำเอาวิธีการเสนอตัวแบบไปสร้างพฤติกรรมใหม่ให้เกิดขึ้นกับบุคคลได้

2) มีผลให้เกิดการระงับ (Inhibition) หรือการยุติการระงับ (Disinhibition) การแสดงพฤติกรรมของผู้ที่สังเกตตัวแบบ ขึ้นอยู่กับว่าเมื่อตัวแบบแสดงพฤติกรรมแล้วได้รับผลกระทบเช่นใด ถ้าตัวแบบแสดงพฤติกรรมแล้วได้รับผลกระทบที่ไม่พึงพอใจ แนวโน้มที่ผู้สังเกตตัวแบบจะไม่ทำพฤติกรรมตามนั้นมีสูงมาก นั่นหมายความว่าตัวแบบทำหน้าที่ระงับพฤติกรรมดังกล่าว แต่หากพฤติกรรมใดที่เคยถูกระงับมาก่อน จากนั้นเห็นตัวแบบแสดงพฤติกรรมดังกล่าวแล้วได้ผลกระทบเป็นสิ่งที่น่าพึงพอใจ แนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบนี้ก็จะมีมากขึ้น

3) ช่วยให้พฤติกรรมที่เคยได้รับการเรียนรู้มาแล้วมีโอกาสดูแลแสดงออกหรือแสดงออกเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นผลของตัวแบบในลักษณะเช่นนี้จะทำหน้าที่เป็นสัญญาณกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา

2.3.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการเสนอตัวแบบ

Perry & Furukawa ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการเสนอตัวแบบ โดยแบ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการเสนอตัวแบบออกเป็น 2 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการเก็บจำ ปัจจัยที่ส่งเสริมการแสดงออก โดยมีรายละเอียดของแต่ละปัจจัยดังต่อไปนี้ (Perry & Furukawa, 1986 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2553)

2.3.2.1 ปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการเก็บจำ Bandura กล่าวว่าไว้ว่า การที่คนเราจะเรียนรู้ได้ดีหรือไม่ขึ้น ย่อมขึ้นอยู่กับความตั้งใจของผู้สังเกตตัวแบบ และความสามารถในการเก็บจำสิ่งที่สังเกตได้ ดังนั้นในการวางแผนเพื่อเสนอตัวแบบนี้ ควรที่จะแน่ใจว่าได้พยายามสร้างเงื่อนไขให้เกิดการส่งเสริมความตั้งใจและการเก็บจำของผู้สังเกต ซึ่งปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการเก็บจำ ได้แก่ 1) ลักษณะของตัวแบบ 2) ลักษณะของผู้สังเกต และ 3) ลักษณะของการเสนอตัวแบบ (Bandura, 1989 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2553) โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) ลักษณะของตัวแบบ ในการเลือกตัวแบบนี้เป็นเรื่องยากที่จะบอกว่าใครหรืออะไรจะเป็นตัวแบบที่เหมาะสม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น ลักษณะของพฤติกรรมที่ต้องการฝึก ลักษณะของผู้สังเกต และปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของพฤติกรรมและลักษณะของผู้สังเกตอีกด้วย ซึ่งแนวทางในการเลือกตัวแบบนี้ มีหลักการในการเลือกดังต่อไปนี้

1.1) ตัวแบบควรมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับผู้สังเกต เพื่อช่วยให้ผู้สังเกตมั่นใจได้ว่าพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงออกมานั้นเหมาะสม และสามารถทำได้เพราะตัวแบบนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับตนเอง ทำให้ผู้สังเกตรู้สึกว่าคุณเองก็น่าจะทำได้เช่นกัน

1.2) ตัวแบบควรจะเป็นผู้ที่มิชื่อเสียงในความคิดของผู้สังเกต แต่หากมีชื่อเสียงมากเกินไปก็จะทำให้รู้สึกว่าการแสดงที่ตัวแบบกระทำนั้น ไม่น่าจะกลายเป็นจริงสำหรับตัวผู้สังเกตเองได้

1.3) ระดับความสามารถของตัวแบบควรมีระดับที่ใกล้เคียงกับผู้สังเกต เพราะหากใช้ตัวแบบที่มีความสามารถสูงมาก ก็จะทำให้ผู้สังเกตคิดว่าตนเองไม่น่าที่จะทำตามได้

1.4) ตัวแบบควรมีลักษณะเป็นกันเองและอบอุ่น

1.5) เมื่อตัวแบบแสดงพฤติกรรมแล้วได้รับการเสริมแรง จะทำให้ได้รับความสนใจจากผู้สังเกตมากขึ้น

2) ลักษณะของผู้สังเกต ผลของการเสนอตัวแบบนั้นจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้สังเกต ซึ่งลักษณะของผู้สังเกตที่ผู้เสนอตัวแบบควรพิจารณามีดังนี้

2.1) ความสามารถในการดำเนินการและเก็บจำข้อมูล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญาของผู้สังเกตและทำการเสนอตัวแบบให้สอดคล้องกับระดับสติปัญญานั้น

2.2) ความไม่แน่ใจในการแสดงพฤติกรรม หากผู้สังเกตไม่แน่ใจในการแสดงออกของพฤติกรรมของตน มักจะให้ความสนใจต่อตัวแบบในการแสดงพฤติกรรมมากกว่าปกติ

2.3) ความวิตกกังวล หากผู้สังเกตมีความวิตกกังวลมากเกินไป จะส่งผลกระทบต่อ การสังเกตและการเก็บจำพฤติกรรม จึงจำเป็นที่จะต้องทำให้ผู้สังเกตรู้สึกผ่อนคลายก่อนการนำเสนอตัวแบบ

2.4) บุคลิกภาพอื่น ๆ ของผู้สังเกตที่ควรได้รับการพิจารณาก่อนการดำเนินการเสนอตัวแบบ เช่น ลักษณะหุ่นหันหลังเล่น การรับรู้คุณค่าของตนเอง สถานภาพทางสังคม เพศ เป็นต้น

3) ลักษณะของการเสนอตัวแบบ สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2553) ได้อธิบายถึงวิธีการนำเสนอตัวแบบ ซึ่งมีอยู่หลายวิธีด้วยกันดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1) เสนอตัวแบบที่มีชีวิตจริงหรือเป็นสัญลักษณ์ โดยข้อดีของการนำเสนอตัวแบบที่มีชีวิตคือในการรับรู้ของบางคน ตัวแบบที่มีชีวิตจริงมีความน่าสนใจกว่า และตัวแบบที่มีชีวิตจริงยังสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและแสดงออกได้ตามสภาพการณ์ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นยังมีจุดอ่อนคือไม่สามารถทำนายหรือควบคุมได้อย่างที่ต้องการ จะเป็นปัญหาในกรณีที่ตัวแบบที่ใช้ในการบำบัดความกลัวเกิดความวิตกกังวลสูงขึ้น จะเพิ่มความกลัวแก่ผู้สังเกต ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้บำบัดจำนวนมากใช้ตัวแบบสัญลักษณ์มากกว่า โดยใช้ในรูปแบบของฟิล์ม แถบภาพ แถบเสียง การ์ตูนหรือข้อเขียน ซึ่งการเสนอรูปแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของพฤติกรรมและการนำไปใช้

3.2) การเสนอตัวแบบภายใน เป็นการให้บุคคลจินตนาการตัวแบบแสดงพฤติกรรม

3.3) การเสนอตัวแบบหลายๆ ตัว โดยวิธีการนี้ช่วยทำให้การเสนอตัวแบบมีประสิทธิผลมากขึ้น เนื่องจากผู้สังเกตจะพบว่าตัวแบบบางตัวมีลักษณะคล้ายกับตน และทำให้ได้เรียนรู้การแสดงพฤติกรรมหลายๆ รูปแบบ ทำให้ผู้สังเกตมีความยืดหยุ่นในการแสดงออกหลายๆ สภาพการณ์

3.4) การเสนอตัวแบบที่แสดงถึงความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นอย่างดี กับตัวแบบที่ค่อยๆ แสดงถึงการเพิ่มความสามารถในการแก้ปัญหา ซึ่งตัวแบบที่ค่อย ๆ แสดงถึงการเพิ่มความสามารถในการแก้ปัญหา โดยเริ่มจากการแสดงว่าตัวแบบขาดทักษะบางอย่าง และมีความรู้สึก (วิตกกังวลหรือขาดความสนใจ) บางอย่างซึ่งผลให้ไม่สามารถที่จะแสดงพฤติกรรมออกมาได้ จากนั้นตัวแบบจะพูดถึงความรู้สึกของตนและขั้นตอนในการแก้ปัญหา ขณะเดียวกันพฤติกรรมก็จะค่อย ๆ เริ่มดีขึ้น

3.5) การนำเสนอตัวแบบ แบบค่อยๆ แสดงออกทีละขั้น เหมาะสมกับการใช้ในการแสดงถึงพฤติกรรมหรือการกระทำที่ซับซ้อน โดยแบ่งทักษะออกมาเป็นทักษะย่อย ๆ แล้วนำเสนอไปที่ละขั้น ผู้สังเกตจะต้องทำตามตัวแบบก่อนแล้วค่อยเสนอตัวแบบในทักษะต่อไป

3.6) การใช้การสอน เป็นการใช้การสอนร่วมกับการเสนอตัวแบบ เริ่มต้นการสอนโดยอธิบายว่าผู้สังเกตจะเห็นตัวแบบทำอะไรและบอกผู้สังเกตว่า หวังที่จะให้ผู้สังเกตทำตามตัวแบบนั้นซึ่งการบอกนั้นจะทำให้ผู้สังเกตใส่ใจกับตัวแบบมากยิ่งขึ้น

3.7) การให้ผู้สังเกตสรุปถึงลักษณะพฤติกรรมของตัวแบบที่สังเกตได้ Bandura et al., (1966) พบว่าการให้ผู้สังเกตสรุปถึงพฤติกรรมของตัวแบบนั้น ทำให้ผู้สังเกตสามารถเรียนรู้และเก็บจำลักษณะของตัวแบบได้ดีขึ้น (Bandura et al., 1966 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2553)

3.8) การชักจูง หลังจากการสังเกตตัวแบบ เพื่อให้การเรียนรู้จากการเลียนแบบให้ได้ผลดีขึ้น ควรให้ผู้สังเกตมีโอกาสชักจูง ซึ่งสามารถทำได้ 2 ลักษณะ คือ การชักจูงในใจ คือการคิดถึงลักษณะของพฤติกรรมที่จะต้องแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ กับการชักจูงโดยการลงมือแสดงออก ซึ่งการชักจูงทั้งสองลักษณะนี้จะทำให้ผู้สังเกตสามารถจดจำได้ดีขึ้น และเมื่อถึงเวลาจะสามารถแสดงออกให้ง่ายขึ้น

3.9) สภาพการณ์ที่เสนอตัวแบบ ควรเป็นสภาพการณ์ที่สามารถลดการรบกวนการสิ่งเร้าภายนอกได้เป็นอย่างดี

2.3.2.2 ปัจจัยที่ส่งเสริมการแสดงออก หลังจากที่ถูกสังเกตตั้งใจและเก็บจำลักษณะของพฤติกรรมของตัวแบบแล้ว ขั้นตอนต่อไปที่ควรพิจารณาคือทำอย่างไรจึงจะสามารถทำให้ผู้สังเกตแสดงออกซึ่งพฤติกรรมนั้น ๆ และทำให้สามารถเอาสิ่งที่เรียนรู้จากตัวแบบไปประยุกต์ใช้ใน

สภาพการณ์อื่น Perry & Furukawa ได้เสนอว่าการที่จะส่งเสริมการแสดงออกนั้นควรดำเนินการทั้งหมด 3 ด้านดังต่อไปนี้ (Perry & Furukawa, 1986 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาคิต, 2553)

1) การสร้างสิ่งล่อใจเพื่อให้บุคคลแสดงออก อาจทำได้โดยการให้ตัวแบบได้รับการเสริมแรง เพื่อให้ผู้สังเกตรู้สึกอยากทำพฤติกรรมตามตัวแบบ สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือการให้ตัวแบบเสริมแรงตนเอง เช่น เมื่อแสดงพฤติกรรมแล้วพูดกับตัวเองว่า “เยี่ยมมาก ผมแก้ปัญหาได้แล้ว” แล้วยิ้มอย่างมีความสุข เป็นการช่วยให้ผู้สังเกตรู้จักการใช้การเสริมแรงตนเอง ซึ่งในระยะยาวจะมีผลดีกว่าการใช้การเสริมแรงจากภายนอก

2) การทำให้การแสดงออกมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการชักจูงและมีข้อมูลป้อนกลับ วิธีการคือ ให้บุคคลสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ จากนั้นฝึกให้กระทำตามแล้วให้ข้อมูลป้อนกลับโดยการบอกถึงสิ่งที่ทำ ว่าทำได้ดีแล้วและบอกถึงสิ่งที่ควรแก้ไข จากนั้นบอกให้ทำอีกครั้งจนสามารถทำได้ดี

3) การให้บุคคลนำเอาสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในสภาพการณ์อื่น โดยอาจจะให้วิธีจัดสภาพการณ์ให้คล้ายคลึงกับชีวิตประจำวันมากที่สุด เพื่อให้เกิดการแผ่ขยายการเรียนรู้้นอกจากนี้การฝึกบ่อย ๆ หรือฝึกหลาย ๆ สภาพการณ์ต่างกัน ก็จะทำให้เกิดการแผ่ขยายได้ดีขึ้น

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการนำเสนอตัวแบบ พบว่ามีปัจจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งได้เป็นสองประเภท คือ ปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการเก็บจำ และปัจจัยที่ส่งเสริมการแสดงออก ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการที่ช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพในการนำเสนอตัวแบบมาใช้วิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ การใช้การสอน เริ่มต้นการสอนโดยอธิบายว่าผู้สังเกตจะเห็นตัวแบบทำอะไรและบอกผู้สังเกตว่า หวังที่จะให้ผู้สังเกตทำตามตัวแบบนั้นซึ่งการบอกนั้นจะทำให้ผู้สังเกตใส่ใจกับตัวแบบมากยิ่งขึ้น การให้ผู้สังเกตสรุปถึงลักษณะพฤติกรรมของตัวแบบที่สังเกต เพื่อให้ผู้สังเกตสามารถเรียนรู้และเก็บจำลักษณะของตัวแบบได้ดีขึ้น และการชักจูง หลังจากการสังเกตตัวแบบ เพื่อให้การเรียนรู้จากการเลียนแบบให้ได้ผลดีขึ้น ซึ่งเป็นการนำเสนอตัวแบบที่สะดวกและสอดคล้องกับแนวทางการสร้างโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตในครั้งนี้

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต

จากเอกสารที่ศึกษาแสดงให้เห็นว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา ด้วยกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตหรือการเลียนแบบนั้น เป็นวิธีการที่ทำให้ผู้ที่เรียนรู้เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมที่ได้รับประสบการณ์มา การเรียนรู้ทำให้เกิดพฤติกรรมสำคัญต่าง ๆ ทั้งที่เอื้อสังคม และพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Antisocial behavior) ซึ่งมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต เพื่อส่งเสริมหรือทำให้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมต่าง ๆ ไม่เพียงเฉพาะพฤติกรรมเอื้อสังคมเท่านั้น ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาเชิงพุทธิ

ปัญหา ผ่านกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตกับพฤติกรรมเอื้อสังคม รวมถึงพฤติกรรมทางสังคมอื่น ๆ ทั้งงานวิจัยต่างประเทศและงานวิจัยในประเทศ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

Groenendijk et al. (2013) ได้ศึกษาผลของกระบวนการ การเรียนรู้จากการสังเกตต่อ ผลงานและกระบวนการออกแบบของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเกรดเก้าจำนวน 61 คน ทดลองโดย แบ่งเป็นสองกลุ่ม กลุ่มที่หนึ่งถูกมอบหมายสังเกตและประเมินจากทำงานของเพื่อนจากวิดีโอ ในขณะที่กลุ่มที่สองทำแต่งงานของตนเองที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น พบว่าการสังเกตมีผลต่อการออกแบบ ผลิตภัณฑ์มากกว่าการเรียนรู้จากความถนัดของตนเองในกลุ่มที่มีความสามารถสูง และนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มที่สังเกตมีการระดมความคิดและรายงานถึงกระบวนการในการทำมากขึ้นด้วย

Williamson et al. (2013) ทำการศึกษากระบวนการเรียนรู้ทางสังคมในพฤติกรรม เอื้อสังคมของเด็กวัยหัดเดินอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 2 ปี โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 30 คนโดยให้เด็กดูวิดีโอโนยายมี เนื้อหาที่แสดงพฤติกรรมเอื้อสังคม จากนั้นเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงพฤติกรรมช่วยเหลือต่อพ่อ หรือแม่ที่แสดงออกว่ามีความทุกข์ทางร่างกาย เด็กที่ดูวิดีโอการแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือจากตัวแบบ แสดงพฤติกรรมช่วยเหลือต่อพ่อแม่เมื่อมีสถานการณ์ที่ต้องการความช่วยเหลือ ผลการวิจัย ชี้ให้เห็นว่าเด็กสามารถที่จะเลียนแบบและแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือและสามารถปรับพฤติกรรมให้ เหมาะสมกับสถานการณ์ได้

ปวรี กาญจนภี (2552) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาความมีน้ำใจของเด็ก นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การเรียนรู้จากตัวแบบทั้งตัวแบบมีชีวิตและตัวแบบสัญลักษณ์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 114 คนแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม วัดความมีน้ำใจด้วยแบบวัดความมีน้ำใจที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ผลการวิจัยพบว่า ไม่พบความแตกต่างของคะแนนความมีน้ำใจในทั้งสามกลุ่มทั้งก่อนและหลังการทดลอง แต่พบความ แตกต่างของคะแนนความมีน้ำใจหลังการทดลองครั้งที่ 2 สูงกว่าก่อนการทดลองในกลุ่มที่ใช้ตัวแบบ สัญลักษณ์

วิภาวี วงศ์อินทร์ (2546) ศึกษาผลของการใช้ตัวแบบบุคคลจริงและเบียร์รถรถต่อ พฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคม โดยศึกษาในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ศึกษาจากการใช้ โปรแกรมการใช้ตัวแบบบุคคลจริง คือเพื่อน จำนวน 7 โปรแกรม ครั้งละ 50 นาที ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการใช้ตัวแบบมีชีวิตมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมเพิ่ม มากขึ้นกว่าก่อนการทดลอง

ประภาพร มั่นเจริญ (2544) ทำการศึกษาผลของการใช้กิจกรรมพัฒนาความรู้สึกร่วมรู้สึกร่วม และการใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ที่มีต่อพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อายุ 10 -11 ปี จำนวน 90 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลองที่ 1 เป็นกลุ่มกิจกรรมพัฒนาความรู้สึกร่วมรู้สึกร่วม กลุ่มทดลองที่ 2 เป็นกลุ่มตัวแบบสัญลักษณ์

และกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และ 2 มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อเพื่อไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนคะแนนด้านประเมินพฤติกรรมนักเรียนโดยครูประจำชั้นของกลุ่มทดลองที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และ 2 มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อเพื่อด้านประเมินพฤติกรรมนักเรียนโดยครูประจำชั้นและด้านอาสาสมัครพัฒนาโรงเรียน สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนคะแนนด้านประเมินตนเองของทั้ง 3 กลุ่ม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านอาสาทำของเล่นของใช้ ให้น้องของกลุ่มทั้ง 3 กลุ่ม มีจำนวนคนที่แสดงเจตนาทำสิ่งของภายหลังการทดลองลดน้อยลงมาจากก่อนการทดลอง และภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองที่ 1 และ 2 มีจำนวนคนที่ทำสิ่งของมาบริจาคจริงมากกว่ากลุ่มควบคุม

จากการศึกษางานวิจัยทั้งภายในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบ ผู้วิจัยสามารถสรุปงานวิจัยเป็นตารางมีรายละเอียด ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้จากกาคลังเกด

ผู้วิจัย/ปี	งานวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือที่ใช้	ผลการวิจัย
Groenenrijk, Janssen, & Rijlaarsdam, & Bergh (2013)	ศึกษาผลของกระบวนการเรียนรู้จากคลังเกดต่อผลงานและกระบวนการออกแก่นักเรียน	กลุ่มตัวอย่างเกรด 9 จำนวน 61 คน	วิธีโอแบบสอบถามMSLO	พบว่าคลังเกดมีผลต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์มากกว่าการเรียนรู้จากความถนัดของตนเองในกลุ่มที่มีความสามารถสูง และนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มที่สังเกตมีการระดมความคิดและรายงานถึงกระบวนการมากขึ้น
Williamson, Donohue, & Tully (2013)	ทำการศึกษาระบบการเรียนรู้ทางสังคมในพฤติกรรมเอื้อสังคมของเด็กวัยหัดเดิน	กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กวัยหัดเดินอายุเฉลี่ย 2 ปี 30 คน	การสังเกตพฤติกรรม	เด็กที่ดูวิดีโอการแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือจากตัวแบบ แสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือต่อพ่อแม่เมื่อมีสถานการณ์ที่ต้องการความช่วยเหลือ เด็กสามารถที่จะเลียนแบบและแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือและสามารถปรับพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้
ปวีร์ กาญจนภิ (2552)	ได้ทำการศึกษานักเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาความมีน้ำใจของเด็กนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การเรียนรู้จากตัวแบบทั้งตัวแบบมีชีวิตและตัวแบบสัญลักษณ์	กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 114 คน	แบบวัดความมีน้ำใจ	ผลการวิจัย ไม่พบความแตกต่างของความมีน้ำใจในทั้งสามกลุ่มทั้งก่อนและหลังการทดลอง แต่พบความแตกต่างของคะแนนความมีน้ำใจหลังการทดลองครั้งที่ 2 สูงกว่าก่อนการทดลองในกลุ่มที่ใช้ตัวแบบสัญลักษณ์

ตารางที่ 2 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้จากกาการสังเกต (ต่อ)

ผู้วิจัย/ปี	งานวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือที่ใช้	ผลการวิจัย
วิภาวี วงศ์อินทร์ (2546)	ศึกษาผลของการใช้ตัวแบบบุคคลจริงและเบี่ยงรกรต่อพฤติกรรมการรับผิดชอบต่อสังคม	นักเรียน ระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	โปรแกรมการใช้ตัวแบบบุคคลจริง	ผลการวิจัยพบว่าหลังการทดลอง กลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการใช้ตัวแบบมีชีวิตมีพฤติกรรรมรับผิดชอบต่อสังคมเพิ่มมากขึ้นกว่าก่อนการทดลอง
ประภาพร มั่นเจริญ (2544)	ทำการศึกษาผลของการใช้กิจกรรมพัฒนาความรู้สึกลและการใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ที่มีต่อพฤติกรรรมเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อายุ 10 -11 ปี จำนวน 90 คน	1.แบบประเมินพฤติกรรม 2.แบบสังเกตการบริการ	กลุ่มกิจกรรมพัฒนาความรู้สึกล และกลุ่มตัวแบบสัญลักษณ์ มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ ไม่แตกต่างกัน และมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อเฟื้อด้านประเมินพฤติกรรมนักเรียนโดยครูประจำชั้น และด้านอาสาสมัครพัฒนาโรเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม ส่วนคะแนนด้านประเมินตนเองของทั้ง 3 กลุ่ม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านอาสาทำของเล่นของใช้ให้ห้องของกลุ่มทั้ง 3 กลุ่ม มีจำนวนคนที่แสดงเจตนาทำสิ่งของหลังการทดลองลดลงจากก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่มมีจำนวนคนที่ทำสิ่งของมาบริจาคจริงเพิ่มมากขึ้นกว่าระยะก่อนการทดลอง

จากการสรุปงานวิจัยที่เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต แสดงให้เห็นถึง แนวโน้มในการใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบ ในการเสริมสร้าง พัฒนา หรือปลูกฝังให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ จริยธรรมต่าง ๆ ทั้งความรับผิดชอบ ระเบียบวินัย ความมีน้ำใจ พฤติกรรมเอื้อเฟื้อ หรือเพื่อส่งเสริมให้ประสิทธิภาพในการเรียนรู้ดีขึ้น โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเพื่อพัฒนาการที่พึงประสงค์ที่พบในงานวิจัยนั้น อยู่ในช่วงอายุ 10-13 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยเด็กตอนปลายที่กำลังย่างเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น ซึ่งเหมาะสมที่จะส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม (Social behavior) ที่พึงประสงค์เนื่องจากเป็นวัยที่ตรงกับขั้นการพัฒนาของทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg ขั้นที่ 3 ความคาดหวังและการยอมรับจากสังคม ซึ่งในขั้นนี้จะเป็นพฤติกรรมของคนดีตามมาตรฐานหรือความคาดหวังของพ่อแม่ หรือเพื่อน โดยจะแสดงพฤติกรรมที่ผู้อื่นชอบและยอมรับ (Kohlberg & Hersh, 1977) งานวิจัยที่ศึกษาแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในของกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตนี้มีต่อพฤติกรรมทางสังคม เป็นที่น่าสนใจในการนำกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตนี้มาพัฒนาเพื่อส่งเสริมหรือเสริมสร้างพฤติกรรมให้กับเด็กอย่างเหมาะสม

ตอนที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในงานวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ในการวิจัยเพื่อพัฒนาและศึกษาผลของการใช้โปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลในการวิจัยจากทั้ง ตำรา เอกสาร และงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคม สามารถสรุปความหมายของพฤติกรรมเอื้อสังคมได้ว่าเป็นการกระทำพฤติกรรมที่ช่วยเหลือหรือทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นโดยที่ไม่หวังผลตอบแทนภายนอก และจากการศึกษาผู้วิจัยได้วิเคราะห์ประเภทของพฤติกรรมเอื้อสังคมที่มีการศึกษาและวิจัยได้ประเภทของพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ทำการวิจัยในครั้งนี้ 4 ประเภท ได้แก่ 1) การช่วยเหลือ เป็นพฤติกรรมที่ช่วยเหลือผู้อื่นในสถานการณ์ที่ต้องการความช่วยเหลือ เพื่อช่วยให้สถานการณ์นั้นดีขึ้น 2) การแบ่งปัน คือ การแบ่งปันหรือการให้สิ่งของต่าง ๆ ที่เป็นของตนแก่ผู้อื่น รวมไปถึงการใช้สิ่งของ ๆ ตนร่วมกับผู้อื่น 3) การบริจาค เป็นพฤติกรรมการให้หรือบริจาคสิ่งของของตนเองให้กับผู้ที่มีความต้องการ ไม่ว่าจะเป็นเงินหรือสิ่งของให้กับผู้ที่ต้องการ และ 4) การร่วมมือ เป็นพฤติกรรมการให้ความร่วมมือกับกลุ่มในการทำให้บรรลุเป้าหมาย และจากการศึกษาวิธีการพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมพบว่าการเรียนรู้จากการใช้ตัวแบบเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพวิธีการหนึ่ง (Bierhoff, 2002; Dovidio, 2006) ซึ่งการเรียนรู้จากการสังเกตจากตัวแบบนั้น มาจากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาของ Bandura ซึ่งกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) กระบวนการใส่ใจ ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกโดยบุคคลเลือกที่จะใส่ใจกับพฤติกรรมของตัวแบบ 2) กระบวนการเก็บจำ บุคคลจะเก็บจำพฤติกรรมของตัวแบบในรูปแบบของ

สัญลักษณ์ 3) กระบวนการเลียนแบบ บุคคลแสดงหรือกระทำพฤติกรรมตามตัวแบบ 4) กระบวนการ
 จูงใจซึ่งเป็นการที่บุคคลเลือกที่จะแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ หากเป็นพฤติกรรมที่รู้สึกว่ามีคุณค่า

ในการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต
 จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาพบว่า การเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบเป็นวิธีหนึ่งในการพัฒนา
 พฤติกรรมเอื้อสังคม ผู้วิจัยจึงได้นำกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบจากทฤษฎีการเรียนรู้ทาง
 สังคมเชิงพุทธิปัญญาขึ้นมาเป็นกรอบโครงสร้างและหลักการในการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริม
 พฤติกรรมเอื้อสังคม โดยที่เป็นการนำเสนอตัวแบบในรูปแบบของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ชั่ว ๆ จน
 เกิดการเรียนรู้ นำมาจัดทำเป็นโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคม ประกอบด้วย 10 ชุดกิจกรรม
 ตลอดโปรแกรมทำกิจกรรมจำนวน 10 ครั้ง ใช้เวลาครั้งละ 50 นาที โดยมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรม
 ดังนี้

ขั้นนำ

1) ครูผู้สอนชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมและเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรม
 เอื้อสังคม

2) ครูผู้สอนอธิบายถึงตัวแบบที่กำลังจะนำเสนอกับนักเรียน และชี้แจงว่าเป็นพฤติกรรม
 ที่เหมาะสมและอยากให้นักเรียนปฏิบัติตาม (กระบวนการใส่ใจ)

ขั้นกิจกรรม

1) ครูผู้สอนนำเสนอตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมเอื้อสังคม และให้นักเรียนสรุปถึงสิ่งที่สังเกตได้
 จากการดูตัวแบบโดยอภิปรายในห้องเรียนและเขียนลงในใบงานที่ 1 (กระบวนการเก็บจำ)

2) นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ ในเรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ครูผู้สอนกำหนด
 (กระบวนการเลียนแบบ) CHULALONGKORN UNIVERSITY

3) ครูผู้สอนสรุปกิจกรรม พร้อมนำเสนอการเสริมแรงตัวแบบเมื่อแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคม
 เพื่อเป็นการจูงใจให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ (กระบวนการจูงใจ)

4) ประเมินผลสิ่งที่เรียนรู้จากกิจกรรมโดยให้นักเรียนทำใบงานที่ 2

ขั้นสรุป

ครูผู้สอนสรุปกิจกรรม และเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อ
 สังคมที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

จากการศึกษาค้นคว้าทำให้ผู้วิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคม ทฤษฎีการเรียนรู้ทาง
 สังคมเชิงพุทธิปัญญา กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต จนพัฒนามาเป็นโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรม
 เอื้อสังคม ผู้วิจัยได้กรอบแนวคิดการวิจัยแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในงานวิจัยการพัฒนา
 โปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตผ่านกระบวนการเรียนรู้
 จากการสังเกตตัวแบบ ดังแสดงในแผนภาพที่ 6

ตัวแปรอิสระ

โปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคม โดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต ซึ่งประกอบด้วย 4 กระบวนการหลัก ได้แก่

- 1) กระบวนการใส่ใจ 2) กระบวนการเก็บจำ
- 3) กระบวนการเลียนแบบ 4) กระบวนการจูงใจ

มีทั้งหมด 10 ชุดกิจกรรม
ทำกิจกรรมจำนวน 10 ครั้ง
ใช้เวลาครั้งละ 60 นาที
โดยมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมดังนี้

ขั้นนำ

1) ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมและเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคม

2) อธิบายถึงตัวแบบที่กำลังจะนำเสนอแก่นักเรียน และชี้แจงว่าเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมและอยากให้นักเรียนปฏิบัติตาม

ขั้นกิจกรรม

1) นำเสนอตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมเอื้อสังคม พร้อมนำเสนอการเสริมแรงตัวแบบเมื่อแสดงพฤติกรรม

2) นักเรียนสรุปถึงสิ่งที่สังเกตได้จากการดูตัวแบบโดยอภิปรายและเขียนลงในใบงานที่ 1

3) ประเมินการเรียนรู้กิจกรรมจากใบงานที่ 2

ขั้นสรุป

ผู้สอนสรุปกิจกรรม นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำพฤติกรรมช่วยเหลือที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวแปรตาม

พฤติกรรมเอื้อสังคม
ซึ่งประกอบด้วย

- การช่วยเหลือ
- การแบ่งปัน
- การบริจาค
- การร่วมมือ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของใช้โปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคม โดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experiment) โดยผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

- ตอนที่ 1 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ตอนที่ 2 การออกแบบการวิจัย
- ตอนที่ 3 การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ตอนที่ 4 การดำเนินการทดลองและเก็บข้อมูล
- ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนรัฐบาลที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โดยมีโรงเรียนในสังกัดทั้งหมด 438 โรงเรียน เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 36,633 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดไม้ตัน เขตพญาไท สังกัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 50 คน โดยแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 25 คน โดยมีเกณฑ์ในการเลือกโรงเรียนและขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังนี้

1. การสุ่มโรงเรียน มีวิธีดำเนินการโดยใช้เกณฑ์ในการเลือกโรงเรียน คือ เป็นโรงเรียนรัฐบาลที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 438 โรงเรียน นักเรียนตัวอย่างได้มาจากสุ่มแบบใช้ความน่าจะเป็น (Probability Sampling) เริ่มจากการสุ่มโดยแบ่งโรงเรียนตามกลุ่มเขตโซนในกรุงเทพมหานคร ได้เป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มกรุงเทพมหานครกลาง กลุ่มกรุงเทพมหานครเหนือ กลุ่มกรุงเทพใต้ กลุ่มกรุงเทพตะวันออก กลุ่มกรุงเทพมหานครเหนือ และกลุ่มกรุงเทพมหานครใต้ ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก ได้มาหนึ่งกลุ่มเขตโซน คือ กลุ่ม

กรุงเทพมหานคร ซึ่งในกลุ่มกรุงเทพมหานครประกอบด้วย 9 สำนักงานเขต จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีการจับฉลากอีกครั้ง ได้สำนักงานเขตพญาไท ซึ่งในเขตพญาไทมีโรงเรียนรัฐบาลที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาในสังกัดหนึ่งโรงเรียน คือ โรงเรียนวัดไผ่ตัน

2. จากการสุ่มโรงเรียนในขั้นตอนแรก ทำให้ได้โรงเรียนวัดไผ่ตัน สำนักงานเขตพญาไท เป็นตัวแทนประชากร ซึ่งโรงเรียนวัดไผ่ตัน มีนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 106 คน ผู้วิจัยทำการเลือกห้องเรียน ได้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 25 คน ซึ่งทั้งสองกลุ่มมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมระยะก่อนการทดลอง (Pretest) ของกลุ่มตัวอย่าง

ห้องเรียน	N	M	SD	Sig.
ป.5/2	25	104.28	15.71	.094
ป.5/3	25	96.96	14.56	

$p < .05^*$

2.1 ผู้วิจัยสุ่มกลุ่มตัวอย่าง 2 ห้องเรียนเพื่อเข้าเป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตและกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติ จากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 39 คนและชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/3 จำนวน 32 คน โดยการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก ได้นักเรียนทั้งหมด 50 คนแบ่งเป็นสองกลุ่ม กลุ่มละ 25 คน นำมาวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มดังที่แสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง	รูปแบบการทดลอง	จำนวน		
		ชาย	หญิง	รวม
กลุ่มทดลอง	ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคม โดยโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต	12	13	25
กลุ่มควบคุม	ได้รับการสอนปกติ	16	9	25

ตอนที่ 2 การออกแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental designs) แบบจัดแบ่งเป็นสองกลุ่มคือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยกลุ่มทดลองจะได้รับโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตและกลุ่มควบคุมที่ได้รับสอนตามปกติ ในการวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจะได้รับการวัดผลทั้งหมด 3 ครั้ง ครั้งที่ 1 ก่อนการทดลอง (Pretest) ครั้งที่ 2 หลังการทดลองครั้งที่ 1 (Posttest) และครั้งสุดท้ายวัดผลระยะติดตามผล (Follow-up test) ดังแสดงในตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 รูปแบบการวิจัย

Group	Pre-test	Treatment	Post-test	Follow-up test
กลุ่มทดลอง	○	X	○	○
กลุ่มควบคุม	○	-	○	○

โดย X = การจัดการทำตามโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคม
○ = การประเมินด้วยแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม

กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต รวมทั้งสิ้น 10 ครั้ง ทำกิจกรรมครั้งละ 60 นาที เป็นกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบ ในการดำเนินการวิจัยมีการทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest) ทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) และทดสอบระยะติดตามผล (Follow-up test) หลังการทดลองด้วยแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม

ตอนที่ 3 การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

3.1 แบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3.1.1 ผู้วิจัยศึกษาดารุ เอกสาร สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวคิดทฤษฎีองค์ประกอบ รวมถึงวิธีการวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม เพื่อนำแนวคิดและวิธีการดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม

3.1.2 พัฒนาแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จากแนวคิดและเกณฑ์การวัดพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมของ Carlo et al., 1992 ลักษณะแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมเป็นแบบวัดประเภทสถานการณ์ มีตัวเลือก 5 ข้อในการเลือกตอบ (Carlo et al., 1992 อ้างถึงใน Eisenberg, Zhou, & Koller, 2001) จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลาในการทำ 60 นาที วัดพฤติกรรมเอื้อต่อสังคม 4 ประเภท คือ 1) การช่วยเหลือ 2) การแบ่งปัน 3) การบริจาค 4) การร่วมมือ แล้วนำตัวบ่งชี้ของแต่ละพฤติกรรมมาพัฒนาเป็นกรอบในการสร้างแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม โดยมีประเภทและคุณลักษณะของพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ใช้วัดดังปรากฏในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ประเภทของพฤติกรรมเอื้อสังคมและพฤติกรรมในการวิจัย

ประเภทของ พฤติกรรมเอื้อต่อสังคม	พฤติกรรม
1. การช่วยเหลือ	การช่วยยกของหนัก การช่วยเหลือผู้ที่มีความพิการ
2. การแบ่งปัน	การแบ่งปันให้กับเพื่อนหรือคนรู้จัก การแบ่งปันให้กับผู้อื่น
3. การบริจาค	การบริจาคสิ่งของของตนเองให้กับผู้ที่มีความต้องการ
4. การร่วมมือ	การร่วมมือในกิจกรรมกลุ่ม การร่วมมือในกิจกรรมสาธารณะประโยชน์

3.1.3 ในการสร้างแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม ผู้วิจัยเลือกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเอื้อสังคมมาใช้ โดยอยู่ในรูปแบบนิทาน การ์ตูน ข่าว และสถานการณ์จำลอง ซึ่งเนื้อหาจะมาจากเหตุการณ์ที่นักเรียนสามารถพบได้ในชีวิตประจำวัน ทั้งหมด 7 พฤติกรรม รวมทั้งหมดมีข้อคำถาม 30 ข้อครอบคลุม 4 ประเภทของพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ศึกษา ใช้เวลาในการสอบ 45 นาที ใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมของ (Carlo et al., 1992 อ้างถึงใน ปวีร์ กาญจนภิ, 2552) ซึ่งได้อธิบายไว้ 5 ระดับ คือ

1. ระดับความพึงพอใจของตนเอง (Hedonistic, Pragmatic orientation) แสดงพฤติกรรมที่ตนเองพอใจ ตอบสนองความต้องการของตนเอง ไม่คำนึงถึงผู้อื่น
2. ระดับความต้องการสิ่งอื่น (Needs of others orientation) แสดงพฤติกรรมโดยคำนึงถึงความต้องการอื่น ๆ เช่น วัตถุประสงค์ของ ความต้องการทางจิตใจ ลักษณะทางกายภาพ

3. ระดับเห็นพ้องตามผู้อื่น (Approval and interpersonal orientation, Stereotyped Orientation) แสดงพฤติกรรมที่ผู้อื่นบอกว่าถูกต้อง ตัดสินถูกผิดตามความคิดเห็นของผู้อื่น

4. ระดับการเปลี่ยนย้าย (Transitional stage) แสดงพฤติกรรมตามบทบาทหน้าที่และตามกฎเกณฑ์ รู้จักแยกแยะแสดงพฤติกรรมปกป้องสิ่งที่ถูกต้อง

5. ระดับการเห็นคุณค่าภายใน (Internalized stage) แสดงพฤติกรรม ตัดสินความถูกต้องตามเหตุผล การให้คุณค่าตามความเป็นจริง รวมถึงคุณค่าทางจิตใจด้วย

ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาพฤติกรรมเอื้อสังคม ตามคำจำกัดความที่หมายถึงการกระทำหรือพฤติกรรมที่ช่วยเหลือ ทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นโดยที่ไม่หวังผลตอบแทนภายนอก ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การวัดทั้ง 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 1-5 คะแนน มีรายละเอียดดังนี้

ระดับความพึงพอใจของตนเอง	1	คะแนน
ระดับความต้องการสิ่งอื่น	2	คะแนน
ระดับเห็นพ้องตามผู้อื่น	3	คะแนน
ระดับการเปลี่ยนย้าย	4	คะแนน
ระดับการเห็นคุณค่าภายใน	5	คะแนน

3.1.4 นำแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำแบบวัดที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านที่มีความเชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมทางสังคม ด้านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และตัวแปรทางจิตวิทยาตรวจสอบพิจารณาเพื่อหาคุณภาพของแบบวัดด้านความตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการของพฤติกรรมเอื้อสังคม (Item Objective Congruence: IOC) โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์ มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งพบว่ามีจำนวนข้อคำถามสองข้อที่มีค่าต่ำกว่า 0.5 จึงนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้

3.1.5 นำแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทำการทดลองใช้ (Try-Out) กับนักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เก็บข้อมูลและนำมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ครอนบัคแอลฟา (Cronbach Alpha Coefficient) พบว่าแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้งฉบับมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .892

ตัวอย่างสถานการณ์ของข้อคำถาม

วันหนึ่ง แมรีกำลังจะไปงานเลี้ยงที่บ้านเพื่อน ระหว่างทาง แมรีเห็นเด็กผู้หญิงล้มลงและได้รับบาดเจ็บที่ขา เด็กผู้หญิงขอให้แมรีไปที่บ้านเพื่อบอกพ่อแม่ของเธอให้มารับไปหาหมอ แต่ถ้าแมรีไปหาพ่อแม่เด็ก แมรีจะไปงานเลี้ยงสายและพลาดการร่วมสังสรรค์กับเพื่อน ๆ แมรีจะอย่างไร (Carlo et al., 1992 อ้างถึงใน Eisenberg, Zhou, & Koller, 2001)

ขึ้นอยู่กับว่าแมรีคาดหวังว่างานเลี้ยงจะสนุกแค่ไหน	(1 คะแนน)
ขึ้นอยู่กับว่าเด็กผู้หญิงต้องการความช่วยเหลือจริง ๆ หรือไม่	(2 คะแนน)
ขึ้นอยู่กับว่า พ่อแม่และเพื่อนของแมรีจะสิ่งที่แมรีทำถูกหรือผิด	(3 คะแนน)
ขึ้นอยู่กับว่าแมรีคิดว่าสิ่งที่ตนเองทำถูกหรือผิด	(4 คะแนน)
เป็นเหตุผลจากภายใน จะรู้สึกอย่างไรหากตนช่วยหรือไม่ช่วย	(5 คะแนน)

3.2 โปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต

3.2.1 ศึกษาตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบ ของ Bandura (Bandura, 1977) เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคม

3.2.2 ผู้วิจัยออกแบบและพัฒนาโปรแกรมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย และออกแบบเป็นกิจกรรมที่พัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม โดยมีหลักการในการดำเนินกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. นักเรียนได้เรียนรู้พฤติกรรมเอื้อสังคมผ่านกระบวนการสังเกต โดยเน้นที่กระบวนการหลักทั้ง 4 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการใส่ใจ กระบวนการเก็บจำ กระบวนการเลียนแบบ และกระบวนการจูงใจ
2. กิจกรรมกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบ โดยแต่ละหน่วยการเรียนรู้ และในกิจกรรมจะแสดงตัวแบบสัญลักษณ์ ผ่านวิธีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การชมภาพยนตร์ การเล่านิทาน การ์ตูน เป็นต้น
3. ให้นักเรียนได้มีการปฏิบัติพฤติกรรมที่ได้เรียนรู้จริง จากการสร้างสถานการณ์จำลอง และแสดงบทบาทสมมติ
4. นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างทั่วถึง
5. นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการนำพฤติกรรมทางสังคมที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

3.2.3 ผู้วิจัยพัฒนาโปรแกรมเป็นชุดกิจกรรมจำนวน 10 กิจกรรม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต โดยแต่ละชุดกิจกรรมจะประกอบด้วยขั้นตอนหลักดังนี้

ขั้นนำ

1) ครูผู้สอนชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมและเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคม

2) ครูผู้สอนอธิบายถึงตัวแบบที่กำลังจะนำเสนอแก่นักเรียน และชี้แจงว่าเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมและอยากให้นักเรียนปฏิบัติตาม ซึ่งเป็นกระบวนการนำเสนอตัวแบบด้วยวิธีการสอน เพื่อให้นักเรียนมีความพร้อมและใส่ใจกับตัวแบบมากขึ้น (กระบวนการใส่ใจ)

ขั้นกิจกรรม

1) ครูผู้สอนนำเสนอตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมเอื้อต่อสังคม และให้นักเรียนสรุปถึงสิ่งที่สังเกตได้จากการดูตัวแบบโดยอภิปรายในห้องเรียนและเขียนลงในใบงานที่ 1 เพราะการที่ผู้สังเกตสรุปถึงพฤติกรรมของตัวแบบนั้น ทำให้ผู้สังเกตสามารถเรียนรู้และเก็บจำลักษณะของตัวแบบได้ดีขึ้น (Bandura et al., 1966 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2553) (กระบวนการเก็บจำ)

2) นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ ในเรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ครูผู้สอนกำหนด เป็นการซักซ้อมและมีข้อมูลป้อนกลับ วิธีการคือ เมื่อนักเรียนสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ แล้วลองให้กระทำตาม จากนั้นให้ข้อมูลป้อนกลับโดยการบอกถึงสิ่งที่ทำว่าทำได้ดีแล้ว (Perry & Furukawa, 1986 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2553) (กระบวนการเลียนแบบ)

3) ครูผู้สอนสรุปกิจกรรม พร้อมนำเสนอการเสริมแรงตัวแบบเมื่อแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคม เพื่อเป็นการจูงใจให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ (กระบวนการจูงใจ)

4) ประเมินผลการเรียนรู้จากกิจกรรมด้วยใบงานที่ 2

ขั้นสรุป

ครูผู้สอนสรุปกิจกรรม และเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมที่เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยในการจัดกิจกรรมทั้งหมด 10 ครั้งมีรายละเอียดเนื้อหาในการจัดกิจกรรมซึ่งผู้วิจัยเลือกเนื้อหาให้ตรงและสอดคล้องกับบริบทสังคมไทย ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แผนแสดงเนื้อหาการจัดการเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมแอลกอฮอล์

กิจกรรม	หน่วยการเรียนรู้	เนื้อหาการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การสรุปกิจกรรม
ครั้งที่ 1	การช่วยเหลือ : การช่วยเหลือของ	- ช่วยผู้อื่นถือของ	วีดิทัศน์ข่าว	- การอภิปรายความคิดเห็น - ใบงาน
ครั้งที่ 2	การช่วยเหลือ : การให้ความช่วยเหลือผู้ที่มีความพิการ	- ช่วยผู้พิการทางสายตาที่ป้ายรถเมล์ - ให้นักนั่งบนรถเมล์แก่ผู้พิการ	นิทานเสียง	- การอภิปรายความคิดเห็น - ใบงาน
ครั้งที่ 3	การแบ่งปัน : การแบ่งปันให้กับเพื่อน	- การแบ่งปันขนมหรือของเล่น - การแบ่งปันสิ่งของเครื่องใช้	การ์ตูนสั้น	- การอภิปรายความคิดเห็น - ใบงาน
ครั้งที่ 4	การแบ่งปัน : การแบ่งปันให้กับผู้อื่น	- การแบ่งปันนม/อาหารให้กับผู้ที่ต้องการ	ข่าวพร้อมภาพประกอบ	- การอภิปรายความคิดเห็น - ใบงาน
ครั้งที่ 5	การบริจาค : การบริจาคสิ่งของหรือเงินแก่ผู้ที่ต้องการ	- การบริจาคเงินหรือของใช้ที่จำเป็น	ข่าว	- การอภิปรายความคิดเห็น - ใบงาน
ครั้งที่ 6	การร่วมมือ : การให้ความร่วมมือกิจกรรมกลุ่ม	- การทำงานกลุ่ม - การทำกิจกรรมกลุ่ม	ภาพวาดประกอบเรื่องราว	- การอภิปรายความคิดเห็น - ใบงาน
ครั้งที่ 7	การร่วมมือ : การให้ความร่วมมือกิจกรรมของสังคม	- การทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์	วีดิทัศน์การ์ตูน	- การอภิปรายความคิดเห็น - ใบงาน

ตารางที่ 7 แผนแสดงเนื้อหาการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคม (ต่อ)

กิจกรรม	หน่วยการเรียนรู้	เนื้อหาการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การสรุปกิจกรรม
ครั้งที่ 8	การช่วยเหลือ	<ul style="list-style-type: none"> - การช่วยยกของหนัก - การช่วยเหลือผู้พิการ 	บทบาทสมมติ	<ul style="list-style-type: none"> - การอภิปรายความคิดเห็น - ไปงาน
ครั้งที่ 9	การแบ่งปัน	<ul style="list-style-type: none"> - การแบ่งปันให้กับเพื่อน - การแบ่งปันให้กับผู้ที่ไม่รู้จัก - การบริจาคเงินหรือของใช้ที่จำเป็น 	บทบาทสมมติ	<ul style="list-style-type: none"> - การอภิปรายความคิดเห็น - ไปงาน
ครั้งที่ 10	การร่วมมือ	<ul style="list-style-type: none"> - การให้ความร่วมมือในชั้นเรียน - การให้ความร่วมมือกิจกรรมในสังคม 	บทบาทสมมติ	<ul style="list-style-type: none"> - การอภิปรายความคิดเห็น - ไปงาน

3.2.4 ผู้วิจัยให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบโครงสร้างโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต และปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดกิจกรรมตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3.2.5 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Item Object Congruence: IOC) และความเหมาะสมของแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ในโปรแกรม โดยเกณฑ์รายด้านของแผนที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.2.6 ทดลองใช้โปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดไผ่ตันที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อดูความเหมาะสมของแผน จำนวน 2 แผน กิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 หน่วยการเรียนรู้ช่วยเหลือ และแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 7 (กิจกรรมทบทวน) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขระยะเวลาที่เหมาะสมในการดำเนินกิจกรรมแต่ละขั้นตอน

ตอนที่ 4 การดำเนินการทดลองและเก็บข้อมูล

4.1 ก่อนการทดลอง

4.1.1 จัดทำหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัย จากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการทำวิจัย และชี้แจงรายละเอียดในการทำวิจัย ทั้งเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคม โปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต และระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย

4.1.2 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลก่อนการทดลอง (Pretest) โดยใช้แบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม และใช้คะแนนที่ได้จากแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมเป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มตัวอย่าง เป็นกลุ่มทดลอง 25 คน และกลุ่มควบคุม 25 คน ซึ่งทั้งสองกลุ่มมีคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมไม่แตกต่างกัน

4.2 ขั้นตอนการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มทดลอง โดยใช้โปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมให้กับเด็กนักเรียนในกลุ่มทดลองครั้งละ 50 นาที เป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ โดยใช้เวลาในชั่วโมงเรียนแนะแนว และชั่วโมงลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ตั้งแต่วันที่ 5-21 กรกฎาคม พ.ศ. 2559

4.3 ชั้นหลังการทดลอง

4.3.1 หลังจากดำเนินกิจกรรมตามที่กำหนดไว้แล้ว ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มทำแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมหลังการใช้โปรแกรม (Posttest) และหลังจากเสร็จสิ้นการทดลองใน 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมในระยะติดตามผล (Follow-up) ตามลำดับ

4.3.2 นำคะแนนที่ได้จากแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยค่าสถิติพื้นฐานและเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมด้วยการทดสอบค่าทีแบบอิสระ (Independent t-test)

5.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล ของกลุ่มทดลองด้วยค่าสถิติพื้นฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมด้วยการทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระ (Dependent t-test)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต และเพื่อศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมีรูปแบบการวิจัยเป็นแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Designs) แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติ มีการวัดผล 3 ครั้ง คือ ก่อนการทดลอง (Pretest) หลังการทดลอง (Posttest) และระยะติดตามผล (follow-up test) โดยมีสมมติฐานการวิจัยดังนี้

1. หลังการทดลอง กลุ่มที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต จะมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
  2. หลังการทดลอง กลุ่มที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต จะมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
  3. ในระยะติดตามผล กลุ่มที่ได้เข้าร่วมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต จะมีคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่าหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
  4. ในระยะติดตามผล กลุ่มที่ได้เข้าร่วมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต จะมีคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
- จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 7 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตของสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติ ในระยะก่อนการทดลอง โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่าที่แบบเป็นอิสระ (t-test for independent Samples)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตของสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติ ในระยะหลังการทดลอง

โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่าที่แบบเป็นอิสระ (t-test for independent Samples)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตของสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติ ในระยะติดตามผล โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่าที่แบบเป็นอิสระ (t-test for independent Samples)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตของสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่าที่แบบเป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent Samples)

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตของสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่าที่แบบเป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent Samples)

ตอนที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนแบบปกติ ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่าที่แบบเป็นอิสระ (t-test for dependent Samples)

ตอนที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนแบบปกติ ในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่าที่แบบเป็นอิสระ (t-test for dependent Samples)

โดยมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตของสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติ ในระยะก่อนการทดลอง โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่าที่แบบเป็นอิสระ (t-test for independent Samples) แสดงรายละเอียดในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ในระยะก่อนการทดลอง

ค่าสถิติ	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		สถิติทดสอบ
	M	SD	M	SD	
คะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคม ระยะก่อนการทดลอง	104.28	15.71	96.96	14.56	.094

จากตารางที่ 8 เมื่อพิจารณาจากค่าสถิติพื้นฐานจากการทดสอบในระยะก่อนการทดลอง พบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมเท่ากับ 104.28 กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมเท่ากับ 96.96 และในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 15.71 และ 14.56 ตามลำดับ

จากนั้นทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตของสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติ ในระยะก่อนการทดลองด้วยการทดสอบค่าที่แบบเป็นอิสระต่อกัน (t-test for independent Samples) พบว่าทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .094$)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตของสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติ ในระยะหลังการทดลอง โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่าที่แบบเป็นอิสระ (t-test for independent Samples) แสดงรายละเอียดในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ในระยะหลังการทดลอง

ค่าสถิติ	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		สถิติทดสอบ
	M	SD	M	SD	
คะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคม ระยะหลังการทดลอง	104.32	16.96	92.68	20.62	.017

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลระยะหลังการทดลองที่แสดงในตารางที่ 9 ของกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมและกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติ พบว่ามีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมเท่ากับ 104.32 และ 92.68 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 16.96 และ 20.62 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบค่าที่แบบเป็นอิสระ (t-test for independent Samples) ในระยะหลังการทดลองของกลุ่มทดลองโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมและกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติ พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมในกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .017$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตของสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติ ในระยะติดตามผล โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่าที่แบบเป็นอิสระ (t-test for independent Samples) ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในระยะติดตามผล

ค่าสถิติ	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		สถิติทดสอบ
	M	SD	M	SD	
คะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมระยะติดตามผล	101.44	19.24	101.88	19.80	.468

จากตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะติดตามผลของกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตและกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติ พบว่ามีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมเท่ากับ 101.44 และ 101.88 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 19.24 และ 19.80 ตามลำดับ

จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบค่าที่แบบเป็นอิสระ (t-test for independent Samples) พบว่าในระยะติดตามผลกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตของสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่าที่แบบเป็นไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent Samples) แสดงรายละเอียดในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลองในระยะก่อนการทดลองและระยะหลังการทดลอง

ค่าสถิติ	กลุ่มทดลอง		สถิติทดสอบ
	M	SD	p
คะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมระยะก่อนการทดลอง	104.28	15.71	.495
คะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมระยะหลังการทดลอง	104.32	16.96	

จากข้อมูลในตารางที่ 11 พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลองในระยะก่อนการทดลองและระยะหลังการทดลองมีความใกล้เคียงกันมาก คือมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมระยะก่อนทดลองและหลังการทดลองเท่ากับ 104.28 และ 104.32 ตามลำดับ มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 15.71 และ 16.96 ตามลำดับ และจากการทดสอบด้วยค่าที่แบบเป็นไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent Samples) ไม่พบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมทดลองในระยะก่อนการทดลองและระยะหลังการทดลอง

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตของสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่าที่แบบเป็นไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent Samples) แสดงรายละเอียดในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลอง ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล

ค่าสถิติ	กลุ่มทดลอง		สถิติทดสอบ
	M	SD	p
คะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมระยะหลังการทดลอง	104.32	16.96	.189
คะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมระยะติดตามผล	101.44	19.24	

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล พบว่ากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมระยะหลังการทดลองเท่ากับ 104.32 และในระยะติดตามผลมีค่าเท่ากับ 101.44 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 16.96 และ 19.24 ตามลำดับ และจากการทดสอบด้วยค่าที่แบบเป็นไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent Samples) ไม่พบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลองในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล

ตอนที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนแบบปกติ ในระยะก่อนการทดลองและระยะหลังการทดลอง โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่าที่แบบเป็นอิสระ (t-test for dependent Samples)

ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มควบคุม ในระยะก่อนการทดลองและระยะหลังการทดลอง

ค่าสถิติ	กลุ่มควบคุม		สถิติทดสอบ
	M	SD	p
คะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมระยะก่อนการทดลอง	96.96	14.56	.077
คะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมระยะหลังการทดลอง	92.96	20.62	

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 13 พบว่ากลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมระยะก่อนการทดลองเท่ากับ 96.96 และระยะหลังการทดลองเท่ากับ 92.96 มีค่าส่วน

เบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 14.56 และ 20.62 ตามลำดับ และจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบค่าทีแบบเป็นไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent Samples) ไม่พบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มควบคุมในระยะก่อนการทดลองและระยะหลังการทดลอง

ตอนที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนแบบปกติ ในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่าทีแบบเป็นอิสระ (t-test for dependent Samples)

ตารางที่ 14 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล

ค่าสถิติ	กลุ่มควบคุม		สถิติทดสอบ
	M	SD	p
คะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมระยะหลังการทดลอง	92.68	20.62	
คะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมระยะติดตามผล	101.88	19.80	.001

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 14 พบว่ากลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมระยะหลังการทดลองเท่ากับ 92.68 และระยะติดตามผลเท่ากับ 101.88 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 20.62 และ 19.80 ตามลำดับ และจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบค่าทีแบบเป็นไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent Samples) พบว่ากลุ่มควบคุมในระยะติดตามผลมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่าระยะหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .001$)

จากรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 7 ตอน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลภายในของกลุ่มทดลองเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคม พบว่าในกลุ่มทดลองไม่พบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมทดลองในระยะก่อนการทดลองและระยะหลังการทดลอง และไม่พบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลองในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลเช่นเดียวกัน

ส่วนผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคม ภายในกลุ่มควบคุม พบว่า ไม่พบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มควบคุมในระลอกก่อนการทดลองและระลอกหลังการทดลอง แต่พบว่ากลุ่มควบคุมในระลอกติดตามผลมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่าระลอกหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .001$)

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในระลอกก่อนการทดลองพบว่าทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .094$) ในส่วนของระลอกหลังการทดลอง พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมในกลุ่มทดลองที่ได้รับการส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .017$) และในระลอกติดตามผล กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมไม่แตกต่างกัน

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ระลอกหลังการทดลอง กลุ่มที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต มีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมไม่แตกต่างจากระลอกก่อนการทดลอง
2. ระลอกหลังการทดลอง กลุ่มที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต มีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ($p = .017$)
3. ในระลอกติดตามผล กลุ่มที่ได้เข้าร่วมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต มีคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมไม่แตกต่างจากระลอกหลังการทดลอง
4. ในระลอกติดตามผล กลุ่มที่ได้เข้าร่วมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต มีคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมไม่แตกต่างจากกลุ่มควบคุม

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 มีสาระสำคัญของการวิจัย สรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต
2. เพื่อศึกษาผลของการใช้โปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
3. เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ระหว่างก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล

สมมติฐานของการวิจัย

1. หลังการทดลอง กลุ่มที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต จะมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. หลังการทดลอง กลุ่มที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต จะมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
3. ในระยะติดตามผล กลุ่มที่ได้เข้าร่วมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต จะมีคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่าหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
4. ในระยะติดตามผล กลุ่มที่ได้เข้าร่วมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต จะมีคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนรัฐบาลที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีโรงเรียนในสังกัดทั้งหมด 438 โรงเรียน เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 36,633 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนวัดไผ่ตัน สำนักงานเขตพญาไท สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 50 คน นักเรียนตัวอย่างได้มาจากวิธีการสุ่มแบบใช้ความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยทำการสุ่มจากโรงเรียนรัฐบาลที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 438 โรงเรียน เริ่มจากการสุ่มในระดับกลุ่มเขตโซนกรุงเทพมหานคร 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มกรุงเทพกลาง กลุ่มกรุงเทพเหนือ กลุ่มกรุงเทพใต้ กลุ่มกรุงเทพตะวันออก กลุ่มกรุงเทพมหานครเหนือ และกลุ่มกรุงเทพมหานครใต้ ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก ได้มาหนึ่งกลุ่มเขตโซนคือ กลุ่มกรุงเทพกลาง ซึ่งในกลุ่มกรุงเทพกลางประกอบด้วย 9 สำนักงานเขต ทำการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีการจับฉลากอีกครั้ง ได้สำนักงานเขตพญาไท ซึ่งในเขตพญาไทมีโรงเรียนรัฐบาลที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาในสังกัดหนึ่งโรงเรียน คือ โรงเรียนวัดไผ่ตันซึ่งโรงเรียนวัดไผ่ตัน มีนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 106 คน ผู้วิจัยทำการสุ่มห้องเรียนที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมไม่แตกต่างกัน ได้นักเรียนตัวอย่างจำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 25 คน ทำการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับฉลากแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

3. ตัวแปรในการวิจัย

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ โปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมเอื้อสังคม

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 แบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จากแนวคิดและเกณฑ์การวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมของ Carlo et al., 1992 ลักษณะแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมเป็นแบบวัดประเภทสถานการณ์ โดยจะมีสถานการณ์สมมติ จากทั้งการอ่านเรื่อง ภาพสถานการณ์ และจากวีดิทัศน์ แต่ละข้อมีตัวเลือก 5 ข้อในการเลือกตอบ (Carlo et al., 1992 อ้างถึงใน Eisenberg, Zhou, & Koller, 2001) มีจำนวนทั้งหมด 30 ข้อ ใช้เวลาในการทำ 45 นาที โดยใช้ประเภทพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย ซึ่งได้แบ่ง 4 ประเภท ได้แก่ การช่วยเหลือ การแบ่งปัน การบริจาค และการร่วมมือ

4.2 โปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต ประกอบด้วยชุดกิจกรรมจำนวน 10 ครั้งใช้เวลาครั้งละ 60 นาที เป็นชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา ผ่านกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต โดยทุกชุดกิจกรรมมีการดำเนินการและวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) นักเรียนได้เรียนรู้พฤติกรรมเอื้อสังคมผ่าน

กระบวนการสังเกต โดยเน้นที่กระบวนการหลักทั้ง 4 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการใส่ใจ กระบวนการเก็บจำ กระบวนการเลียนแบบ และกระบวนการจูงใจ 2) กิจกรรมกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบ โดยกิจกรรมจะประกอบด้วยตัวแบบทั้งที่มีชีวิตและตัวแบบสัญลักษณ์ ผ่านวิธีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การชมภาพยนตร์ การแสดงบทบาทสมมติ การเล่านิทาน การทำกิจกรรมกลุ่ม เป็นต้น 3) ให้นักเรียนได้มีการปฏิบัติพฤติกรรมที่ได้เรียนรู้จริง จากการสร้างสถานการณ์จำลอง 4) นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างทั่วถึง 5) นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการนำพฤติกรรมทางสังคมที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และในแต่ละกิจกรรมจะมีการประเมินผลกิจกรรมด้วยใบงานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. โปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนได้เรียนรู้พฤติกรรมเอื้อสังคมผ่านกระบวนการสังเกต ประกอบด้วยกระบวนการหลักทั้ง 4 ได้แก่ กระบวนการใส่ใจ กระบวนการเก็บจำ กระบวนการเลียนแบบ และกระบวนการจูงใจ เรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบตัวแบบสัญลักษณ์ ผ่านวิธีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การวิดีโอทัศน์ การ์ตูน ให้นักเรียนได้มีการปฏิบัติพฤติกรรมที่ได้เรียนรู้จริง จากการแสดงบทบาทสมมติ นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการนำพฤติกรรมทางสังคมที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2. ผลของการใช้โปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 หลังจากได้รับโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต ระยะหลังการทดลองคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานการวิจัย พบว่าหลังจากได้รับโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ทั้งนี้แล้วผลการวิจัยพบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลอง ไม่แตกต่างกันทั้งในระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล กล่าวคือในระยะหลังการทดลองสาเหตุที่

ทำให้กลุ่มทดลองมีคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั้น เป็นผลมาจากการลดลงของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มควบคุม โดยกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมลดลงในระยะหลังการทดลองและเพิ่มขึ้นในระยะติดตามผล ในขณะที่กลุ่มทดลองไม่มีความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมในระยะก่อนการทดลองและหลังการทดลอง แสดงให้เห็นว่าการใช้โปรแกรมพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตในการวิจัยครั้งนี้ส่งผลให้พฤติกรรมเอื้อสังคมของเด็กมีความคงที่เป็นอย่างน้อยถึงแม้ว่าจะไม่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ แต่มีความคงที่และไม่ลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม ซึ่งสาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอการอภิปรายผลการวิจัยออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1 ประสิทธิภาพของตัวแบบ ประเด็นที่ 2 ขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต ประเด็นที่ 3 กระบวนการดำเนินการวิจัย และประเด็นที่ 4 ความหลากหลายและลำดับของการนำเสนอตัวแบบ โดยมีรายละเอียดแต่ละประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ประสิทธิภาพของตัวแบบ

ในการนำเสนอตัวแบบ ควรเป็นการนำเสนอตัวแบบที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างและเป็นตัวแบบที่กลุ่มตัวอย่างรู้จักและให้ความสนใจ ซึ่งในการเลือกตัวแบบนั้นเป็นการยากที่จะบอกว่าใครหรืออะไรจะเป็นตัวแบบที่เหมาะสม ทั้งนี้ประสิทธิภาพของการนำเสนอตัวแบบ ในงานวิจัยครั้งนี้อาจมีปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการวิจัยดังนี้

1) ลักษณะของตัวแบบ ซึ่งในการเลือกตัวแบบนั้น ควรเลือกตัวแบบที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับผู้สังเกต เพื่อให้ผู้สังเกตมั่นใจได้ว่าพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงออกนั้นเหมาะสม และสามารถทำพฤติกรรมตามได้เนื่องจากตัวแบบมีลักษณะคล้ายคลึงกับตนเอง หรือตัวแบบควรเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงที่ตัวผู้สังเกตให้ความสนใจ แต่ไม่ควรมีชื่อเสียงมากเกินไป จนไม่น่าจะเป็นจริงสำหรับตัวผู้สังเกต ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างคือ ให้อยู่ในช่วงวัยเดียวกัน และมีตัวแบบที่มีชื่อเสียงร่วมอยู่ในบางกิจกรรมด้วย แต่อาจเพราะตัวแบบที่นำมาใช้นั้น ค่อนข้างห่างไกลจากตัวกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับโปรแกรมมากเกินไปทำให้กลุ่มตัวอย่างรู้สึกว่าการที่ตัวแบบกระทำการนั้น ไม่น่าจะเป็นจริงสำหรับตนเองได้ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งซึ่งส่งผลให้ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมในกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรม ซึ่งจากผลการทดลองของกลุ่มควบคุมพบว่า มีคะแนนลดลงในระยะหลังการทดลองและเพิ่มขึ้นในระยะติดตามผล อาจมีสาเหตุมาจากกลุ่มควบคุมได้รับการสอนเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคมต่าง ๆ จากทางโรงเรียน หรือได้รับตัวแบบที่มีอิทธิพลมากกว่าเป็นแบบอย่างในชีวิตประจำวัน ได้แก่ พ่อแม่ เพื่อน หรือครู เข้ามาแทรกซ้อนทำให้เกิดการเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน ในขณะที่กลุ่มทดลองก็มีโอกาสที่จะได้รับตัวแบบในพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมเอื้อสังคม จึงอาจส่งผลให้ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจนในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ซึ่งในส่วนของการเกิดพฤติกรรมต่าง ๆ นั้น

Bandura เชื่อว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้นไม่คงตัว เนื่องจากสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และทั้งสิ่งแวดล้อมกับพฤติกรรมก็มีอิทธิพลซึ่งกันและกัน อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่สามารถอธิบายผลการวิจัยที่เกิดขึ้นในครั้งนี้ได้

2) ลักษณะของผู้สังเกต โดยขึ้นอยู่กับความสามารถในการดำเนินการและเก็บจำข้อมูล ซึ่งขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญาของผู้สังเกต ความไม่แน่ใจในการแสดงพฤติกรรม ความพร้อมของตัวผู้สังเกตเอง ความวิตกกังวล ถ้าผู้สังเกตมีความวิตกกังวลมากเกินไป จะทำให้รบกวนต่อการสังเกตและการเก็บจำพฤติกรรม (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาชิต, 2553) ซึ่งในช่วงเวลาการทำวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยในคาบวิชาแนะแนวซึ่งเป็นช่วงเวลาเช้า จำนวน 2 ครั้ง นอกจากนั้นเป็นช่วงเวลาในคาบเรียนสุดท้าย ในระหว่างการดำเนินการวิจัยจะเห็นได้ว่า นักเรียนกลุ่มทดลองจะมีความพร้อมเต็มที่ ให้ความร่วมมือและความสนใจในกิจกรรมที่จัดในคาบวิชาแนะแนวมากกว่าการดำเนินกิจกรรมในคาบสุดท้ายอย่างชัดเจน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อจำกัดในการวิจัย ในการหาช่วงเวลาที่เหมาะสมในการทดลองวิจัยในครั้งต่อไป

จากประเด็นอภิปรายผลเกี่ยวกับประสิทธิภาพตัวแบบนั้น จะเห็นได้ว่าประสิทธิภาพของการนำเสนอตัวแบบในงานวิจัยครั้งนี้มีปัจจัยที่ส่งผลอย่างเห็นได้ชัดคือ ความเหมาะสมและอิทธิพลของตัวแบบ และความพร้อมของตัวผู้สังเกตแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการนำเสนอตัวแบบ ซึ่งในการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับการใช้ตัวแบบในการพฤติกรรมทางสังคมในโอกาสต่อไป ควรคำนึงถึงปัจจัยทั้งสองในการเลือกตัวแบบ และช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ ความพร้อมอย่างเต็มที่ของผู้สังเกต เพื่อให้เกิดการดำเนินการวิจัยที่เหมาะสมและได้ผลการดำเนินกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ประเด็นที่ 2 ขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต

กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบเป็นวิธีการในการเสริมสร้าง พัฒนา หรือปลุกฝังให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ จริยธรรมต่าง ๆ ทั้งความรับผิดชอบ ระเบียบวินัย ความมีน้ำใจ พฤติกรรมเอื้อเฟื้อ หรือเพื่อส่งเสริมให้ประสิทธิภาพในการเรียนรู้ดีขึ้น ซึ่งจากการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำหลักการของกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตมาพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคม โดยมีงานวิจัยหลายชิ้นที่ได้นำกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตมาพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นที่นิยมในการนำมาศึกษาเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมต่าง ๆ ในหลายหลากช่วงวัยตัวอย่างเช่น งานวิจัยของประภาพร มั่นเจริญ (2544) ที่ทำการศึกษาผลของการใช้กิจกรรมพัฒนาความรู้สึกร่วมและการใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ที่มีต่อพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อายุ 10 -11 ปี จำนวน 90 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลองที่ 1 เป็นกลุ่มกิจกรรมพัฒนาความรู้สึกร่วม กลุ่มทดลอง

ที่ 2 เป็นกลุ่มตัวแบบสัญลักษณ์ และกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และ 2 มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อเฟื้อด้านประเมินพฤติกรรมนักเรียนโดยครูประจำชั้น และด้านอาสาสมัครพัฒนาโรงเรียน สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และภายหลังกการทดลอง กลุ่มทดลองที่ 1 และ 2 มีจำนวนคนที่ทำสิ่งของมาบริจาคจริงมากกว่ากลุ่มควบคุม และงานวิจัยของ Groenendijk, Janssen, Rijlaarsdam, & Bergh (2013) ได้ศึกษาผลของกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตต่อผลงานและกระบวนการออกแบบของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเกรดเก้าจำนวน 61 คน โดยการทดลอง โดยแบ่งเป็นสองกลุ่ม กลุ่มที่หนึ่งถูกมอบหมายสังเกตและประเมินจากทำงานของเพื่อนจากวิดีโอ ในขณะที่กลุ่มที่สองทำแต่งงานของตนเองที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น พบว่าการสังเกตมีผลต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์มากกว่าการเรียนรู้จากความถนัดของตนเองในกลุ่มที่มีความสามารถสูง และนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มที่สังเกตมีการระดมความคิดและรายงานถึงกระบวนการในการทำมากขึ้นด้วย และงานวิจัยของ วิภาวี วงศ์อินทร์ (2546) ศึกษาผลของการใช้ตัวแบบบุคคลจริงและป้ายอรรถรต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคม โดยศึกษาในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ศึกษาจากการใช้โปรแกรมการใช้ตัวแบบบุคคลจริง คือเพื่อน จำนวน 7 โปรแกรม ครั้งละ 50 นาที ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการใช้ตัวแบบมีชีวิตมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมเพิ่มมากขึ้นกว่าก่อนการทดลอง

งานวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นถึงกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตในการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม แต่จากผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่าในกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต ไม่พบความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมหลังจากได้รับโปรแกรม ซึ่งสาเหตุที่ส่งผลต่อผลการวิจัยนั้น อาจมาจากขั้นตอนการดำเนินการของกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต ซึ่งได้แก่ กระบวนการใส่ใจ กระบวนการเก็บจำ กระบวนการเลียนแบบ และกระบวนการจูงใจ โดยขั้นตอนที่สำคัญที่สุด ที่จะส่งผลว่านักเรียนจะนำพฤติกรรมที่เกิดการเรียนรู้ไปใช้หรือแสดงพฤติกรรมเหล่านั้นหรือไม่ คือ กระบวนการจูงใจ หลังจากทีกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับโปรแกรมตั้งใจและเก็บจำลักษณะพฤติกรรมของตัวแบบแล้ว สิ่งที่ควรพิจารณาคือทำอย่างไรจึงจะสามารถทำให้กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับโปรแกรมแสดงซึ่งพฤติกรรมนั้น และสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ได้ สถานการณ์อื่น จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยอาจให้ความสำคัญในกระบวนการจูงใจไม่มากพอที่จะให้กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับโปรแกรมนำพฤติกรรมที่เรียนรู้ไปใช้ ซึ่งสามารถอธิบายปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการจูงใจได้ดังนี้

1) กลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมอาจจะได้รับการเสริมแรงในการกระทำพฤติกรรมไม่มากพอ หรือไม่ตรงกับความต้องการ ซึ่งนอกจากจะได้รับการเสริมแรงจากผู้วิจัยแล้ว อาจควรเพิ่มการเสริมแรงตนเอง เช่น เมื่อแสดงพฤติกรรมแล้วให้มีกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมแสดงออกโดยการพูดชมเชยกับตนเอง หรือยิ้มอย่างมีความสุขหลังจากแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้นนอกเหนือจาก

การได้รับการเสริมแรงจากผู้สอน อาจมีส่วนช่วยในการเพิ่มการเสริมแรงในการแสดงพฤติกรรมและเพิ่มความเข้มข้นของกระบวนการจูงใจในการแสดงพฤติกรรม

2) หลังจากขั้นตอนการชักจูงหรือการแสดงบทบาทสมมติ ควรมีการให้ข้อมูลป้อนกลับ อาจจะเป็นการชมเชยและบอกสิ่งที่ควรแก้ไข และให้โอกาสได้แสดงออกอีกครั้งจนสามารถทำได้ดี ซึ่งอาจเป็นอีกวิธีการหนึ่งมีส่วนช่วยในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรมเพิ่มขึ้น

จากประเด็นการอภิปรายผลเกี่ยวกับขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตนั้น ขั้นตอนที่มีความสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนนำพฤติกรรมที่เรียนรู้ไปแสดงออกหรือใช้ในชีวิตประจำวัน คือ กระบวนการจูงใจ โดยเราสามารถเพิ่มความเข้มข้นของกระบวนการจูงใจได้ โดยนอกเหนือจากการได้รับการเสริมแรงจากผู้สอนแล้วนั้น อาจเพิ่มขั้นตอนในการเสริมแรงตนเองของผู้เรียน และในขั้นตอนของการชักจูงหรือการแสดงบทบาทสมมติ ควรมีการป้อนกลับข้อมูลโดยอาจให้คำชมเชยและบอกสิ่งที่ควรแก้ไข แล้วให้โอกาสได้แสดงออกพฤติกรรมอีกครั้งจนสามารถทำได้ดี ซึ่งเป็นอีกวิธีการที่ช่วยส่งเสริมกระบวนการจูงใจให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ประเด็นที่ 3 กระบวนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 ในครั้งนี้ผลการวิจัยพบว่าไม่มีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมในกลุ่มทดลอง ทั้งสามระยะการทดลอง ปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อส่งการวิจัยในครั้งนี้ อาจมาจากขั้นตอนในกระบวนการวิจัย โดยผู้วิจัยสามารถสรุปได้สองปัจจัย คือ ระยะเวลาในการดำเนินวิจัย และระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

1) ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย เนื่องจากในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมจำนวน 10 ครั้งเป็นเวลา 10 วันติดต่อกัน เมื่อกลุ่มตัวอย่างทดลองได้รับโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมแล้วจดจำและเกิดการเรียนรู้ลักษณะของพฤติกรรม แต่อาจจะยังไม่มีโอกาส หรือช่วงเวลานำพฤติกรรมที่เรียนรู้นั้นไปใช้ในสถานการณ์จริง ยกตัวอย่างเช่น กิจกรรมครั้งที่ 1 การช่วยเหลือ กลุ่มตัวอย่างทดลองได้รับกิจกรรมเกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้อื่นของ และวันต่อมากลุ่มตัวอย่างทดลองก็ได้รับการสอนในกิจกรรมที่ 2 การช่วยเหลือผู้ที่มีความพิการ โดยที่อาจจะยังไม่มีโอกาสได้นำพฤติกรรมการช่วยเหลือของที่เรียนรู้ออกไปใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อแผ่ขยายพฤติกรรมนี้ไปยังสถานการณ์อื่น ๆ ซึ่งอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อผลการวิจัยในครั้งนี้

2) ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคม ในช่วงชั่วโมงสุดท้ายของการเรียนเป็นส่วนใหญ่ และในระยะเวลาดำเนินกิจกรรม 60 นาทีนั้น ในสภาพการณ์จริงการรอห้องเรียนให้พร้อมหลังจากชั่วโมง

เรียนก่อนหน้า อาจทำให้ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมจริงไม่ถึง 60 นาที และอาจมีบางวันที่มีกิจกรรมก่อนเลิกเรียนจากทางโรงเรียน ทำให้เกิดการยืดหยุ่นของผู้วิจัยในการดำเนินกิจกรรมที่เป็นไปตามแต่ละสภาพการณ์จริงในแต่ละวัน ซึ่งอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อผลการวิจัยในครั้งนี้

ในส่วนของกระบวนการจัดกิจกรรม ปัจจัยที่อาจส่งผลต่อผลการวิจัยทั้งระยะเวลาดำเนินการวิจัย และระยะเวลาในการจัดกิจกรรม ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยหนึ่งที่อาจส่งผลต่อผลการวิจัย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อจำกัดของการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งอาจเป็นข้อเสนอแนะและปัจจัยที่ควรคำนึงถึงในงานวิจัยครั้งต่อไป

ประเด็นที่ 4 ความหลากหลายของตัวแบบ

ตัวแบบที่เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้จากการสังเกต ในการเลือกใช้ตัวแบบนั้น รูปแบบของการนำเสนอตัวแบบขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของพฤติกรรมและการนำไปใช้ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2553) ความหลากหลายของตัวแบบ รูปแบบของตัวแบบที่แตกต่างกันทั้งรูปแบบที่เป็นคำพูด ภาพ วิดีทัศน์ หรือการกระทำจากตัวแบบที่มีชีวิต รูปแบบที่แตกต่างหลากหลายเหล่านี้ ไม่ได้แสดงถึงประสิทธิภาพของการเรียนรู้หรือการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่เรียนรู้จากตัวแบบเหล่านั้นเสมอไป บางรูปแบบสามารถมีประสิทธิภาพมากกว่ารูปแบบอื่น หากสามารถดึงความสนใจหรือความใส่ใจจากผู้สังเกตได้มากกว่า (Bandura, 1971) ในงานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ตัวแบบที่มีความหลากหลาย ได้แก่ ข่าว บทความ วิดีทัศน์ข่าว การ์ตูนภาพ วิดีทัศน์การ์ตูน ซึ่งตัวแบบเหล่านี้ อาจดึงดูดความสนใจของผู้เรียนในกลุ่มทดลองได้ไม่มากพอที่จะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม จึงส่งผลให้กลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้การสังเกตมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมไม่แตกต่างกันในทั้งสามระยะการทดลอง

จากผลการวิจัยในกลุ่มทดลองค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมไม่แตกต่างกันทั้งในระลอกก่อนการทดลอง หลังการทดลองและระยะติดตามผล โดยอาจมีสาเหตุมาจาก 4 ปัจจัยได้แก่ ประสิทธิภาพของตัวแบบ ขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต ระยะเวลาที่ใช้ และความหลากหลายของตัวแบบ ซึ่งเป็นข้อควรพิจารณาและคำนึงถึงในการนำกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม หรือนำไปใช้ในงานวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

จากการวิจัยการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้และในการทำวิจัยครั้งต่อไป เพื่อให้เกิดประโยชน์และให้เกิดประสิทธิภาพ ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมทั้ง 4 ด้านรวมทั้งสิ้น 7 พฤติกรรม โดยสามารถนำผลการวิจัยและโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมที่พัฒนาในงานวิจัยครั้งนี้ ไปใช้ในการส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมอื่น ๆ และสามารถนำรูปแบบกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตนี้ไปใช้ในการส่งเสริมพฤติกรรมสังคมทางบวกที่ต้องการพัฒนาได้
2. ครูผู้สอนสามารถนำโปรแกรมที่ได้ไปใช้ในการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมทางบวกที่ต้องการพัฒนา เพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้เด็กเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมที่เหมาะสม และสามารถนำพฤติกรรมที่เรียนรู้มาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาพฤติกรรมเอื้อสังคมที่มีความหลากหลาย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมที่เหมาะสมในแต่ละพฤติกรรมที่นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในเกิดประโยชน์ได้
2. ควรเลือกใช้แบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม ให้เหมาะสมและมีความสอดคล้องกับคำจำกัดความและลักษณะของพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ใช้ในแต่ละงานวิจัย
3. ศึกษาการส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตในนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของกระบวนการในแต่ละช่วงอายุ
4. ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตจากตัวแบบสัญลักษณ์และตัวแบบมีชีวิต เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของตัวแบบแต่ละประเภท
5. ศึกษาการส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมกับตัวแปรอื่น ๆ ที่น่าสนใจ เช่น การส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าว เป็นการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปต่อยอดให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น
6. ศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต และการใช้ตัวแบบโดยมีการจัดลำดับและค่อย ๆ เพิ่มความเข้มข้นของการนำเสนอตัวแบบ เพื่อศึกษาผลของลำดับการนำเสนอตัวแบบว่าส่งผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมโดยกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตหรือไม่อย่างไร

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรุณา ศรีแสน. (2546). ผลของการใช้หนังสือการ์ตูนตัวแบบต่อการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์). วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จรรยา นาคะรัต. (2528). ผลของตัวแบบสัญลักษณ์ที่มีต่อพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ซัชนีวรรณ วังนาค. (2552). ผลของโปรแกรมพัฒนาการรับรู้พฤติกรรมสังคมแห่งตนทางบวกต่อพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดหลักสี่ (ทองใบทิวารีวิทยา) จังหวัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประภาพร มั่นเจริญ. (2544). ผลของการใช้กิจกรรมพัฒนาความรู้สึกละและการใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ที่มีต่อพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปวีร์ กาญจนภิ. (2552). การพัฒนาความมีน้ำใจของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ โดยการใช้การเรียนรู้จากตัวแบบมีชีวิตและตัวแบบสัญลักษณ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2542). ราชกิจจานุเบกษา.
- รัตนารักษ์ ผลษา. (2544). ผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบและความมีระเบียบวินัยในการเรียนโดยใช้ตัวแบบบุคคลจริงให้กับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนภูกระดึงวิทยาคม อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2553). พจนานุกรมศัพท์จิตวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (1 ed.). กรุงเทพมหานคร: โอเดียน สแควร์.
- วิภาวี วงศ์อินทร์. (2546). ผลของการใช้ตัวแบบบุคคลจริงและเบี่ยงเบนต่อการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพังกุพัฒนาศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2553). ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม (พิมพ์ครั้งที่ 7 ed.). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต บูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2554). จิตวิทยาการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 10 ed.). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Altay, F. B., & Gure, A. (2012). Relationship among the parenting styles and the social competence and prosocial behaviors of the children who are attending to state and private preschools. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 12(4), 2712-2718.
- Bandura, A. (1971). Social learning theory. Morristown (pp. 10): NJ: General Learning Press.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1989). Social cognitive theory. In R. Vasta (Ed.). *Annals of child development: Six theories of child development*, 6, 1-60.
- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory of mass communication. *Media Psychology* 265–299.
- Bar-Tal, D. (1976). *Prosocial behavior: Theory and research*. New York: Halsted Press.
- Bierhoff, H. W. (2002). *Prosocial behavior*. Hove, UK: Psychology Press.
- Busch, H., & Hofer, J. (2011). Identity, prosocial behavior, and generative concern in German and Cameroonian Nso adolescents. *Journal of adolescence*, 34(4), 629-638.
- Carlo, G., Mestre, M. V., Samper, P., Tur, A., & Armenta, B. E. (2010). Feelings or cognitions? Moral cognitions and emotions as longitudinal predictors of prosocial and aggressive behaviors. *Personality and Individual Differences*, 48(8), 872-877.
- Carlo, G., & Randall, B. A. (2002). The development of a measure of prosocial behaviors for late adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 31, 31-44.

- Dovidio, J. F. (2006). *The social psychology of prosocial behavior*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Dovidio, J. F., Piliavin, J., Schroeder, D., & Penner, L. (2006). *The social psychology of helping behavior*: Lawrence Erlbaum Associates, Mahwah, NJ.
- Eisenberg, N., Fabes, R. A., & Spinrad, T. (2006). *Handbook of child psychology* (Vol. 3): John Wiley & Sons Hoboken, NJ.
- Eivers, A. R., Brendgen, M., & Borge, A. I. (2010). Stability and change in prosocial and antisocial behavior across the transition to school: Teacher and peer perspectives. *Early Education and Development, 21*(6), 843-864.
- Goswami, U. (2008). *Cognitive development: The learning brain*: Psychology Press New York.
- Groenendijk, T., Janssen, T., Rijlaarsdam, G., & van den Bergh, H. (2013). Learning to be creative. The effects of observational learning on students' design products and processes. *Learning and Instruction, 28*, 35-47.
- Guzman, M. R. T., Edwards, C. P., & Carlo, G. (2005). Prosocial behaviors in context: A study of the Gikuyu children of Ngecha, Kenya. *Journal of applied developmental psychology, 26*(5), 542-558.
- Johnson, D. R. (2012). Transportation into a story increases empathy, prosocial behavior, and perceptual bias toward fearful expressions. *Personality and Individual Differences, 52*(2), 150-155.
- Kohlberg, L. (1976). Moral stages and moralization: The cognitive-developmental approach. *Moral development and behavior: Theory, research, and social issues, 31-53*.
- Kohlberg, L., & Hersh, R. H. (1977). Moral development: A review of the theory. *Theory into practice, 16*(2), 53-59.
- McMahon, S. D., Wernsman, J., & Parnes, A. L. (2006). Understanding prosocial behavior: The impact of empathy and gender among African American adolescents. *Journal of Adolescent Health, 39*(1), 135-137.
- Mussen, P., & Eisenberg, N. (1977). *Roots of caring, sharing, and helping: The development of pro-social behavior in children*: WH Freeman.

- Padilla-Walker, L. M., Coyne, S. M., Fraser, A. M., & Stockdale, L. A. (2013). Is Disney the nicest place on earth? A content analysis of prosocial behavior in animated Disney films. *Journal of Communication, 63*(2), 393-412.
- Richaud, M. C., Mesurado, B., & Lemos, V. (2013). Links between perception of parental actions and prosocial behavior in early adolescence. *Journal of Child and Family Studies, 22*(5), 637-646.
- Street, H., Hoppe, D., Kingsbury, D., & Ma, T. (2004). The Game Factory: Using Cooperative Games to Promote Pro-Social Behaviour among Children. *Australian journal of educational & developmental Psychology, 4*, 97-109.
- Williamson, R. A., Donohue, M. R., & Tully, E. C. (2013). Learning how to help others: Two-year-olds' social learning of a prosocial act. *Journal of experimental child psychology, 114*(4), 543-550.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

-
- ภาคผนวก ก
1. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย
  2. หนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
โปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐภรณ์ หลาวทอง
อาจารย์ประจำสาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา
ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. อาจารย์ ดร.ปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ
อาจารย์ประจำสาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา
ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. อาจารย์เพ็ญเยาว์ พันธินิตย์
อาจารย์ผู้สอนวิชาแนะแนว
โรงเรียนวัดไผ่ตัน

ที่ ศช 0512.6(2791.10)/59-4373

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

๘ มิถุนายน 2559

เรื่อง ขอเชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดใหม่พัน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวสุชาดา พันธุ์รัตน์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง "การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเล็กล้างมือให้กระบวนกรเรียนรู้จากการสังเกตสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ เจตจำนงบุษ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีนี้จึงขอเชิญอาจารย์แพทย์ พันชนิษฐ์ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้อาจารย์แพทย์ พันชนิษฐ์ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมากในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เนาวินิชย์ สงคราม)

รักษาการแทนรองคณบดี

ปฏิบัติการแทนรักษาการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2565 ต่อ 6732

เบอร์โทรศัพท์มือถือ 097-041-1645, Email smile_moomai@hotmail.com

ที่ ศธ 0512.6(2791.10)/59- 4372

คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

๒ มิถุนายน 2559

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์เพชร พันธ์นิษฐ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวสุชาดา พันธุ์รัตน์ นิสิตหลังสุดวศุภาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา
ภาคทฤษฎีและจิตวิทยาการศึกษา อยู่ระหว่างการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การพัฒนาโปรแกรม
ส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากกรณีศึกษาสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5" โดยมี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวณี เจตจันทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจ
เครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้นำรายงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.นวนนิษฐ์ สงคราม)
รักษาการแทนรองคณบดี
ปฏิบัติกรแทนรักษาการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ
โทร. 0-2218-2565 ต่อ 6732
เบอร์โทรศัพท์ผู้วิจัย 097-041-1645, Email smite_moomai@hotmail.com

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานหลักสูตรและการจัดการเรียนฯ ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาฯ โทร.82565-97 ต่อ 6732
 ที่ ศร 0512.6(2791.10)/59- 4.1.78 วันที่ ๒ มิถุนายน 2559
 เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐภรณ์ หลาวทอง

ด้วย นางสาวสุชาดา พันธุ์รัตน์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา
 ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การพัฒนาโปรแกรม
 สเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5" โดยมี
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ เจตจำนงบุช เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจ
 เครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการ
 ขอไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐภรณ์ หลาวทอง)
 วิชาการรองคณบดี

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวอย่างโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5
2. ตัวอย่างแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม

คำชี้แจง การใช้โปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต
สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม

รายละเอียด โปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต
สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 ประกอบด้วย 10 ชุดกิจกรรม ดังนี้

- กิจกรรมที่ 1 การช่วยเหลือผู้อื่นถือของ
- กิจกรรมที่ 2 การช่วยเหลือผู้ที่มีความพิการ
- กิจกรรมที่ 3 การแบ่งปันให้กับเพื่อนหรือคนรู้จัก
- กิจกรรมที่ 4 การแบ่งปันให้กับผู้อื่น
- กิจกรรมที่ 5 การบริจาค
- กิจกรรมที่ 6 การร่วมมือกิจกรรมกลุ่ม
- กิจกรรมที่ 7 การร่วมมือกิจกรรมสาธารณประโยชน์
- กิจกรรมที่ 8 ทบทวนการช่วยเหลือ
- กิจกรรมที่ 9 ทบทวนการแบ่งปันและการบริจาค
- กิจกรรมที่ 10 ทบทวนการร่วมมือ

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม 50 นาที/กิจกรรม

ข้อแนะนำในการใช้ ผู้สอนที่ดำเนินกิจกรรมควรได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดีและควรทำความเข้าใจขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมอย่างละเอียดก่อนลงมือปฏิบัติ

ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมของโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคม

โดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต

แผนการจัดกิจกรรมที่ 1

หน่วยการเรียนรู้ การช่วยเหลือ

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

เรื่อง การช่วยเหลือของ

ระยะเวลา 50 นาที

สาระสำคัญ

พฤติกรรมเอื้อต่อสังคม คือ การกระทำหรือพฤติกรรมที่ช่วยเหลือ ทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น โดยที่ไม่หวังผลตอบแทนภายนอก โดยในการจัดกิจกรรมครั้งนี้เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรม การช่วยเหลือ โดยช่วยผู้อื่นถือหรือยกของ

การช่วยเหลือ สามารถช่วยเหลือผู้อื่นในสถานการณ์ที่ต้องการความช่วยเหลือ เพื่อช่วยให้สถานการณ์นั้นดีขึ้น ซึ่งพฤติกรรมที่ต้องการส่งเสริมในกิจกรรมครั้งนี้ คือ การช่วยยกของหนักหรือช่วยถือของภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การช่วยเด็กคนแก่ ผู้ที่อ่อนแอกว่าหรือผู้ที่ยกของ

พฤติกรรมการเรียนรู้ที่คาดหวัง

นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคม ด้านการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการยกของ และสามารถตอบคำถาม หรือแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือภายใต้สถานการณ์ที่กำหนดได้ สามารถแสดงความคิดเห็นในการประยุกต์พฤติกรรมช่วยเหลือที่ได้จากกิจกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน

เนื้อหาการเรียนรู้

จากวีดิทัศน์ข่าวเรื่อง น้ำใจซูเปอร์สตาร์ “ณเดชน์ คุกกี้มิยะ” นำเสนอเหตุการณ์ สนามบินนาริตะ ประเทศญี่ปุ่น เมื่อเวลาประมาณ ห้าโมงเย็น ของวันพฤหัสบดีที่ 14 พฤศจิกายน คุณบุษราภรณ์ ได้เดินทางกลับจากประเทศไทย ถึงสนามบินนาริตะ ณ.ที่รอรับกระเป๋า ด้วยเดินทางกันไปเพียงลำพัง แม่กับลูกน้อยสองคน การยกของจากสายพาน จึงเป็นอุปสรรค เพราะต้องอุ้มลูกที่ยังเล็ก ไหนจะต้องยกของลงจากสายพานอย่างยากลำบาก

ในขณะที่กำลังร่วนวายใจ ในการยกกระเป๋าและสัมภาระต่าง ๆ นั้น ทันใด ก็มีเสียงคนข้างๆ กล่าวขึ้นมาว่า ผมช่วยยกของนะครับ คุณบุษราภรณ์ ซึ่งกำลังอุ้มลูกอยู่ ไม่ทันได้มองว่าเป็นเสียงของใคร กล่าวอนุญาตให้ยกของได้ เมื่อยกของลงมาใส่รถเข็นเรียบร้อยแล้ว จึงเงยหน้าไปกล่าวขอบคุณ พบว่าคนที่มาให้ความช่วยเหลือคือ ซูเปอร์สตาร์ ณเดชน์ คุกกี้มิยะ จึงกล่าวขอบคุณ และขอถ่ายรูปไว้เป็นที่ระลึก พร้อมเผยแพร่ความประทับใจในการช่วยเหลือครั้งนี้ของพระเอกชื่อดังลงในสังคมออนไลน์

กระบวนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ (5 นาที)

1) ครูผู้สอนชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมและเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมและการช่วยเหลือผู้อื่นยกของ

2) ครูผู้สอนอธิบายถึงตัวแบบที่กำลังจะนำเสนอแก่นักเรียน และชี้แจงว่าเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมและอยากให้นักเรียนปฏิบัติตาม (กระบวนการใส่ใจ)

ขั้นกิจกรรม (40 นาที)

1) ครูผู้สอนนำเสนอตัวแบบสัญลักษณ์ เป็นวีดิทัศน์ตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมการช่วยคนแปลกหน้ายกของ และให้นักเรียนสรุปถึงสิ่งที่สังเกตได้จากการดูตัวแบบโดยอภิปรายในห้องเรียนและบันทึกลงในใบงานที่ 1 (กระบวนการเก็บจำ, 15 นาที)

2) ครูผู้สอนให้นักเรียนจับกลุ่มและแสดงบทบาทสมมติ ในเรื่องราวเกี่ยวกับการช่วยเหลือที่สรุปได้จากวีดิทัศน์ (กระบวนการเลียนแบบ, 15 นาที)

3) ครูผู้สอนสรุปกิจกรรม พร้อมนำเสนอการเสริมแรงตัวแบบเมื่อแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคม เพื่อเป็นการจูงใจให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ (กระบวนการจูงใจ, 5 นาที)

4) ครูผู้สอนแจกใบงานที่ 2 ให้กับนักเรียนเพื่อทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้ (5 นาที)

ขั้นสรุป (5 นาที)

ครูผู้สอนสรุปกิจกรรม พร้อมทั้งให้คำชมเชยในพฤติกรรมช่วยเหลือที่นักเรียนได้แสดงไป และเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมการช่วยเหลือที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สื่อ

- 1) วีดิทัศน์ข่าวเรื่องการช่วยเหลือผู้อื่นยกของ
- 2) ใบงานที่ 1 “ฉันเห็นอะไร”
- 3) ใบงานที่ 2 “สิ่งที่ฉันเรียนรู้”

การประเมินผล

- 1) การสังเกตพฤติกรรมการใส่ใจของนักเรียนช่วงขั้นนำของกิจกรรม
- 2) ใบงาน “สิ่งที่ฉันเรียนรู้”

แหล่งการเรียนรู้

<https://www.youtube.com/watch?v=XuljSnatjG>

ตัวอย่างใบงาน

ใบงานที่ 1 “ฉันเห็นอะไร”

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่สังเกตเห็นจากการชมวิดีโอที่ค้นตามหัวข้อต่อไปนี้

ใคร?.....
.....
.....
.....ทำอะไร?
.....
.....
.....
.....
.....ที่ไหน?
.....
.....
.....อย่างไร?.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ตัวอย่างใบงาน

ใบงานที่ 2 “สิ่งที่ฉันเรียนรู้”

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. จากกิจกรรมในครั้งนี้นักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องอะไร (กระบวนการใส่ใจ, กระบวนการเก็บจำ)

.....
 .....
 .....
 .....

2. จากกิจกรรมที่นักเรียนศึกษาในครั้งนี้มีพฤติกรรมใดบ้างที่นักเรียนควรทำเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น (กระบวนการใส่ใจ, กระบวนการเก็บจำ.....)

.....

3. ตอนเช้าขณะนักเรียนเดินเข้าประตูโรงเรียน พบคุณครูถือถุงผลไม้มาจำนวนมาก นักเรียนจะทำอย่างไร (กระบวนการแสดงพฤติกรรม, กระบวนการจงใจ)

.....
 .....
 .....

4. จากกิจกรรมที่เรียนรู้ในครั้งนี้นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง (กระบวนการแสดงพฤติกรรม, กระบวนการจงใจ)

.....
 .....
 .....
 .....

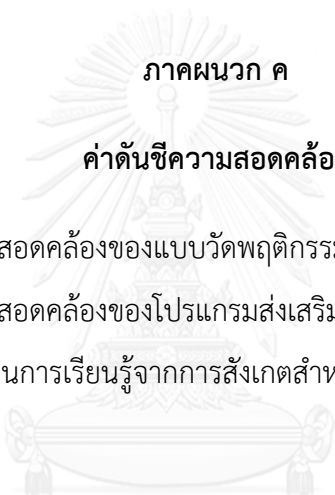

ตัวอย่างแบบวัดพฤติกรรมเบื้องต้นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ชื่อ..... เลขที่..... ชั้น.....

คำชี้แจง ตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย ลงในช่องหน้าข้อความที่ตรงกับตนเองมากที่สุดเพียงข้อเดียว

- ระหว่างเดินไปโรงอาหาร สาคิตพบครูนิภาคถือสมุดการบ้านนักเรียนกองใหญ่ ถ้านักเรียนเป็นสาคิตจะทำอย่างไร
  - หยุดทำความเคารพอาจารย์ แล้วเดินผ่านอาจารย์ไป
  - เข้าช่วยอาจารย์ถือของ เพราะเคยเห็นเพื่อนคนอื่นทำแบบนี้มาก่อน
  - เข้าไปหาอาจารย์แล้วช่วยยกของ เพราะเห็นว่าผู้มีสมุดหลายเล่ม อาจารย์คงจะหนักมาก
  - เดินผ่านอาจารย์ไป เพราะไม่แน่ใจว่าอาจารย์ต้องการความช่วยเหลือหรือไม่
  - ช่วยอาจารย์ถือของ เพราะเป็นสิ่งที่นักเรียนที่ดีพึงกระทำ
- ข่าวโทรทัศน์รอรออยู่ที่ป้ายรถประจำทาง มีป่าคนหนึ่งถือของพะรุงพะรัง และมีของวางอยู่ที่พื้นอีกสองถุง เมื่อมีรถประจำทางเข้ามาจอด ป้าคนนั้นเตรียมยกของเพื่อที่จะขึ้นรถประจำทาง ข่าวโทรทัศน์ควรทำอย่างไร
  - นั่งวางแผนว่า กลับบ้านแล้วจะขนของมาไปเล่นที่ไหนดี
  - เข้าไปหาและช่วยส่งของให้ป่า จากด้านล่างรถประจำทางเพราะเป็นหน้าที่ของพลเมืองดี
  - ช่วยป่ายกของ เพราะถ้าเป็นคนอื่นที่อยู่ตรงนั้นก็คงกระทำเหมือนตน
  - เข้าไปช่วยยกของ เพราะคนอื่น จะได้ชื่นชมการกระทำของตน
  - ช่วยป่ายกและส่งของจากด้านล่าง เพราะคิดว่าใจป่าคงลำบากมากหากยกคนเดียว
- ชายกลางนั่งเล่นกับเพื่อน ๆ อยู่ที่ม้านั่งใต้ต้นไม้ เห็นสาคิตถือของมากหลายถุง นักเรียนคิดว่าชายกลางควรทำอย่างไร
  - เล่นกับเพื่อนต่อไปเพราะเกมส์ที่เล่นอยู่สนุกมาก
  - ไปช่วยสาคิตถือของเพราะหากเป็นคนอื่นก็คงทำเหมือนกับตนเอง
  - เล่นกับเพื่อนต่อไป เพราะเห็นว่าสาคิตน่าจะสามารถยกเองได้
  - เข้าไปช่วยสาคิตถือของ เนื่องจากเห็นใจที่สาคิตถือของจำนวนมากอยู่เพียงคนเดียว
  - เดินไปช่วยสาคิตยกของ เพราะช่วยเหลือสุภาพสตรีเป็นหน้าที่ของสุภาพบุรุษ
- ฤทัยกำลังนั่งทำการบ้านอยู่ แม่ของฤทัยบอกว่าเอาตะกร้าผลไม้ไปให้ป้าข้างบ้าน ให้ฤทัยเฝ้าบ้านด้วย ฤทัยควรทำอย่างไร
  - ทำการบ้านต่อไปเพราะทำเสร็จแล้วจะได้ไปเล่นต่อ
  - แนะนำให้แม่วานให้น้องชายยกไปให้แทน
  - อาสาเอาตะกร้าผลไม้ไปให้เองเพราะแม่เคยสอนว่าลูกที่ดีต้องช่วยแบ่งเบาภาระของพ่อแม่
  - เอาตะกร้าผลไม้ไปให้ป้าข้างบ้านด้วยตนเอง เนื่องจากไม่อยากให้แม่เหนื่อย
  - ยกตะกร้าผลไม้ไปให้ป้าข้างบ้านเอง เพราะเป็นหน้าที่ของลูกที่ดีในการช่วยเหลือพ่อแม่

ภาคผนวก ค

คำดัชนีความสอดคล้อง

1. คำดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม
  2. คำดัชนีความสอดคล้องของโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคม
- โดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5

ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			เฉลี่ย
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
1	ระหว่างเดินไปโรงอาหาร สาสิตพบครูนิภาคถือสมุดกรบ้านนักเรียนกองใหญ่ ถ้านักเรียนเป็นสาสิตจะทำอย่างไร	+1	+1	+1	1
2	ข้าวโพดนึ่งรอรถอยู่ที่ป้ายรถประจำทาง มีป่าคนหนึ่งถือของพะรุงพะรัง และมีของวางอยู่ที่พื้นอีกสองถุง เมื่อมีรถประจำทางเข้ามาจอด ป้าคนนั้นเตรียมยกของเพื่อที่จะขึ้นรถประจำทาง ข้าวโพดควรทำอย่างไร	+1	+1	+1	1
3	ขยกลางนั่งเล่นกับเพื่อน ๆ อยู่ที่ม้านั่งใต้ต้นไม้ เห็นสาลี่ถือของมาหลายถุง นักเรียนคิดว่าขยกลางควรทำอย่างไร	0	+1	+1	0.66
4	ญาติกำลังนั่งทำการบ้านอยู่ แม่ของญาติบอกว่าจะเอาตะกร้าผลไม้ไปให้ป้าข้างบ้าน ให้ญาติเฝ้าบ้านด้วย ญาติควรทำอย่างไร	+1	+1	+1	1
5	ขณะที่ญาตินั่งรอรถประจำทางกลับบ้าน ด้านข้างที่นั่งของญาติมีหญิงสาวคนหนึ่งถือของพะรุงพะรัง ญาติควรทำอย่างไร	+1	+1	+1	1
6	วันนี้แบ่งใจตั้งใจจะไปเดินเล่นกับเพื่อน ขณะที่แบ่งใจกำลังยืนรอรถอยู่ที่ป้ายรถประจำทาง มีคนตาบอดคนหนึ่งเดินมาหยุดอยู่ข้าง ๆ เพื่อรอขึ้นรถประจำทาง ถ้านักเรียนเป็นแบ่งใจนักเรียนจะทำอย่างไร	+1	+1	+1	1
7	ขณะที่นั่งรถประจำทางกลับบ้านในตอนเย็น บนรถที่อะซีซัน มีคนบนรถค่อนข้างเยอะที่นั่งเต็มหมด เมื่อรถประจำทางจอดที่ป้ายแห่งหนึ่ง มีคนตาบอดขึ้นรถมา เด็กชายอะซีซันควรทำอย่างไร	+1	+1	+1	1
8	ขณะที่ยืนอยู่ในลิฟต์โดยสาร ขณะที่ประตูลิฟต์กำลังจะปิด ขณะที่หันไปเห็นชายผู้หนึ่งนั่งอยู่บนรถเข็น และกำลังขึ้นตรงมาที่ลิฟต์ด้วยความรีบร้อน ชายคนนี้ควรทำอย่างไร	0	+1	0	0.33
9	แพรวกำลังยืนรอสัญญาณไฟ เพื่อข้ามทางม้าลาย ข้าง ๆ มีหญิงสาวตาบอดยืนรอข้ามถนนอยู่ด้วยกัน เมื่อสัญญาณไฟคนข้ามเปลี่ยนเป็นสีเขียว แพรวควรทำอย่างไร	+1	+1	+1	1
10	ขณะที่นรินทร์นั่งรออยู่ที่ป้ายรถประจำทาง มีชายคนหนึ่งเดินใช้ไม้เท้าและสวมแว่นตาเข้ามาอยู่ข้าง ๆ ที่นรินทร์นั่งอยู่ เมื่อมองไปรอบ ๆ เห็นว่าที่นั่งที่ป้ายรถเต็มหมดแล้ว นรินทร์ควรทำอย่างไร	+1	+1	0	0.66

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			เฉลี่ย
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
11	มะลิกับเพื่อน ๆ กำลังเล่นตุ๊กตาทากันอยู่ บ้านขึ้นเด็กรุ่นน้องเดินมานั่งข้างๆ โดยที่บ้านขึ้นไม่มีของเล่นมาเลย มะลิควรจัดการกับสถานการณ์นี้อย่างไร	+1	+1	+1	1
12	ชมพู่กำลังเลือกดินสอว่าจะใช้แท่งไหนคิดไทยที่คุณครูสั่งดี แต่ชมพู่หันไปเห็นว่าน้อยหน่ายังไม่เริ่มคิด เมื่อสอบถามจึงรู้ว่าน้อยหน่าลืมเอากล่องดินสอมา ชมพู่ควรทำอย่างไร	+1	+1	+1	1
13	ต้นข้าวเป็นนักเรียนที่เพิ่งย้ายมาใหม่ วันแรกของการเรียนต้นข้าวยังไม่มีหนังสือเรียนวิชาภาษาไทย ต้นข้าวที่นี้ข้างๆ กันควรทำอย่างไร	+1	+1	+1	1
14	วันนี้กานต์มีขนมที่คุณแม่เตรียมมาให้ทานที่โรงเรียนจำนวนมาก หากนักเรียนเป็นกานต์นักเรียนจะทำอย่างไร	+1	+1	+1	1
15	พิมพ์คำมีขนมจากมือกลางวันเก็บไว้ในกระเป๋า ขณะที่เดินกลับบ้านกับคุณแม่ในตอนเย็น พิมพ์คำเห็นแม่กับลูกคู่หนึ่ง นั่งอยู่ริมถนนท่าทางวิธโย หากนักเรียนเป็นพิมพ์คำ นักเรียนจะทำอย่างไร	+1	+1	+1	1
16	วันนี้คุณแม่เตรียมขนมให้ฤดีเพื่อให้แบ่งกันกับเพื่อน ระหว่างทางไปโรงเรียน ฤดีเห็นน้องคนหนึ่ง มองที่ถุงขนม ฤดีจะทำอย่างไร	+1	+1	+1	1
17	เย็นวันหนึ่งแม่พาผลและพี่สาวไปเดินเล่นแถวสนามหลวง ผลเห็นว่ามีคนนอนอยู่รอบๆ จำนวนหนึ่ง แม่บอกผลว่าเป็นคนไร้บ้านที่ไม่มีที่อยู่ อาศัยนอนที่นี้และขออาหารจากคนที่ผ่านไปมา ถ้านักเรียนเป็นผลจะทำอย่างไร	+1	+1	+1	1
18	พี่สนามเด็กเล่นในหมู่บ้าน วันใหม่กำลังนั่งทานชาลาเปาอยู่ มีเด็กคนหนึ่งนั่งมองตนเองกำลังทานชาลาเปาอยู่ วันใหม่ควรทำอย่างไร	+1	+1	+1	1
19	ขณะราตรีกำลังรับประทานอาหารเช้ากับคุณแม่ ราตรีได้ฟังข่าวการเกิดน้ำท่วมในจังหวัดทางภาคใต้ และมีการเปิดรับบริจาคเสื้อผ้าและของใช้ที่จำเป็น หากนักเรียนเป็นราตรีนักเรียนจะทำอย่างไร	+1	+1	+1	1
20	ช่วงนี้ที่โรงเรียนของสมชายมีกิจกรรมรับบริจาคสิ่งของเหลือใช้ เพื่อไปช่วยเด็กด้อยโอกาส หากนักเรียนเป็นสมชายนักเรียนจะทำอย่างไร	+1	+1	+1	1
21	เมื่อวานคิดดีทราบข่าวว่าบ้านของน้ไฟไฟไหม้ และต้องการความช่วยเหลือ หากนักเรียนเป็นคิดดีนักเรียนจะทำอย่างไร	+1	+1	+1	1
22	คุณฉนิมีหนังสือเรียนเก่าจำนวนหนึ่งที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์แล้ว และแม่ของคุณฉนิกำลังจะนำไปขายให้กับรถรับซื้อของเก่า ถ้านักเรียนเป็นคุณฉนิ นักเรียนจะทำอย่างไร	+1	-1	+1	0.33

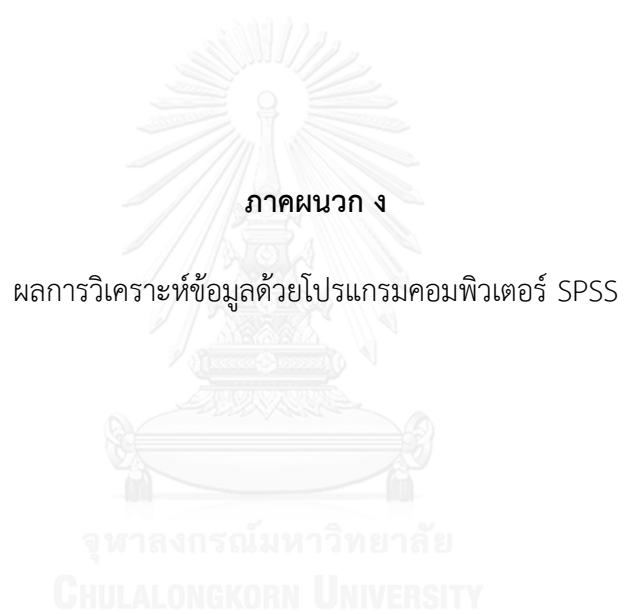
ข้อ	ข้อความ	ระดับความ คิดเห็น			เฉลี่ย
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
23	วันนี้ในคาบเรียนภาษาไทยมีกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติ สำลืได้รับบทบาทเป็น คนรับใช้ ที่ทุกคนไม่มีใครอยากแสดง รวมทั้งตัวสำลืด้วย หากนักเรียนเป็นสำลืนักเรียนจะอย่างไร	+1	+1	0	0.66
24	วันนี้กลุ่มของบ้านเย็น นัดทำรายงานกันหลังเลิกเรียน แต่บ้านเย็นมีนัดกับเพื่อนแถวบ้าน บ้านเย็นควรทำอย่างไร	+1	+1	+1	1
25	วันนี้เป็นเวรทำความสะอาดห้องของภาคีกับเพื่อนอีกสองคน แต่ภาคีรู้สึกไม่ค่อยสบาย อยากรีบกลับบ้าน หากนักเรียนเป็นภาคีนักเรียนจะอย่างไร	+1	+1	+1	1
26	กลุ่มของนิศาได้รับมอบหมายให้จัดบอร์ดวันวิสาขบูชาซึ่งเพื่อน ๆ ในกลุ่มนัดทำบอร์ดกันในวันเสาร์นี้ แต่นิศามีนัดไปซื้อของกับคุณแม่ ถ้านักเรียนเป็นนิศานักเรียนจะอย่างไร	+1	+1	+1	1
27	วันหยุดเสาร์ อาทิตย์นี้ที่หมู่บ้านของปรกรณ์ขอความร่วมมือทุกบ้านเพื่อช่วยกันทำความสะอาดพื้นที่ส่วนรวม ปรกรณ์ควรทำอย่างไร	+1	+1	+1	1
28	ตอนเช้าวันเสาร์ แอปเปิ้ลไปสนามเด็กเล่นของหมู่บ้านกับคุณตา สนามเด็กเล่นเต็มไปด้วยใบไม้และกิ่งไม้เล็ก ๆ เนื่องจากเมื่อคืนมีลมพายุและฝนตกหนัก แอปเปิ้ลจะทำอย่างไร	+1	+1	+1	1
29	วันนี้สมศรีมาโรงเรียนเช้ากว่าทุกวัน เห็นว่าบริเวณโรงเรียนยังไม่ได้ทำความสะอาด มีขยะที่พื้นให้เห็นบ้างปะปราย หากนักเรียนเป็นสมศรีนักเรียนจะอย่างไร	+1	+1	+1	1
30	ฤทัยมาโรงเรียนเป็นคนแรกของห้อง พบว่าโต๊ะในห้องเรียน จัดอยู่ไม่เป็นระเบียบ เนื่องจากชั่วโมงสุดท้ายของเมื่อวานมีการทำกิจกรรมทำให้โต๊ะเรียนถูกจัดไปไว้อยู่หลังห้อง ฤทัยควรทำอย่างไร	+1	+1	+1	1

ค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต

เนื้อหา	ระดับความคิดเห็น	พฤติกรรมการเรียนรู้ที่คาดหวัง	เนื้อหาการเรียนรู้	กระบวนการจัดกิจกรรม ชี้นำ	ชั้นกิจกรรม	ชั้นสรุป	สื่อ	การประเมินผล
แผนการจัดการ กิจกรรมการ เรียนรู้ที่ 1	คนที่ 1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
	คนที่ 2	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
	คนที่ 3	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
	เฉลี่ย	1	1	1	1	1	1	1
แผนการจัดการ กิจกรรมการ เรียนรู้ที่ 2	คนที่ 1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
	คนที่ 2	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
	คนที่ 3	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
	เฉลี่ย	1	1	1	1	1	1	1
แผนการจัดการ กิจกรรมการ เรียนรู้ที่ 3	คนที่ 1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
	คนที่ 2	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
	คนที่ 3	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
	เฉลี่ย	1	1	1	1	1	1	1
แผนการจัดการ กิจกรรมการ เรียนรู้ที่ 4	คนที่ 1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
	คนที่ 2	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
	คนที่ 3	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
	เฉลี่ย	1	1	1	1	1	1	1
แผนการจัดการ กิจกรรมการ เรียนรู้ที่ 5	คนที่ 1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
	คนที่ 2	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
	คนที่ 3	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
	เฉลี่ย	1	1	1	1	1	1	1
แผนการจัดการ กิจกรรมการ เรียนรู้ที่ 6	คนที่ 1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
	คนที่ 2	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
	คนที่ 3	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
	เฉลี่ย	1	1	1	1	1	1	1

ค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต

เนื้อหา	ระดับ ความ คิดเห็น	พฤติกรรมการ เรียนรู้ที่คาดหวัง	เนื้อหาการเรียนรู้	กระบวนการจัด กิจกรรม ขั้นนำ	ขั้นกิจกรรม	ขั้นสรุป	สื่อ	การประเมินผล
แผนการจัดการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่ 7	คนที่ 1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
	คนที่ 2	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
	คนที่ 3	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
	เฉลี่ย	1	1	1	1	1	1	1
แผนการจัดการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่ 8	คนที่ 1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
	คนที่ 2	+1	0	+1	+1	+1	+1	+1
	คนที่ 3	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
	เฉลี่ย	1	0.66	1	1	1	1	1
แผนการจัดการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่ 9	คนที่ 1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
	คนที่ 2	+1	0	+1	+1	+1	+1	+1
	คนที่ 3	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
	เฉลี่ย	1	0.66	1	1	1	1	1
แผนการจัดการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่ 10	คนที่ 1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
	คนที่ 2	+1	0	+1	+1	+1	+1	+1
	คนที่ 3	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
	เฉลี่ย	1	0.66	1	1	1	1	1

1. การทดสอบความแตกต่างคะแนนพฤติกรรมเบื้องต้นของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในระยงก่อนการทดลอง (Pretest)

Group Statistics

Class	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
AveragePre Experiment	25	4.1712	.62849	.12570
Controlled	25	3.8784	.58258	.11652

Independent Samples Test

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means								
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference			
AveragePre Equal variances assumed	.365	.549	1.708	48	.094	.29280	.17139	Lower	-.05181	Upper	.63741
Equal variances not assumed			1.708	47.72	.094	.29280	.17139	Lower	-.05186	Upper	.63746

2. การทดสอบความแตกต่างแบบพฤติกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลอง (Posttest)

Group Statistics

	Class	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Average Posttest	Experiment	25	4.1728	.67850	.13570
	Controlled	25	3.7072	.82500	.16500

Independent Samples Test

	Levene's Test for Equality of Variances	t-test for Equality of Means								
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Average Posttest	Equal variances assumed	1.314	.257	2.179	48	.034	.46560	.21363	.03606	.89514
	Equal variances not assumed			2.179	46.275	.034	.46560	.21363	.03565	.89555

3. การทดสอบความแตกต่างคะแนนพฤติกรรมเฉลี่ยสังคมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในระยะติดตามผล (Follow-up test)

Group Statistics

	Class	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
AverageFollowup	Experiment	25	4.0576	.76977	.15395
	Controlled	25	4.0752	.79207	.15841

Independent Samples Test

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
								Lower	Upper
AverageFollowup	.033	.857	-.080	48	.937	-.01760	.22090	-.46175	.42655
Equal variances assumed									
Equal variances not assumed			-.080	47.961	.937	-.01760	.22090	-.46176	.42656

4. การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมแอลกอฮอล์ระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลองในกลุ่มทดลอง

Paired Samples Statistics

	Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1 AveragePre	4.1712	25	.62849	.12570
AveragePosttest	4.1728	25	.67850	.13570

Paired Samples Correlations

	N	Correlation	Sig.
Pair 1 AveragePre & AveragePosttest	25	.442	.027

Paired Samples Test

	Paired Differences							
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference		t	df	Sig. (2-tailed)
				Lower	Upper			
Pair 1 AveragePre - AveragePosttest	-.00160	.69181	.13836	-.28716	.28396	-.012	24	.991

5. การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมเฉลี่ยตั้งแต่หลังการทดลองและระยะติดตามผลในกลุ่มทดลอง

Paired Samples Statistics

	Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1 AveragePosttest	4.1728	25	.67850	.13570
AverageFollowup	4.0576	25	.76977	.15395

Paired Samples Correlations

	N	Correlation	Sig.
Pair 1 AveragePosttest & AverageFollowup	25	.615	.001

Paired Samples Test

	Paired Differences							
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference		t	df	Sig. (2-tailed)
				Lower	Upper			
Pair 1 AveragePosttest - AverageFollowup	.11520	.64097	.12819	-.14938	.37978	.899	24	.378

6. การวิเคราะห์ที่เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลองในกลุ่มควบคุม

Paired Samples Statistics

	Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1 AveragePre	3.8784	25	.58258	.11652
AveragePosttest	3.7072	25	.82500	.16500

Paired Samples Correlations

	N	Correlation	Sig.
Pair 1 AveragePre & AveragePosttest	25	.709	.000

Paired Samples Test

	Paired Differences							
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference		t	df	Sig. (2-tailed)
				Lower	Upper			
Pair 1 AveragePre - AveragePosttest	.17120	.58178	.11636	-.06895	.41135	1.471	24	.154

7. การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมระหว่างหลังการทดลองและระยะติดตามผลในกลุ่มควบคุม

Paired Samples Statistics

	Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1 AveragePosttest	3.7072	25	.82500	.16500
AverageFollowu p	4.0752	25	.79207	.15841

Paired Samples Correlations

	N	Correlation	Sig.
Pair 1 AveragePosttest & AverageFollowup	25	.684	.000

Paired Samples Test

Paired Differences

95% Confidence Interval

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวสุชาดา พันธุ์รัตน์ เกิดเมื่อวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2531 ที่จังหวัดอุดรดิตถ์ สำเร็จการศึกษา หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาจิตวิทยา จากคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2552 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2555

